

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

41'inci Birleşim (Olağanüstü)

2 Ocak 2020 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- YOKLAMA

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, 30 Aralık 2019 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşülmesini teminen, Anayasa'nın 93'üncü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 7'nci maddelerine göre Genel Kurulun toplantıya çağırılması ihtiyacının hasıl olması sebebiyle 2 Ocak 2020 Perşembe günü saat 14.00'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun toplantıya çağırıldığına ilişkin tezkeresi (3/1045)

2.- Cumhurbaşkanlığının, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimeşru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/1044)

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un Meclisin çalışmama kararı aldığı bir dönemi tatil ve ara verme durumu söz konusuymuş gibi kabul ederek Meclisi toplantıya çağırmasının Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine aykırı olduğuna ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat'ın, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve gündem güvencesinin de Meclise millet adına tanınmış bir güvence olduğuna ilişkin açıklaması

4.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, İzmir Milletvekili Aytun Çıray'ın (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

9.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, Batman Milletvekili Mehmet Ruştı Tiryaki'nin 131 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde HDP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

10.- Batman Milletvekili Mehmet Ruştı Tiryaki'nin, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu toplantıya çağırma usulüne ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un, Anayasa'nın 93'üncü maddesi ile İç Tüzük'ün 7'nci maddesinin Genel Kurulun toplanmama kararı aldığı hallerde de Meclis Başkanına toplantı çağırısı yetkisi verdiği ilişkin konuşması

VII.- SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İzmir Milletvekili Ayton Çıray'ın, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklaması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

VIII.- ÖNERİLER

A) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, Genel Kurulun 2 Ocak 2020 tarihli olağanüstü birleşiminde (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşmelerinin tamamlanmasından sonra çalışmasına devam etmesine; 2 Ocak 2020 tarihli birleşiminde denetim konuları görüşülmeyle günden'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesine ve bu kısmın ilk sırasında yer alan 131 sıra sayılı 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu'nun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalara devam olunmasına ve yapılacak görüşmede konuşma sürelerinin siyasi parti grupları için onar, şahıslar adına beşer dakika olmasına; Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına 7 Ocak 2020 tarihinden başlamak üzere üç gün ara verilmesine ilişkin önerisi

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

1.- 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/2) (S. Sayısı: 131)

X.- OYLAMALAR

1.- Cumhurbaşkanlığının, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimişru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi'nin oylaması

XI.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

- 1.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, TBMM'de istihdam edilen personel ile ilgili çeşitli hususlara ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/21724)
- 2.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, 2015-2019 yılları arasında TBMM bütçesinden kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlere ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/21726)
- 3.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, TBMM Yerleşkesine girişine izin verilmeyen bazı basılı materyallere ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/21727)
- 4.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'de 2019 yılı Ağustos ayında çıkan orman yangınına söndürme faaliyetine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/21897)
- 5.- Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı'nın, Türkiye genelinde ve Kastamonu ilinde son beş yılda konkordato talebinde bulunan ve iflasını açıklayan şirket sayılarına ilişkin sorusu ve Adalet Bakanı Abdulhamit Gül'ün cevabı (7/21932)
- 6.- Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin, Erzurum'a gerçekleştirilen uçuş seferlerinin artırılması ve bilet fiyatlarının ucuzlatılması taleplerine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Mehmet Cahit Turhan'ın cevabı (7/22012)
- 7.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi İle Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporuna ilişkin sorusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili Süreyya Sadi Bilgiç'in cevabı (7/22015)
- 8.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, Orman Genel Müdürlüğünün temsil, tanıtma ve ağırlama ödeneklerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/22025)
- 9.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün temsil, tanıtma ve ağırlama ödeneklerine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Fuat Oktay'a sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/22029)
- 10.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Aksaray'ın Eski ilçesindeki hazine arazilerinin satışına ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22089)
- 11.- Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak'ın, define aramalarının tarihsel yapılar ve çevre üzerinde oluşturduğu ağır tahribatı engellemeye yönelik bir eylem planı uygulanıp uygulanmadığına ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22090)

12.- Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Antalya'nın Akseki ilçesinde açılmak istenen mermer ocağı projesi için yürütülen ÇED sürecinin akıbetine ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22093)

13.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, Bakanlığın temsil, tanıtma ve ağırlama ödeneklerine ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22094)

14.- Eskişehir Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu'nun, Çin'in Uygur Türklerine karşı soykırım yapmasıyla ilgili olarak Türkiye'nin tavrına ve bu konuyla ilgili yaptığı girişimlere ilişkin sorusu ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun cevabı (7/22097)

15.- Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un, bir Türk şirketinin Cezayir'de askeri hastane inşaatında çalışan işçilerinin sigortalarının yapılmadığı ve ücretlerinin verilmediği iddialarına ilişkin sorusu ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun cevabı (7/22099)

16.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, Bakanlığın temsil, tanıtma ve ağırlama ödeneklerine ilişkin sorusu ve Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun cevabı (7/22104)

17.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, plastik poşetlerin ücretlendirilmesi uygulamasına ve elde edilen gelire ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22279)

18.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'de imar barışından yararlanan yapılara ve binaların denetimine ilişkin sorusu ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un cevabı (7/22280)

19.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, sanayi sektöründeki istihdama yönelik eğitim çalışmalarına ve İzmir'deki model fabrika projesinin bulunduğu aşamaya ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank'ın cevabı (7/22306)

20.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, son beş yılda Bakanlık tarafından gazete, dergi, televizyon, radyo ve internet sitelerine verilen ilan ve reklamlar ile yapılan ödemelere ilişkin sorusu ve Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun cevabı (7/22476)

2 Ocak 2020 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP

KÂTİP ÜYELER: Barış KARADENİZ (Sinop), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)

---0---

BAŞKAN – Anayasa'nın 93'üncü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 7'nci maddeleri uyarınca, (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'ni görüşmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının doğrudan çağırısı üzerine olağanüstü toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 41'inci Birleşimini açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN – Elektronik cihazla yoklama yapacağız.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının çağrı yazısını okutup bilgilerinize sunacağım.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) Tezkereler

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının, 30 Aralık 2019 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşülmesini teminen, Anayasa'nın 93'üncü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 7'nci maddelerine göre Genel Kurulun toplantıya çağırılması ihtiyacının hasıl olması sebebiyle 2 Ocak 2020 Perşembe günü saat 14.00'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun toplantıya çağırıldığına ilişkin tezkeresi (3/1045)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığından Bildirilmiştir

30 Aralık 2019 tarihinde Meclis Başkanlığımıza sunulan (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin görüşülmesini teminen, Anayasa'nın 93'üncü ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 7'nci maddelerine göre Genel Kurulun toplantıya çağırılması ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu sebeple, 2 Ocak 2020 Perşembe günü saat 14.00'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu toplantıya çağırıyorum.

Sayın milletvekillerinin belirtilen gün ve saatte Genel Kurul toplantısına katılmalarını rica ederim.

Mustafa Şentop

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

BAŞKAN – Bilgilerinize sunulmuştur.

Sayın Özel, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un Meclisin çalışmama kararı aldığı bir dönemi tatil ve ara verme durumu söz konusuymuş gibi kabul ederek Meclisi toplantıya çağırmasının Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine aykırı olduğuna ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, biraz önce, Meclisi tatil ve ara verme döneminde, olağanüstü bir ihtiyaç doğduğunda toplantıya çağırabilmenizle ilgili -Cumhurbaşkanının ya da 120 milletvekilinin ya da sizin resen bu hakkı kullanabileceğinizle ilgili- Anayasa'dan kaynaklanan ve İç Tüzük'te bulunan bir hakkı kullandınız. Ancak, bu noktada dikkat çekmek istediğimiz bir husus var. Bu düzenleme Anayasa'mızda ara verme ve tatil hâlleri için geçerlidir, oysa Meclis, şu an içinde bulunduğumuz günü bir tatil veya ara verme olarak değil, bir çalışmama kararı olarak geçmiş yılın son günlerinde karara bağlamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Böyle olunca, Meclisin çalışmamaya karar verdiği bir dönemde, sizin doğrudan, sanki tatil ve ara vermedeymiş gibi kabul ederek Meclisi toplantıya çağırmanız Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine aykırıdır. Bu

konu esasen İç Tüzük'ümüzün 63'üncü maddesi gereği bir usul tartışmasıyla da değerlendirilebilir. Ancak geçtiğimiz hafta basında Libya'yla ilgili bir asker gönderme tezkeresinin gündeme geleceği, daha sonra sizin de Meclisi tam bugün bu saatte toplantıya çağıracağınız ifadeleri yer aldıktan tam yetmiş iki saat sonra ve bu, kamuoyuna basın mensuplarınca duyurulduğu gün, tarih ve saatte toplantıya çağırmanız da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - ...değerlendirildiğinde, burada yapacağımız bir usul tartışmasını riyalet makamının gerektirdiği tarafsızlıkta değerlendirebileceğiniz ve daha sonra da Adalet ve Kalkınma Partisinin ve tezkereye destek verecek diğer partinin oylarıyla bu usul tartışmasını bir karara bağlamanız, açıkça Anayasa'ya ve İç Tüzük'e aykırı olan bir durumun Meclis Genel Kuruluyla eylemli bir İç Tüzük ihlaline dönüşebileceği endişesini, haklı kaygısını taşıdığımızdan meseleyi bir usul tartışması olarak değerlendirmek yerine, tutanaklara Anayasa'da ve İç Tüzük'te düzenlenmeyen bir hususta almış olduğunuz ve ileriye örnek teşkil etmesinin sakıncalı olduğu bir durum olarak kayda geçirmeyi tercih ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Elbette, çok farklı ihtiyaçlarla Meclisin aldığı bir kararın yerine, toplantıya çağırılması düşünülebilir. Bu durumda, bu bir Meclis kararıysa ve 5 siyasi partinin önerisiyle ve bütün siyasi partilerden milletvekillerinin kabul oyuyla kesinleştiyse siz, bunu -sanki- ara vermede size tanınmış bir yetkiyi kullanarak bozamazsınız. Burada yapılması gereken iş: Mecliste grubu bulunan siyasi partilerle ve hatta Mecliste temsil edilen ancak grubu bulunmayan siyasi partilerle görüşülmesi -çokça başvurulduğu gibi- bir ortak Danışma Kurulu kararına başvurulması gibi bir durumun tercih edilmesi gerekirdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu, Meclis açısından da gündem güvencesidir. Yani diğer siyasi partilerle bir gündemde ya da gündemsizlikte uzlaştıysanız ve herkesten buna imza aldıysanız, herkesten buna destek aldıysanız, bunu ortadan kaldırırken Adalet ve Kalkınma Partisi muhabirlerinin müjdelediğinden sonra, tam da onların dediği gün ve saatte bu Meclisi toplantıya çağırduğunuzda, dün Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının “Efendim, yargı, yürütme, yasama artık yeni sistemde kuvvetler ayrılığı var, hepsinin de üstünde bir Cumhurbaşkanı var.” ifadelerinin yarattığı feci durumun altına imza atmış olursunuz.

Buradayız, bütün milletvekillerimiz burada. Milletlin çözülmesi gereken çok sayıda sorunu varken yazınki uzun tatili de mahzurlu gördük. Önemli bir gündemde her zaman toplanırız ama bunu yetkinizi aşarak, Anayasa'yı ihlal ederek, İç Tüzük'ü ihlal ederek ve bir kişinin verdiği kararı aynen tatbikle, attığınız imzayla, size söylenen tarih ve saati teyit ederek değil, Parlamentoda temsil edilen gruplarla müzakere ederek, uzlaşa arayarak ve bunu hangi partiden seçilmiş olursanız olun gruplarla birlikte nezaketle ve eşitlik ilkesine göre yapacağınız müzakerelerle sürdürmek durumundasınız. Açılacak bir usul tartışmasında riyalet makamının tarafsızlığı ve ardından çoğunluk gücüyle bir Anayasa ihlaline bir Parlamento kararını alet etmemeniz açısından usul tartışması açmıyor, tarih önünde bu içinde bulunduğumuz feci durumu kayda geçiriyoruz. Böylesi önemli bir gündemde elbette Meclis toplanır -buradayız- muhalefet partileri burada ama bu, bir kişinin tayin ettiği ve sizin, o tayin ettiği tarihi, yetmiş iki saat sonra attığınız imzayla teyit ettiğiniz bir şekilde olmaz.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Bostancı...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Grubumuz adına Mehmet Doğan Kubat Bey açıklamada bulunacak.

BAŞKAN – Sayın Kubat, buyurun.

2.- İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat'ın, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET DOĞAN KUBAT (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim efendim.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun yaptığı değerlendirme üzerine biz de AK PARTİ Grubu olarak kendi kanaatlerimizi yüce Meclisle paylaşma ihtiyacı duyduk. Söz verdiğiniz için teşekkür ediyoruz.

Değerli Başkanım, bilindiği üzere, 21 Aralık 2019 tarihinde AK PARTİ Grubunun vermiş olduğu bir öneriyle Meclisin 24, 25, 26, 31 Aralık ve 2 Ocak Perşembe günlerinde toplanmaması şeklinde bir öneride bulunduk ve yüce Genel Kurul bu grup önerimizi oylama sonucunda kabul etti. Dolayısıyla 7 Ocağa kadar, şu anda, hukuken Meclis, çalışmalarını ertelemiş durumda.

Meclisin olağan ve olağanüstü toplantılarının usul ve esasları Anayasa'nın 93'üncü, İç Tüzük'ün 5, 6, 7 ve 54'üncü maddelerinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiş ve yine, Anayasa'nın 95'inci maddesinin birinci fıkrasında “Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını kendi yaptığı İç Tüzük hükümlerine göre yürüteceği” de hükme bağlanmış. İç Tüzük'ün 5'inci maddesinde “tatil” şöyle tanımlanmış: “Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarının belli bir süre -tırnak içinde- ertelenmesidir.” Yine, 6'ncı maddede “ara verme” “Türkiye Büyük Millet Meclisinin onbeş günü geçmemek üzere çalışmalarını -yine, tırnak içinde söylüyorum- ertelenmesidir.” diye tanımlanmış. Yani esasen, Meclisin ara verme veya Genel Kurulun belli günlerde toplanmamasına dair vermiş olduğu kararlar, birer Parlamento kararıdır ve bunlar, farklı kelimelerle ifade edilmiş olsa da doğurduğu hukuki sonuç itibarıyla aynı nitelikte yasama işlemleridir. Her iki karar biçiminde de Genel Kurulun çalışmalarını erteleme yani toplanmaması kararlaştırılmaktadır. Olağanüstü toplantının şartları ve şeklini düzenleyen Anayasa'nın 93'üncü maddesinde ve İç Tüzük'ün 7'nci maddesinde Genel Kurulun tatil, ara verme veya olağan toplantı... 54'üncü maddede salı, çarşamba, perşembe şu saatler arasında diyerek olağan toplantının da gün ve saatleri belirtilmiş; yine Meclisin, hafta, gün ve saatleri alacağı bir karar da değiştirebileceğini ifade etmiştir. Mesela 16 Temmuz 2016 günü, o hain darbe girişiminden sonra, Meclisin çalışmadığı, toplanmadığı dönemde Meclis Başkanımız 16 Temmuz Cumartesi günü saat 15.00'te olağanüstü bir çağrı yapmak suretiyle Meclisi toplantıya davet etmiştir. Yani burada ifade etmek istediğimiz şudur: Esasen bu tür kararlarla Meclis, toplantıda olmadığı günlerde çalışmalarına bir öteleme, erteleme yapmaktadır. Ancak çalışmadığı dönemlerde doğacak durum ve gereklere göre yine Anayasa'da, İç Tüzük'te saymış olduğu mercilerin -ki bunlar, Cumhurbaşkanımız, Meclis Başkanımız ve Parlamentomuzun 120 milletvekilinin- talebi üzerine, toplantıda olmadığı dönemlerde Meclisin önemli gördüğü bir hususu görüşmek üzere -çağrı konusunu, gün ve saatini de belirtmek üzere- talepte bulunarak böyle bir olağanüstü durumda yüce Genel Kurulun olaya vaziyet etmesi imkânını Anayasa ve İç Tüzük sağlamıştır.

Dolayısıyla sizin tarafınızdan, Sayın Meclis Başkanlığımız tarafından yapılan bu çağrı, Anayasa ve İç Tüzük'ün

verdiği yetkiye dayanarak, takdiri tamamen çağrıda bulunanlara ait olmak üzere yapılmış bir çağrıdır ve bu çağrı Anayasa ve İç Tüzük'teki usul kurallarına ve şekil şartlarına uygun olarak yapılmıştır. Şu anda yapılması gereken tek iş, sadece yeterli çoğunlukla birleşimin açılıp açılmamasıydı, o da az önce yapılan yoklama neticesinde tekemmül etmiştir. Dolayısıyla bu olağanüstü toplantı çağrısının yüce Genel Kurul tarafından görüşülüp karara bağlanmasının önünde hiçbir hukuki engel kalmamıştır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu toplantıya çağırma usulüne ilişkin konuşması

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, burada, tabii, benim de çağırıcı yapan kişi olarak birkaç söz söylemem gerekiyor. İki husus var: Birincisi, bu çağrının Anayasa ve İç Tüzük'e göre durumuyla ilgili. Anayasa'nın 93'üncü, İç Tüzük'ün 7'nci maddeleri tatilde ve ara vermede Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantıya çağırılmasını düzenliyor. Bu konuda Cumhurbaşkanına ve Meclis Başkanına yetki veriyor. Yeni hükümet sistemi değişikliğinden sonra Cumhurbaşkanı resen çağırıyor. Daha önce ikinci bir seçeneği vardı, hükûmetin talebi üzerine. Meclis Başkanı da 2 şekilde çağırabiliyor: Ya en az beşte 1 milletvekilinin talebi üzerine veya resen çağırabiliyor. Bu, toplantı ve ara vermeyle ilgili. 21 Aralıkta alınan karar bir tatil kararı değil, bir ara verme kararı da değildi. Esasen Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede değildi, sadece Genel Kurul toplanmama kararı almıştı. Dolayısıyla, ben, Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırmadım, Genel Kurul toplantıya çağırdım. Metinde bu inceliğe dikkatinizi vermişsinizdir. Türkiye Büyük Millet Meclisini değil, Genel Kurul toplantıya çağırdım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Aynı şey... Aynı şey...

BAŞKAN – Aynı şey değil çünkü...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Aynı şey efendim, laf ebeliği...

BAŞKAN – Sayın Tanal, bir dakika, ben izah edeyim, sonra aynı mı değil mi sen karar vereceksin zaten.

Bu 21 Aralıkta alınan karardan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde komisyonların çalışmalarını sürdürmeleri için bir engel yoktu. Araştırma komisyonları çalışabiliyordu, diğer komisyonlar da -ihtisas komisyonları- çalışabiliyordu çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi tatil veya ara vermeye girmemişti, sadece Genel Kurul, toplantı günlerinde toplanmama kararı almıştı. Dolayısıyla, ben, çağırıda da Genel Kurulun sadece toplantıya çağırılması ifadesini kullandım.

Değerli arkadaşlar, bu, Anayasa'ya, İç Tüzük'e aykırı mı? Değil. Çünkü Anayasa ve İç Tüzük, tatilde ve ara vermede Meclis Başkanına bu yetkiyi veriyor. Genel Kurulun toplanmama kararı ise tatil ve ara vermeye göre daha basit ve onun içinde bir parça olan bir karar.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – “Türkiye Büyük Millet Meclisi” diye geçiyor Anayasa'da. Niye Meclisi çağırıyor sunuz?

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, hukukta “hukuk normu” dediğimiz şey yazılı metnin kendisi değildir, yazılı metnin anlamıdır; bu anlam ise yorumla ortaya çıkarılır ve hukukta yorumun ilkeleri vardır -hukuk fakültelerinde de okutulur bu ders olarak, yorum ilkeleri- bunlardan bir tanesi de esasen mantık ilkesi de olan “evleviyet ilkesi”dir. “Çok'un içinde az da vardır, “bütün”ün içinde parça da vardır.” diye ifade edebileceğimiz ilke.

Tatil veya ara vermede Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırma yetkisini veren Anayasa'nın 93 ve İç Tüzük'ün 7'nci maddelerinin, sadece Genel Kurulun toplanmama kararı üzerine onu toplantıya çağırma yetkisini de evleviyet ilkesi gereğince -bu kuralları yorumladığımız takdirde- Meclis Başkanına verdiği; Anayasa 93 ve İç Tüzük 7'deki düzenlemenin, yetki veren ilkelerin, bu anlamda Genel Kurulun toplanmama kararı noktasında da toplantıya çağırma yetkisini verdiği; yorumla, normun ne dediğini ifade etmek için belirleyebiliriz. Bu konuda hiçbir tereddüdüm yok. Bu, işin hukukla ilgili, Anayasa ve İç Tüzük'e uygunluğuyla ilgili kısmı.

Toplantının ne zaman yapılacağı konusu da şudur: Değerli arkadaşlar, tabii, çok dinamik bir süreçten geçiyoruz. Bu süreç içerisinde bir tezkere mevzu bahis oldu. Bununla ilgili hususlar zaman zaman yürütmeden Dışişleri Bakanımızın, Millî Savunma Bakanımızın bazen telefonla, bazen vicahen ifadeleriyle görüşüldü. Meclisin toplantıya çağırılması konusunda geçtiğimiz pazartesi veya salı günü üzerinde duruluyor idi fakat ben salı gününün ve çarşamba gününün yılıbaşı münasebetiyle uygun olmayacağını da kendilerine ifade ettim. En uygun tarih yine 1 Ocaktan sonraki bir tarih olabilir diye ifade ettim. Dolayısıyla gazeteciler yazdı, evet, bunu tutturabiliriz. Saat konusunda herhâlde hata etmelerini bekleyemeyiz, Meclis 14.00'te toplanıyor zaten, başka bir saat söyleyemeyiz. Ama arada zaten ya 2'si vardı ya 3'ü vardı, cuma günü vardı veya bir sonraki pazartesi, 6'sı vardı. Salıyı ifade edenler oldu, pazartesiye ifade edenler de oldu ama perşembe diyenler tutturmuş oldu. Bunun sadece bir tesadüf olduğu kanaatindeyim. Bu konuyla ilgili, dediğim gibi, perşembe ilk tercih değildi; pazartesi, salıya ilgili düşünceler vardı ama ben çarşambadan sonraki bir günün, 1 Ocaktan sonraki bir günün uygun olacağına dair görüşümü ifade ettim. Bu şekilde mutabık kalınan bir tarih oldu, durum bundan ibarettir.

Buyurun Sayın Özel.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve gündem güvencesinin de Meclise millet adına tanınmış bir güvence olduğuna ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, çok uzatmadan şunu ifade edelim, bizim anlatmaya çalıştığımız husus şu: Meclis bir karar vermiş. Sizi kim seçiyor Sayın Başkan, oraya oturma yetkinizi nereden alıyorsunuz? Millet bize Meclise Başkan seçme yetkisi verdi ve önce nitelikli çoğunluk aradık, döndük dolaştık, en sonunda Genel Kurul sizi seçti. Genel Kurul, kendisi tarafından seçilmiş biri tarafından kararı askıya alınabilecek bir meclis değildi. Siz, tatil ve ara vermede Anayasa'nın verdiği bir hakkı kullanırken başka bir şey yapıyorsunuz. Toplumsal uzlaşma metni diyor ki: “Ara verme ve tatilde ben sana özel bir yetki veriyorum.” Onu kullanıyorsunuz, o anayasal bir güç. Burada Anayasa bir güç vermemişken, Meclise “Siz çalışmama kararı aldınız ama ben böyle düşünüyorum, gelin bunu yeniden değerlendirme...” sözünü söyleme hakkınız yok.

Ne yapabilirsiniz? Bakın, zaman zaman söyleniyor. Efendim, savaş da olsa -savaş hâli özel düzenlenmiş- Meclis toplantıya çağırılmaksızın bile Cumhurbaşkanına verilen özel yetkiler var ara verme ve tatildeyse. Olağanüstü hâl ayrı düzenlenmiş. Sıkıyönetim hâli eski kanunlarda, Anayasa'da ayrı düzenlenmişti ama burada yapılan iş, kendi yetki sınırlarınızı aşmaktır. Cumhurbaşkanı kendisi çağrı yapabilir mi? Sizin yorumunuzla yapabilir ama yapmadı. 120 milletvekiline çağrı yaptırabilir misiniz? Sizin yorumunuzla yapabilir ama yapmadı. Bu işe bir irade sizi memur kıldı ve

Parlamentonun vermiş olduğu karara karşı bir adım attınız.

Gündem güvencesi Parlamento için önemlidir. Yoksa ne olur somutlaştırılır: Bir parti çoğunluğu elinde tutar -bu bugün siz olursunuz, yarın başkası olur- bir karar alınır “Şu tarihe kadar çalışmayacağız.” diye, gruplar ona göre planlama yaparlar; bir tek bir irade ne gün çağıracağını bilir, çağırır, gündem güvencesi ortadan kalkar; otursunuz dokunulmazlıkları kaldırınız, otursunuz o partinin aleyhine bir sürü karar alırsınız; bunların hepsi mümkündür. Gündem güvencesi, bütün anayasal güvenceler gibi Meclise, siyasi partilere, millet adına tanınmış bir güvencedir. Gündem güvencesinin ortadan kaldırıldığı bir hâli normalleştirmenizi kabul edemeyiz. Böyle bir durumda siyasi parti gruplarıyla teker teker istişare etmeniz, Grup Başkan Vekillerini bir Danışma Kuruluna davet etmeniz gerekirdi.

Bugün bir uluslararası tezkere üzerinden, asker gönderme tezkeresi içinden gündem güvencesini ortadan kaldıran bir hâlin tatbikini meşrulaştırırsanız yarın siz değil, belki de size karşı bir başkasının gündem güvencesi ortadan kaldırıldığında ne yapacağını bilemezsiniz. O yüzden bu yanlış tutanaklara geçiriyoruz. Yapılan iş Anayasa’ya, İç Tüzük’e, siyasi nezakete aykırıdır. Gündem güvencesinin ortadan kalktığı bir Meclis, demokrasi Parlamentosu değildir. Gündem güvencesinin ortadan kalktığı bir Meclis bir kişinin egemenliğinde olan, o dediği zaman toplanan ve korkarım günün birinde bahçesi de o sarayın içine açılan bir Meclis kurma hayalinin ürünüdür. Buna izin vermeyiz, buna sonuna kadar karşı çıkarız. Tarih önünde bu girişimi tutanaklara geçiriyoruz ve önümüzdeki -bizim de önemli saydığımız ve müzakerelerinde fayda gördüğümüz- gündeme geçmekte Cumhuriyet Halk Partisi olarak fayda görüyoruz.

Teşekkür ederim Başkanım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

VI.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkanı Mustafa Şentop’un, Anayasa’nın 93’üncü maddesi ile İç Tüzük’ün 7’nci maddesinin Genel Kurulun toplanmama kararı aldığı hallerde de Meclis Başkanına toplantı çağrısı yetkisi verdiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN – Arkadaşlar, ben bir kez daha ifade edeceğim: Tatilde ve ara vermede Meclisin toplantıya çağırılması için Danışma Kurulunun toplanması ve partilerin görüşlerinin değerlendirilmesine dair bir İç Tüzük hükmü yok. Danışma Kurulu toplanması, ondan bahsediyorum. Ben az önce de ifade ettim, çağırıda da var, Anayasa’nın 93’üncü ve İç Tüzük’ün 7’nci maddelerini esas alıyoruz. Burada ise Meclis Başkanının toplantıya nasıl çağıracağı açık olarak düzenlenmiş. Burada Meclis Başkanının toplantıya çağrı yapacağı zaman bunu nasıl yapacağına dair bir hususta tartışma yok, o açık çünkü “Meclis Başkanı resen çağırır.” diyor. “Türkiye Büyük Millet Meclisi tatildayken ve ara vermedeyken resen çağırabilir.” dediği zaman bunun herhangi bir danışma kuruluna istinat etmesi mecburiyeti gözükmüyor. Ben de zaten bu çağırısı Anayasa 93 ve İç Tüzük 7’ye göre yaptığımı ifade ediyorum, başka bir düzenlemeye dayanmıyorum. Ha, acaba tatil ve ara verme dışında Genel Kurulun toplantı yapmama kararı hâlinde de böyle bir yetki var mıdır? Onu da ben yorumla hukuk normunda ifade ettim, hukukçular bunu bilirler; hukuk kuralları yazılı metin değil, onun anlamıdır, bu anlam ise yorumla ortaya çıkartılabilir. “Norm” dediğimiz şey hukukta odur esasen, “evleviyet” dediğimiz ilke de hukukta en çok kullanılan yorum normlarından, ilkelerinden birisidir. Dolayısıyla, ben, Türkiye Büyük Millet Meclisi tatil ve ara vermedeyken onu çağırma yetkisi veren hükmün Türkiye Büyük Millet Meclisi tatil ve ara vermede değilken, sadece Genel Kurulun toplanmama kararı aldığı hallerde de Meclis Başkanına toplantı çağrısı yetkisi verdiğini ifade ediyorum. Bunun...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, istediğiniz zaman Meclisi çağırabileceğiniz anlamına mı geliyor?

BAŞKAN – Nasıl efendim?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstedığınız zaman, her zaman bu Meclisi çağırabileceğiniz anlamına mı geliyor diyorum. O zaman tatilde, ara vermede ve onun dışında da Meclis Başkanı istediği zaman çağırabilir.

BAŞKAN – Bildiğim kadarıyla hukukçusunuz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Evet efendim.

BAŞKAN – Evet, Anayasa 93 ne diyor acaba, “İsteddiği zaman çağırabilir.” diyor mu?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Demiyor efendim.

BAŞKAN – Demiyor mu? Bir bakın, ben biliyorum.

Teşekkür ederim arkadaşlar.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Başkanım, biz sizi dinliyoruz, devam edin.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin, ben karar veriyim.

Sayın Bostancı, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı’nın, Manisa Milletvekili Özgür Özel’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle sizin seçilme usulünüz Genel Kurulda hepimizin katıldığı ve şahit olduğu bir oylama neticesinde ortaya çıktı. Genel Kurulun iradesiyle seçildiniz, başka bir şekilde seçilmediniz. Seçilme usullerine ilişkin veya başka türlü bir çoğunluk, bunlar tatad edilmiş muhakkak İç Tüzük’te fakat netice olarak “evet” verenler de “hayır” verenler de sonuçta Genel Kurulun iradesinin tecellisine katkı veren oylardır ve o çerçevede karar ortaya çıkmıştır, herhâlde siz elinizi kolunuzu sallayarak oraya oturmadınız, eğer öyle olsaydı herhâlde insanlar itiraz ederlerdi. Genel Kurulun burada bir iradesi var.

İkincisi, toplantıyı Anayasa’ya ve İç Tüzük’e uygun bir şekilde yaptığınız kanaatindeyim, zaten buna ilişkin referanslar da verildi. Esasen, gördüğünüz gibi bugünkü toplantıya Meclis de hazır bulunmakta ve yapmış olduğunuz yoklamada da Genel Kurulun iradesinin de toplanma istikametinde olduğu bir kez daha kayıtlara geçmiş bulunmaktadır. Tezkereyi görüştüğümüzde yeniden Genel Kurulun iradesi tecelli edecektir. Bence kifayetimizakereye ihtiyaç vardır, takdir sizin.

Arz ediyorum, teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu kıymetli tartışma için de teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar.

Sayın milletvekilleri, Anayasa’nın 92’nci maddesine göre verilen Cumhurbaşkanlığı tezkeresinin görüşmelerine başlıyoruz.

(3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’ni okutuyorum:

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Tezkereler (Devam)

2.- Cumhurbaşkanlığının, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimeşru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/1044) (Devam)

30/12/2019

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Libya'da Şubat 2011'de meydana gelen olayları takip eden süreçte demokratik kurumların inşa edilmesine yönelik çabalar artan silahlı çatışmalar sebebiyle akamete uğramış, ülkede parçalanmış bir yapı ortaya çıkmıştır.

Libya'da ateşkes tesis edilmesi, siyasi bütünlüğün oluşturulması ve işleyen bir devlet mekanizmasının kurulmasının mümkün olamaması üzerine, Libya'da barış ve istikrarın tesisini teminen, Birleşmiş Milletler kolaylaştırıcılığında Libya'daki tüm tarafların katılımıyla yürütülen ve yaklaşık bir yıl süren Libya Siyasi Diyalogu sonucunda Libya Siyasi Anlaşması 17 Aralık 2015 tarihinde Fas'ın Suheyrat şehrinde imzalanmıştır.

Libya Siyasi Anlaşması kapsamında oluşturulan Ulusal Mutabakat Hükûmeti, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2259 (2015) sayılı Kararı uyarınca uluslararası toplum tarafından Libya'yı temsil eden tek ve meşru hükûmet olarak tanınmaktadır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2259 (2015) sayılı Kararı, Libya Siyasi Anlaşması'nın uygulanması ile Ulusal Mutabakat Hükûmeti dâhil söz konusu Anlaşmada atıfta bulunulan Libya kuruluşlarının desteklenmesinin yanı sıra üye devletlere anlaşmada yer almayan ve meşruiyet iddiasında bulunan paralel kuruluşlara desteğin ve bunlarla temasın kesilmesi için de çağrıda bulunmaktadır.

Libya Siyasi Anlaşması'nda yeri bulunmayan, bu çerçevede hem ulusal hem uluslararası bakımdan gayrimeşru bir nitelik taşıyan sözde Libya Ulusal Ordusunun 4 Nisan 2019 tarihinde başkent Trablus'u ele geçirmek ve Ulusal Mutabakat Hükûmetini devirmek hedefiyle başlattığı saldırıları yoğunlaşarak ve genişleyerek devam etmektedir. Libya'da çatışmaların sona erdirilmesi, ateşkes sağlanması ve siyasi sürece geri dönüşmesi amacıyla yürütülen diplomatik çabalara rağmen, sözde Libya Ulusal Ordusu, dış güçlerden de aldığı destekle saldırılarını sürdürmektedir. Sivilleri ve sivil altyapıyı da hedef alan bu saldırılar nedeniyle Libya'da insani durum giderek kötüleşmektedir. Çatışmalar DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerinin eylemleri için uygun ortam oluşmasına da sebebiyet vermektedir. Diğer taraftan, Libya toprakları ve kara suları Akdeniz üzerinden gerçekleştirilen uluslararası insan ve göçmen kaçakçılığında da kullanılmaktadır.

Bu gelişmeler, Libya'ya ilaveten Türkiye dâhil tüm bölge için de tehdit oluşturmaktadır. Sözde Libya Ulusal Ordusuna bağlı unsurlar, Libya'da faaliyet gösteren Türk şirketleri, Libya'da ikamet eden Türk vatandaşları ile Akdeniz'de seyreden Türk bandıralı gemiler gibi Türk çıkarlarının hedef alınacağı yönünde açıklamalarda bulunmaktadır. Sözde Libya Ulusal Ordusunun saldırılarının durdurulmaması ve çatışmaların yoğun bir iç savaşa dönüşmesi hâlinde Türkiye'nin gerek Akdeniz havzasındaki gerek Kuzey Afrika'daki çıkarları da olumsuz yönde etkilenecektir.

Türkiye ile Libya arasında imzalanan ve yürürlüğe giren Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'yla daha da gelişen iki ülke arasındaki tarihî, sosyal, siyasi ve ekonomik köklü ilişkiler dikkate alındığında, Libya'da ateşkes ve barışın tesisini istikrarın sağlanması Türkiye açısından büyük önemi haizdir.

Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle imzalanan Güvenlik ve Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası da Libya'nın karşı karşıya kaldığı tehditlerle mücadelede ihtiyaç duyduğu eğitim seviyesi ve harekât yeteneği yüksek, disiplinli ve kurumsallaşmış bir ordunun teşkili için gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetlerini kapsamaktadır.

Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti, tüm bölgeyi etkileyebilecek, Libya'nın bütünlüğü ve istikrarına yönelik tehditler, DEAŞ, El Kaide ve diğer terör örgütleri, yasa dışı silahlı gruplar ile yasa dışı göç ve insan ticaretiyle mücadelede Türkiye'den askerî destek talebinde bulunmuştur.

Bu mülahazalar ışığında, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimeşru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesi hususunda gereğini bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerinde İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre görüşme açacağım. Gruplara ve şahsı adına iki üyeye söz vereceğim. Ayrıca, grubu bulunmayan siyasi parti temsilcilerine de takdiren beşer dakika konuşma süresi vereceğim. Konuşma süreleri gruplar için yirmişer dakika, şahıslar için onar dakikadır.

Tezkere üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum:

Gruplar adına:

- 1) İYİ PARTİ Grubu adına Aytun Çıray, İzmir Milletvekili.
- 2) Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Erkan Akçay, Manisa Milletvekili.
- 3) Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Tulay Hatimoğulları Oruç, Adana Milletvekili.
- 4) Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ahmet Ünal Çeviköz, İstanbul Milletvekili.
- 5) Adalet ve Kalkınma Partisi adına İsmet Yılmaz, Sivas Milletvekili.

Grubu bulunmayan siyasi parti temsilcileri:

- 1) Erkan Baş, İstanbul Milletvekili, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı.
- 2) Abdulkadir Karaduman, Konya Milletvekili, Saadet Partisi.
- 3) Gültekin Uysal, Afyonkarahisar Milletvekili, Demokrat Parti Genel Başkanı.
- 4) Mustafa Destici, Ankara Milletvekili, Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı.

Şahıslar adına:

- 1) Engin Özkoç, Sakarya Milletvekili.
- 2) Emrullah İşler, Ankara Milletvekili.

Şimdi, değerli arkadaşlar, ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına İzmir Milletvekili Aytun Çıray'a aittir.

Buyurun Sayın Çıray. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri...

(Uğultular)

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Sayın Başkan, bu kadar önemli bir konuda önce bu uğultuyu bir şey yapalım.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, önemli bir görüşme yapıyoruz, lütfen sükûneti sağlayalım. Milletvekillerimizi yerlerine oturmaya davet ediyorum, sessiz olmaya davet ediyorum. Kürsüdeki hatibi dinleyelim lütfen.

Buyurun.

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; iktidar, ekonomik kriz şartlarında ayakta durma mücadelesi veren Türk milletine bu yılbaşı vesilesiyle gelip geçici bir huzuru dahi çok gördü, tam yılbaşının ertesi günü vatan evlatlarını Libya çöllerine göndermek için Meclisi olağanüstü toplantıya çağırdı.

Şimdi soruyoruz: Bu acele niye? Çünkü herkesin bildiği gibi bu izin tezkeresi onaylandığı anda Türkiye hiç maruz kalmadığımız türden husumetlerle yüz yüze kalabilecek. En ufak bir mübalağada bulunmuyoruz. Yüce Meclisin önüne gelen hiçbir izin tezkeresi Türk milletinin yüksek genel çıkarları ve millî güvenliği açısından bu kadar büyük bir risk teşkil etmemiştir. Ortaya çıkan riskin büyüklüğü ve vahametini belki ancak devletin yıkımıyla sonuçlanan Goeben ve Breslau kruvazörlerine Osmanlı bayrağı çekilmesinden sonra yaşananlarla mukayese edebiliriz. Şimdi, yüz iki yıl sonra Türk milletine çok ağır bedeller ödebilecek başka bir oldubittiyle karşı karşıyayız. Bu oldubitti otoriter kuvvetler birliği rejimini kuran zihniyetin, şahsi iktidar çıkarlarının kaçınılmaz neticelerinden birisidir.

Değerli arkadaşlar, AKP zihniyeti, bir dönem kurucu değerlerimize antipati duyan, o zamanki adıyla “cemaat”le güç birliğine gitti. Türkiye böylece 2010 yılından itibaren dış politikada çok köklü bir makas değiştirme operasyonu yaşadı. Türkiye’yi dünyada derin bir yalnızlaşmayla karşı karşıya bırakan, Türk milletinin sırtına 5 milyon Suriyeliyi yükleyen ve 50 milyar dolar üzerinde maliyet ödenen işte bu rövanşist makas değiştirme operasyonu oldu. Bugün yüce Meclisimizin önüne getirilen 30 Aralık 2019 tarihli Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’ni işte bu çerçevede düşünmeliyiz. Daha önceki konuşmamda hatırlatmıştım: Libya halkının dramı, Arap Baharı’nın güya Libya’ya bir yansıması olarak Kaddafi’nin devrilmesi süreciyle başladı. Şüphesiz Kaddafi, egosantrik bir diktatördü ve bütün diktatörler gibi Libya devletini, kendisinin ve ailesinin sınırsız zenginleşmesi için de kullandı. Ancak Kaddafi’nin linç edilmesinin ardından yaşananlar çok daha trajikti. O günlerde, 21 Şubat 2011’de “NATO’nun Libya’da ne işi var?” diyen Sayın Cumhurbaşkanı, daha ertesi günü, İzmir’in NATO operasyonunun merkezi olmasına izin vermişti ancak o sırada Suriye’de Emevi Camisi’nde cuma namazı kılma radikal hayali Libya’yi arka plana itti, Suriye’yi öne çıkardı. Şimdi, bugün getirdiğiniz tezkereye meşruiyet kazandırmak için “Trablus’taki güçleri Birleşmiş Milletler meşru kabul ettiği için bu tezkereyi destekliyoruz.” diyorsunuz ama Birleşmiş Milletlerin verdiği meşruiyet konusunda hiç de inandırıcı ve ilkeli değilsiniz. Neden mi? Çünkü iç savaş çıktığında, Birleşmiş Milletlere göre, Suriye’nin meşru hükûmeti Esad Hükûmetiydi, siz ÖSO’yu desteklediniz.

Değerli arkadaşlar, bir de, tezkerenizin haklılığına delil olarak öne sürdüğünüz “mavi vatan” konusuna bir açıklık getirmek zorundayız. Türkiye 27 Kasım 2019 tarihinde Libya’da Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle 2 mutabakat imzaladı. İlk mutabakat, Türkiye ve Libya arasındaki deniz yetki alanlarına ilişkindi; amacı, Doğu Akdeniz’deki haklarımızın korunması ve uluslararası hukuk nezdinde kayda geçirilmesiydi. Hâlbuki Türkiye, mavi vatanın önemini ta 1973’te kıta sahanlığı krizi çıktığında keşfetmişti. Ancak deniz yetki alanlarımız için “mavi vatan” deyimini 2006 yılında resmî makamlar nezdinde ilk defa kullanan Amiral Cem Gürdeniz’di. İşte, Sayın Gürdeniz ve 400 deniz subayının FETÖ’cü savcılara desteklerinizle, Ergenekon kumpasıyla hapse atılmalarının sebebi bu mavi denize, bu mavi vatana sahip çıkmalarıydı. O mavi vatana sahip çıkanları FETÖ’yle birlikte Ergenekon’dan hapse attınız. Onun için, kimse bize mavi vatan dersi vermeye kalkmasın. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar) Siz o dersten kaçtınız, on üç yıl kaybettirdiniz Türkiye’ye. Ancak biz İYİ PARTİ olarak, başta Sayın Genel Başkanımız Meral Akşener olmak üzere, Türk milletinin ve devletin çıkarları adına mavi vatani gerektiği şekilde oylarımızla destekledik, savunmaya da devam edeceğiz.

Burada istismar edilmemesi için belirtelim ki “Ulusal Mutabakat Hükûmeti yıkılırsa mavi vatan elden gider.” tezi de doğru değildir çünkü Libya da bu mutabakatla deniz yetki alanlarını 36 bin kilometrekare genişletti. Bunun için bu hükûmetten sonra hangi hükûmet gelirse gelsin mavi vatanla kazanılmış deniz alanlarını geriye vermez. Buna karşılık, imzalanan ikinci mutabakatı desteklemedik ve haklı çıktık. İkinci mutabakat muhtırası, hem millî güvenliğimize ilişkin değildi hem de İYİ PARTİ sözcülerinin öngördükleri gibi Hafter güçlerini tahrik etti ve bugünkü tezkerenin hızlandırılarak gelmesinin sebebi işte o bir önceki tezkeredir yani bir yanlışın diğerini tetiklemektedir. Üstelik iki hafta önce 15 Aralık 2019 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararıyla 16 yaşından küçük, 55 yaşından büyük Libya vatandaşlarına doksana gün ikamet süreli muafiyet tanındı. Şimdi buradan ne anlamalıyız? Bu, bozulan sosyal iç bütünlüğün ve uyumun tekrar felakete dönüşmesi olmayacak mı? Türkiye, yeniden iç barışını ciddi bir şekilde bozacak legal görünümüne, muazzam maliyetli, basiretsiz bir göçü teşvik etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı, bu kararla izin tezkeresindeki sözde millî gerekçelerini iyiden iyiye şaibeli hâle getirmiştir.

Sayın milletvekilleri, Libya’ya güç gönderilmesine izin hakkındaki tezkereye karşı çıkmamızın vicdanımız açısından başka güçlü nedenleri de var. Türk Silahlı Kuvvetleri Ulusal Mutabakat Hükûmetinin daveti vesile edilerek bölgeye gönderildiğinde Türkiye’nin bütün Libya’lılar gözünde iç savaşın etkin bir tarafı olacak olmasıdır. Bu, ayrıca ülkemizi ve milletimizi Arap coğrafyasında bir nefret objesi hâline getirecektir.

Değerli milletvekilleri, yüce Meclisimiz izin tezkeresine bir başka açıdan daha geçit vermemelidir; bu da Suriye rejim güçlerinin Rusların da desteğiyle İdlib’de hâkimiyet kurmak üzere olmalarıdır. Bunun en vahim sonuçlarından biri...

(Uğultular)

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Ya, arkadaşlar, savaşa şehit olmaya asker göndereceğiz, gürültüden durulmuyor. Bu kadar mı ciddiydi bu yani çağırdınız, acele ettirdiniz de bunu dinlemiyorsunuz? Yani madem ciddisiniz işinizde, neden dinlemiyorsunuz? (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar) Beyefendi telefonla konuşuyor en ön sırada, bir saattir.

Ya, şehit olmaya asker gönderiyoruz arkadaşlar, ciddi olalım biraz.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Sen ne anlarsın ciddiyetten?

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Sen ne anlarsın be! Benim dedem Balkanlarda şehit oldu, sen ne anlarsın şehitten? (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Her tarafın ciddi olsa ne olur?

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Bunun en vahim sonuçlarından biri Rusya'yla karşı karşıya gelmemizdir. Ülkenin yüzde 70'ine yakın bölümüne hâkim olan General Hafter güçlerinin destekçilerinden birinin Rusya olması, bu çok tatsız ihtimali güçlendirmektedir. Kaldı ki Libya'da çatışan tarafların paralı askerlerinin vahşi karakterleri ve acımasızlıkları Mehmetçik'imizi Vietnamvri çatışmaların içinde bırakabilir.

Diğer yandan, Trablus Hükûmetinin Arap Baharı'nın son kalıntısı olması da zaten mezhepçi dış politikaları nedeniyle zarar gören Türkiye'yi hak etmediğimiz hâlde Selefi cihatçı terör gruplarının destekleyicisi olarak sunanların ekmeğine yağ sürecektir. Yani Mehmetçik'imizi millî güvenliğimizle hiçbir şekilde ilgisi olmayan bir iç savaşın belirsiz ateş hattına bırakamayız.

Şehitlik mertebesi şüphesiz yüce bir mertebedir. Aynı zamanda geride kalanların umut ve tesellisidir. Ancak bu kutsal umut ve teselliye ne millet ne Allah nezdinde kimsenin istismar etme hakkı yoktur. Tekrar ediyorum: Türk milleti kahraman askerlerinin canını sokakta bulmadı. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar) Bizim onların cesaretinden, Türk askerinin cesaretinden ve savaşıllığından hiçbir kuşumuz yok. Ancak Türk askerinin bu muhteşem cesaret ve savaşıllığı ancak millî davalarımızda geçerlidir. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, "Arap Baharı" denilen yarı karanlık hareketler başladığında henüz Müslüman ağırlıklı coğrafyalarda itibarıydık. İtibarımız temelsiz sükse iddialarından veya saray yaptırmamızdan kaynaklanmıyordu. İtibarımız, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir medenileşme modeli olarak sosyokültürel cazibesinden kaynaklanıyordu. Bu itibar, Türkiye'ye, çatışan taraflar arasında ara buluculuğundan asla şüphe duyulmayacak bir tarafsızlık konumu sağlıyordu. Adalet ve Kalkınma Partisinin ideolojik takıntılı dış politikalarıyla bunlar çarçur edildi. Bizim, şu anda kaybettiğimiz bu konuma yeniden dönmeye, dış politikamızı tamamen bu doğrultuda düzenlemeye ihtiyacımız var. Yanlış ekonomi politikaları yetmiyormuş gibi, milletimizin ekmeği yanlış dış politikaların çarkları arasında öğütölmeye başlandı. Asıl önemlisi "Türkiye Cumhuriyeti"ni kuran ahaliye Türk milleti denir." tanımındaki anlamıyla Türk milletinin temel özgürlük haklarının yeniden tesisini istiyorsanız bu tezkereye "Hayır." demelisiniz. Milliyetçiliğin de vatanseverliğin de gereği budur.

Sayın milletvekilleri, Libya'da ahlaksız bir iç savaş yaşanıyor. Bu iş savaşın farklı taraflarını farklı güçler destekliyor, hatta bazıları aynı anda iki tarafa da silah veriyor. Bir AKP sözcüsü ise Adana'dan açıklama yapıyor, Türkiye'nin tarihe karşı sorumluluğu varmış, oraya asker göndermeliymişiz. Arkadaşlar, tarihin hiçbir anında Türkiye Cumhuriyeti mazlum milletlerin iç savaşlarında bir tarafın yanında olmamıştır. Türkiye'yi tarih önünde ahlaklı, erdemli ve onurlu kılan da budur. Biz kimsenin ülkesinde, toprağında ve iç işlerinde gözü olmayan bir milletiz ama şimdi Libya'da bir tarafın ve onu destekleyen güçlerin taşeronu olmaya sürükleniyoruz. Türkiye Cumhurbaşkanı Tunus'a gidiyor ve oradan savaş çıkırtkanlığı yapıyor ama Tunus beklentilere karşılık vermiyor. Peki, Libya'nın sınır komşusu oldukları için asıl millî güvenlik sorunları olması gerekenler Tunus ve Cezayir değil mi? Hafter güçlerine tank ve uçak desteği veren Amerika etkisindeki Mısır, o neden açıktan asker göndermiyor, hiç düşündünüz mü? Diğer taraftan, yandaş ve bordrolu yorumcular televizyonlarda "Libya'da herkes para kazanacak." teranelerini anlatıyorlar. Bizim de pay almamız lazımmış. Değerli arkadaşlar, bu, Soros'un "En iyi ihraç maddeniz askeriniz." sözüne haklılık kazandıracak ahlaksız bir söylemdir. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Türkiye, hiçbir zaman ganimet, yağma ve sömürü peşinde olmadı. Türk milletinin asla mazlumların toprağında gözü olmadı. Zira, milletimizin tarih şuuru, vicdanı ve ahlakı AKP hoparlörlerinin zannettiğinden çok daha yüksektir. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Tekrar ediyorum, eğer devletin hâlâ bir kurmay ve hariciye aklı kalmışsa Sayın Cumhurbaşkanına desinler ki "Goeben ve Breslau macerasından sonra en büyük macera ve facia Libya'ya müdahale olacaktır."

Bu tezkerenin hukuki temeli hazırlanmamıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararıyla oluşturulmuş meşru bir müdahale gücü yoktur ve dikkat, Libya'da oluşabilecek en kötü senaryoya karşı bu Hükûmetin hazırlığı yoktur. Türkiye, bu tür müdahalelere daima tek taraflı ve meşruiyeti şüpheli iki taraflı zeminlerde değil, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin ve NATO Konseyinin kararları zemininde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesiyle karar vermiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı "Biz davet edildiğimiz yere gideriz." dedi. Bu mantıkla davete ne gerek var? Kardeş Azerbaycan'ın topraklarının yüzde 20'si gayrimeşru bir işgalin altında, hadi kalkın gidip önce orayı kurtaralım. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar) Neden yapmıyorsunuz? Bize milliyetçilik dersi vereceksiniz.

AYHAN EREL (Aksaray) – Doğu Türkistan da var, Doğu Türkistan.

AYTUN ÇIRAY (Devamla) – Kırım tek taraflı bir kararla ilhak edildi. "Hadi kalkın Kırım'ı kurtaralım." diyeceğim ama siz, Uygur Türkleri hakkında verdiğimiz araştırma önergesini reddettiniz. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, size "Ege'de teker teker işgale uğrayan adalarımız için tezkere getirin." diyeceğiz ama siz, Türkiye'den çok Amerika'nın ve Rusya'nın iç işleriyle ve millî meseleleriyle meşgulsünüz. "Dostum Trump." "Dostum Putin." Biraz ciddi olalım. Dostlarınız, arkanızı döner dönmez Suriye'nin PKK'sının lideriyle dostluk kurdular, haberiniz var mı? Çünkü uluslararası ilişkilerde dostluklar filan yoktur; gerçekler ve çıkarlar vardır, uzun erimli hesaplar vardır.

Bakın, Barış Pınarı Harekâtı'nda canıgönülden tezkerenizi destekledik de ne oldu? Üç gün sonra bir "tweet"le, aslanlar gibi yürüyen Türk ordusunu durdurdunuz. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Türkiye, siz yönetime gelinceye kadar siyasi meşruiyeti ve hukuku olmayan, siyasi aklı olmayan hiçbir işe girmedir. Sizin bu tezkerenin ardından karşımıza çıkan senaryolara karşı devlet aklına sahip hiçbir planınızın olmadığını biliyoruz, zira bu işlerin arkasındakileri tanıyoruz, biliyoruz. Psikiyatride "mehdilik iddiası" diye bilinen şizofrenik bulguya bir adım kalmış bir şahıs bugün Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar) Eğer Mehmetçik'in yanında savaşa gönderilen karanlık milis kuvvetleri bunun eğitiminden geçiyorsa yarın bizim güvenliğimiz ne olacak?

Sayın milletvekilleri, ülkemize olan sevgimiz, devlet insanlığımız nedeniyle Libya konusunda burada dile getirmek istemediğimiz, getiremeyeceğimiz çok şey var ancak bütün bu olan bitenin hukuki ve siyasal sorumlusu Anayasa'ya göre Sayın Cumhurbaşkanıdır. O nedenle buraya gelmeli ve tezkereyi savunmalıydı. Gelmemesi sürpriz mi? Ee, bütçe görüşmelerine dahi gelmedikten sonra sürpriz değil ama şu ayıba bakın, Hükûmetten bir bakan yok. "Bu kadar önemli bir tezkere" diyorsunuz, "bu kadar büyük bir tezkere" diyorsunuz, Türk askerini Fizan Çöllerine götürmeye kalkıyorsunuz, Yemen türkülerini tekrar besteletmeye kalkıyorsunuz ama burada bir bakan yok. Ayıp, sizi kınıyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, evet, tarih ve coğrafya bizi eteklerimizden çeker ama biz Türk milleti, masum insanların

kanının akmasını istemeyiz. Ahali, mahallesinde, evinde, çarşıda, kahvede artık soruyor: "Suriye'de ne işimiz vardı?" Şimdi soracaklar: "Libya'da ne işimiz var?" Suriye'de PKK terör örgütüne devlet kurdurma politikası sona ermemişken yeni dertlere ihtiyaç var mı? 1912'de Libya'da çatışmalar devam ederken Balkan Savaşı'nın çıktığını unuttunuz mu? Doğu Akdeniz'de bu kadar dert ve gerilim varken donanmanın gücünü neden ikiye bölüyorsunuz? Suriye işine yanlış yöntemlerle başladığımız için, Rusya'nın İdlib'ten bize yönlendirdiği, içinde El Kaideci teröristlerin de olduğu milyonlar kapımızdayken ve daha dün oradaki, İdlib'teki HTŞ'nin başı "Artık, Esad'ı devirmekten vazgeçtik." demişken... Böyle zamanlar etkin, verimli ve birikimli diplomatlar ve subaylar gerektirir, subaylar. İdeolojik bakışınızla etkisizleştirdiğiniz bu birikimi dinleyin, onları çağırın. Onlar, Libya'da kalkıştığınız işin Birleşmiş Milletler ve uluslararası hukuk açısından büyük bir meşruiyet krizine yol açabileceğini gerekçeleriyle size anlatacaklardır. Bu gerçeği aklınızdan çıkarmayın: Pusuda bekleyen güçler, sizin bu yanlışları yapmanızı yani Libya'ya askerî güç göndermenizi ellerini ovuşturarak bekliyorlar. Neden şu anda yapabilecekleri gürültüyü çıkarmadıklarını hiç düşündünüz mü?

Suriye işine bulaşırken size ne demiştin: "Millî meselemiz olmayan bir konuda vereceğimiz her şehit, cinayete kurban gidecektir." demiştin, "Çok Müslüman kanı akıtacaksınız, çok." demiştin. Şimdi o sözlerimin bir adım ilerisine gidiyorum: Gelin, bilip bilmediğiniz yanlış pazarlıklar uğruna akacak masum şehit kanlarında boğulmayın. Yoksa mavi vatan mutabakatı, Libya'ya asker gönderme sözü karşılığında mı imzalandı?

İYİ PARTİ olarak biz, millî güvenliğimizin tehdit altında olmadığı bir yerde Mehmetçiklerimizin, Rusya'dan Mısır'a, Suudilerden Emirliklere ve en önemlisi, bu ülkelerin desteklediği General Hafter güçlerine kadar bir ittifakın açık hedefi hâline getirilmesinden sorumlu olamayız ve bu tezkereye "hayır" diyeceğiz. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar) Bugün sorumluluğumuz büyük Türk milletinin hukukuna olsun, bugün sadece Allah'tan korkun.

Saygılarımı sunuyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Bostancı, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, İzmir Milletvekili Aytun Çıray'ın (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Sayın Başkanım teşekkürler.

Sadece bugün değil, her gün Allah'tan korkmak gerekir Sayın Çıray; önce onu belirtiyim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şu yanlış: Hangi kişi olursa olsun ve hangi gruba karşı yaparsa yapsın, kürsüden parti gruplarına had bildirme girişimi; "Ben konuşurken buradan, telefonla sen oradan konuşamazsın." diye bunun üzerinden bir tavır göstermek yanlıştır. Mesele sadece Çıray'ın tavrı değildir, bunu kim yapsa ve hangi parti grubuna karşı yapsa ayıplarız ve kınarız, Sayın Çıray'ı da kınıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İkincisi: Sayın Çıray burada, kesin bir "hayır" tavrının konuşmasını yaptı, takdirleridir, yapabilirler. Ama benim bildiğim, son bir buçuk saatte bu karara geldiler, çok da müzakere ettiler; insan "Neyi müzakere ettiler?" diye düşünüyor.

Üçüncüsü: Şu "ganimet ve yağma" iddiası çok ayıp. Bunun altını çizmekle yetiniyorum, daha fazla da konuşmak istemiyorum.

Teşekkürler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Dervişoğlu, buyurun.

6.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. Ayrıca, herkese mutlu seneler diliyorum.

Türkiye'nin geleceğine dair çok önemli emareleri içinde barındıran bir tezkereyi burada görüşüyoruz, birazdan da oylayacağız. Türkiye Büyük Millet Meclisinin büyük bir duyarlılıkla hareket etmesi pek tabiidir ki beklentimizdir. O sebeple, kürsüde söz alan hatiplerin konuşmalarını yaparken bu anlamda saygıyı hak ettikleri kanaatini taşıyorum.

Ayrıca, biz İYİ PARTİ olarak, Türkiye'nin geleceğine dair kararlarla ilgili olarak talimatlandırılmayı kabul etmiyoruz. O sebeple derinlemesine istişareler yapıyoruz, parti içinde de demokrasiyi işletiyoruz. Bu sebeple Cumhurbaşkanlığının Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderdiği bu tezkereyle ilgili karar vermemiz uzun sürdü. Bu kararı kısa zamanda alanlar düşünsün, öncelikle bunu ifade etmek istiyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Ayrıca, efendim, hatibimize direkt bir ithamda bulunuldu; İç Tüzük'ün 69'uncu maddesine göre kendisine cevaben söz hakkı tanınmasını istirham ediyorum.

Genel Kurulu saygılarımla selamlarım.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Çıray, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İç Tüzük 69'a göre ise iki dakika kürsüden olur, yeni usul ihdas etmeyin.

BAŞKAN – Kürsüden mi söz istiyorsunuz, yerinizden mi?

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Efendim, isim zikredildiği için İç Tüzük 69'a göre kürsüden olacak.

BAŞKAN - Buyurun.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- İzmir Milletvekili Aytun Çıray'ın, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklaması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Değerli arkadaşlar, esasen, Sayın Grup Başkan Vekilimiz bu sataşmaya dört başı mamur bir cevap verdi ve süreçlerimizi anlattı.

İYİ PARTİ olarak, bu iş gündeme geldiğinden bu yana, en az dört beş Başkanlık Divanında, bu işle görevlendirilmiş Başkanlık Divanı üyeleri ve onun dışında, ayrıca strateji uzmanı olarak da kariyer yapmış Sayın Ümit Özdağ dâhil olmak üzere defalarca toplantı yaptık. Son olarak, bu toplantılar ve tartışmaların sonucunda elde ettiğimiz bilgilerle, bugün Sayın Genel Başkanın da katıldığı milletvekilleri toplantımızda tüm milletvekillerini dinleyerek ve onların kararları doğrultusunda oy birliğiyle karar aldık. Yani İYİ PARTİ'de demokratik süreçler bütün aşamalarıyla işler çünkü biz böyle alıştık, partinin kuruluş ruhunda demokrasi var. Biz demokrasi mücadelesiyle geldiğimiz için bu kuruluş ruhuna uygun bir siyasi anlayışla devam ediyoruz.

Diğer konudaki hassasiyetime gelince: Sıradan bir oturum değil bu; biraz önce söylediğim gibi, bir savaş tezkeresi konuşuyoruz ve bu vereceğimiz kararlar evlatlarımızı şehit olmaya Fizan Çöllerine göndereceğiz. Böyle bir konjonktürde hepimizin daha dikkatli olması gerekir yoksa kimseyi kırmak ve üzme gibi bir niyetimiz olamaz.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Tezkereler (Devam)

2.- Cumhurbaşkanlığının, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimişru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/1044) (Devam)

BAŞKAN - Şimdi söz sırası, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Erkan Akçay'da.

Buyurun Sayın Akçay. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanlığı tezkeresi hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti arasında 27 Kasım 2019'da İstanbul'da 2 mutabakat muhtırası imzalanmıştır: Biri, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, diğeri ise güvenlik ve askerî iş birliği muhtırası. Meclisimiz tarafından kabul edilen Güvenlik ve Askerî İş Birliği Mutabakatı'nın hükümleri doğrultusunda, Libya'nın meşru Ulusal Mutabakat Hükûmetinin Türkiye'den askerî destek ve iş birliği talebi söz konusu olmuştur. Libya'ya verilen destek hem hukuki bir yükümlülük hem de millî hafızaya sadakattir. Emperyalist emellerini, bölgedeki istikrarsızlığı destekleyerek, Hafter gibi yasa dışı aktörleri finanse ederek gerçekleştirmeye çalışan odakların yanında değil karşısında durmak, millî duruşun kayıtsız şartsız gereğidir.

Değerli milletvekilleri, tarihin ve coğrafyanın yeniden şekillendiği bir dönemde, Türkiye hem millî çıkarları doğrultusunda adımlar atmakta hem de bölgesel barışa katkı vermektedir; diplomasideki etkinlik sahadaki güçle desteklenmektedir.

Bilindiği üzere, Doğu Akdeniz'deki doğal kaynaklar sebebiyle Türkiye'ye karşı bir şer ittifakı kurulmuştur. Mısır, İsrail, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum kesimi, Türkiye'nin Akdeniz'deki egemenlik haklarını gasbetmek için bir araya gelmişlerdir. ABD ve AB'nin de desteklediği bu ülkelere karşı Türkiye, egemenlik haklarını muhafaza etmek için diplomaside ve sahada kararlı faaliyetlerde bulunmuştur. Sahada sondaj ve araştırma gemileriyle yapılan faaliyetlerle mavi vatan deniz tatbikatı, ülkemizi çevreleme politikasına karşı attığımız kararlı adımlardır. Bu süreçte, Doğu Akdeniz'deki egemenlik haklarımızın ikili anlaşmalarla desteklenmesi gerekiyordu. Bu kapsamda, Libya'yla yapılan anlaşmalar, Akdeniz'deki hak ve hukukumuzu koruma yolunda atılmış isabetli adımlardır.

Libya'yla yapılan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması anlaşmasını 5 Aralık 2019 tarihinde Meclisimizde kabul ettik. Böylece, Türkiye'nin Akdeniz'deki yetki alanlarının tespitiyle birlikte, aynı zamanda millî güvenliğin fiilî sınırlarını da onaylamış olduk. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması anlaşmasının tamamlayıcısı niteliğindeki güvenlik ve askerî iş birliği anlaşmasını da Meclisimizde 21 Aralık 2019 tarihinde onayladık. Muhtıranın 4'üncü maddesinde güvenlik ve askerî iş birliği alanları düzenlenirken Libya'dan davet ve talep gelmesi hâlinde, Türk askerinin askerî planlama, tecrübe aktarımı, eğitim ve öğretim faaliyetleri ile silah sistemi ve teçhizatın kullanımına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin ifası amacıyla Libya'ya gidebileceği hükme bağlanmıştır. Bu iki anlaşma birlikte düşünüldüğünde, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki varlık ve egemenlik hakkının muhafazası Libya'daki meşru Hükûmetin varlığını devam ettirmesine, bu ülkenin güvenlik, istikrar ve huzura kavuşmasına bağlıdır.

Görüşmekte olduğumuz bu tezkerede, Libya'nın istikrar, huzur ve güvenliğine destek veren Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki hak ve çıkarlarını muhafaza eden ve bölgesel barışa katkı veren bir tezkeredir. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması ile askerî iş birliği anlaşmaları, Doğu Akdeniz'de kazandığımız hareket alanının devamı, bölgede kazandığımız siyasi ve hukuki inisiyatifin sürekliliği, bu tezkerenin güçlü bir iradeyle icrasına dayanmaktadır.

Libya'yla imzaladığımız anlaşmalar Yunanistan, Mısır, İsrail, Kıbrıs Rum kesimini paniğe sevk etmiştir. Bunlar, yasa dışı örgüt elebaşı Hafter'i âdeta bölgede Türkiye'yi sıkıştırma ve Libya'yı kaos içinde tutma projelerinin taşıeronu olarak görmektedirler. Öyle ki Yunanistan'dan bir bakan savaş suçlusu Hafter'le görüşmeye dahi gitti.

Değerli milletvekilleri, Doğu Akdeniz dünya jeopolitiğinin önemli bir sahasıdır. Bölgesel gelişmeler Türkiye'nin bu sahada güçlü ve etkili olmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin karşısında, adına "Doğu Akdeniz Gaz Forumu" dedikleri, Mısır, Yunanistan, Kıbrıs Rum kesimi ve İsrail'in bulunduğu ülkeler var. Bu ülkelere ABD ve AB destek olmaktadır; amaç, Doğu Akdeniz'de çıkan enerjiyi deniz üzerinden Türkiye'yi dışlayacak şekilde Avrupa'ya ulaştırmaktır. Bu büyük oyunu gören Türkiye, millî yararları ile uluslararası hukuktan doğan hak ve çıkarları uyuşan Libya'yla deniz yetki alanı anlaşmasını imzaladı.

AB'den gelen yaptırım açıklamaları, İsrail, Yunanistan, Mısır'dan gelen ve nazarımızda hiçbir kıymeti olmayan karşı açıklamalar hepimizin malumudur. Doğu Akdeniz artık, Libya'nın da dâhil olduğu daha geniş bir coğrafyayı işaret etmektedir. Anlaşmaları imzalayıp onaylayan Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetinin iktidarda kalması, Türkiye ve Libya açısından olduğu kadar, Doğu Akdeniz'in geleceği bakımından da çok önemli bir meseledir.

Tezkeresi ikili ilişkiler bağlamında konuşuyoruz, bu doğru ama eksik bir görüştür. Konunun bir diğer boyutu, Türkiye'nin uluslararası barış ve güvenliğe sunduğu katkı ve desteklerdir. Uluslararası barış, güvenlik ve istikrara katkı uluslararası hukukun temel öznesidir. Türkiye Cumhuriyeti olarak bulunduğumuz coğrafyanın üzerimize yüklediği sorumluluğu uluslararası hukuktan kaynaklı bu bilinçle birleştiriyor, bölgesel ve uluslararası faaliyetlere katkı sunuyoruz. Türkiye Cumhuriyeti'nin kendisine görev ve yetki verdiği, elinde ay yıldızlı al bayrağımızı taşıyan her Türk bulunduğu barış gücünde istikrar ve huzurun güvencesidir. Türkiye, hâlihazırda 12 ülkede Birleşmiş Milletler Barış Gücü ve Barışın İnşası

Harekâtı'na katkı sunmaktadır. Bu harekâtlara en fazla katkı sunan ilk 15 ülke arasındayız. Bosna Hersek'te, Arnavutluk'ta, Afganistan'da, Irak'ta, Azerbaycan'da, Kosova'da, Somali'de, Katar'da, Lübnan'da, Liberya'da, Sudan'da, Haiti'de, Suriye'de yaptığımız neyse Libya için de yaptığımız, yapacağımız ve hedefimiz odur.

Lütfen dikkat ediniz; Libya'ya asker gönderme, silah ve mühimmat ile teknik ve askerî bilgi desteği sağlanması uluslararası hukuk açısından meşrudur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2015 yılındaki 2259 sayılı Kararı, Türkiye'ye ve Birleşmiş Milletlere üye diğer ülkelere bu sorumluluğu vermektedir. 2015 yılındaki 2259 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'nda, Libya'yı temsil eden tek ve meşru hükûmetin, Libya Siyasi Anlaşması kapsamında oluşturulan Ulusal Mutabakat Hükûmeti olduğu ilan edilmiştir. Yine, aynı kararda, bu meşru hükûmetin ve anlaşmada atıfta bulunulan Libya kuruluşlarının desteklenmesi ancak anlaşmada yer almayan paralel yapılara desteğin ve bunlarla temasın kesilmesi çağrısında bulunulmuştur.

Ayrıca, Libya'daki çatışma ortamı, sivillerin ölümlerine, DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerinin faaliyet yürütmesine ortam oluşturmakta, dahası, Libya'da faaliyet gösteren Türk şirketlerinin güvenliğini tehdit etmektedir. İşte, Türkiye tüm bu meşru ve insani sebeplerin yanı sıra, uluslararası hukuktan kaynaklanan hak ve sorumlulukla hareket etmektedir. Bu kapsamda, Libya'ya komşu olan Tunus ile Akdeniz'de kıyısı bulunan Cezayir ve İtalya gibi ülkelerin yanında Sudan'ın da yaşananlardan etkilenme potansiyeli düşünüldüğünde, bu ülkelerle Libya konusunda yapacağımız diplomatik temas ve iş birliği, Türkiye'nin bölgesel barışa katkı sağlayan gayretlerini güçlendirecektir. Nitekim, bu ülkeler, büyük ölçüde Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetine verilen desteğin arkasındadır.

Uluslararası kuruluşlar aracılığıyla barış ve güvenlik alanında en kuvvetli katkısı sunan Türkiye'nin, yine, uluslararası hukuk bağlamında kendi güvenliğini korumak için sınır ötesi harekâtlar gerçekleştirmesinin hiçbir yanlış ya da gayrihukuki yanı yoktur. Türkiye haklı, hukuki ve meşru bir zeminde faaliyet yürütmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerimiz, bütün operasyonlarda dünyaya en güzel insanlık dersleri veren asil ve şanlı bir ordudur. Türk askeri barışın güvercini, savaşın kartalı, kadife eldiven içinde çelik yumruktur.

Bir de şunu unutmamakta fayda var: Bugün Libya'ya gönderilmesi planlanan Mehmetçik'imiz ile 1911'de binbir meşakkatle Trablusgarp'ta, Derne'de ve Tobruk'ta Libya'nın salâhı için mücadele eden Mustafa Kemal, Enver Paşa, Kuşçubaşı Eşref, Ali Fethi Bey, Nuri Bey ve diğer nice kahraman subaylarımız aynı millî hafızanın neferleridir. Kaostan arındırılmış, egemenliğini ve istikrarını temin etmiş kardeş ülke Libya, ülkemizin de içinde bulunduğu coğrafya açısından büyük önem arz etmektedir. Millî güvenliğin kilit taşı olarak nitelediğimiz bu mesele doğrultusunda Libya'ya gönderilecek olan Türk Silahlı Kuvvetleri unsurları, uluslararası odaklarca çevrelenmiş vatanımızı müdafaa meşalelerinden biri olacaktır.

Değerli milletvekilleri, tezkerenin kabulüyle Libya'yla akdedilen mutabakat muhtıralarıyla elde edilen kritik kazanımlar muhafaza edilecek, Türkiye için kritik öneme sahip Libya'yla ilişkiler güçlendirilecek, AB dâhil çeşitli aktörlerin etkin olmaya çalıştığı Libya'da ve Afrika'da her bakımdan etkinliğimiz artacak, Doğu Akdeniz'deki ve Suriye'deki varlık ve politikaları nedeniyle Türkiye'ye karşı faaliyetler yürüten ülkelere karşı durum üstünlüğü elde edilecek ve mücadele yeni bir boyut kazanacak. Akdeniz'de merkezî bir konumda konuşlanma imkânı elde edilecek, Yunanistan'a yönelik çevreleme politikasını yürütme fırsatı daha da bir inisiyatif kazanacaktır.

Libya'yla yapılan anlaşmaların ve bunların gereği olarak bu tezkerenin kabulünün bazı stratejik sonuçları da vardır. Bu sonuçlar, Türk dış politikasının geleceğini de biçimlendirmektedir. Bunlardan birincisi, Türkiye açısından Doğu Akdeniz siyasetinin Kıbrıs parantezinden çıkmasıdır. Türkiye böylece, bir taraftan Kıbrıs'ta Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye'nin çıkarlarına aykırı bir çözümün önünü kapatmış, diğer taraftan da Kıbrıs bahanesiyle uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarımızın gasbedilmesi ihtimalini ortadan kaldırmıştır. İkinci olarak, Türkiye'nin AB süreci etkileneyecektir. Yirmi yıldır devam eden üyelik müzakere sürecinin Kıbrıs bahanesiyle engellenmesi ve yine aynı bahaneyle Türkiye'nin Akdeniz'de durdurulması hesap edilmiştir. Üçüncü olarak, Türkiye'nin Akdeniz siyaseti mavi vatan konseptiyle uluslararası hukuk temelinde biçimlenecektir. Dördüncü olarak, Türk dış politikasının oluşturulma zemini sağlamlaştırılmıştır. Dış politikaya hâkim olan ilkeler uluslararası hukuk, meşruiyet, doğru zamanlama, konjonktürel ittifaklar, sonuç odaklı faaliyetler ve girişim sonrası yeni gerçekliğin inşasıdır.

Bu tezkere kabul edilmeyip Libya'ya asker gönderilmediği takdirde neler olabileceğini, bu ihtimalleri de mutlaka göz önünde bulundurmanız gerekir. Türkiye'nin mavi vatan doktrinine darbe vurulacak ve kazanımlarımız tehlikeye girebilecektir. Türkiye'den destek bekleyen Libya halkı yasa dışı Hafter yönetimi tarafından insanlık dışı muameleye tabi tutulabilecektir. Kuzey Afrika'nın en kritik ülkesi olan Libya'da Türkiye karşıtı cephe etkili olacak, tehdidin ileriden karşılanması ve millî sınırlarımızın ileriden savunulması prensibimiz sekteye uğrayacaktır. Libya'da Türkiye karşıtı cephenin egemen olması, Afrika'da diğer devletlerde Türkiye karşıtı oluşumlara cesaret verecektir. Türkiye'nin desteklediği meşru hükûmetin kontrolü kaybetmesi tüm dünyada Türkiye'nin güvenilirliğini sekteye uğratabilecek ve dost ülkelerde Türkiye'ye yönelik güven bunalımı neden olabilecektir.

Değerli milletvekilleri, içinde bulunduğumuz coğrafyanın geleceği bölgede tarihî ve emperyal emelleri olan ülkeler tarafından iç karışıklıklar ve vekâlet savaşları vasıtasıyla şekillendirilmeye çalışılırken Türkiye'nin bu duruma kayıtsız kalması akıl dışıdır. Suriye ve Libya'daki emperyal oyunun fark edilmemesi ve bu oyuna karşı bir hamle yapılmaması ülkemizi "Uyuyan milletler yok olur." gerçeğiyle karşı karşıya getirir.

Sonuç olarak, Türk dış politikası, son yıllarda "masada ve sahada etkinlik" ilkesiyle hareket etmektedir. Türkiye'nin millî çıkarları bu 2 alandaki güçlü duruşla tesis edilmekte ve korunmaktadır. Bu dönemde gördük ki sahada güçlüyseniz masada da güçlüsünüz. Bu ilkeyle Türkiye, Libya'nın güvenliğini ve istikrarını tehdit eden her türlü teşebbüs karşısında Libya'nın toprak bütünlüğünü, istikrarını, meşru kurumlarını, siyasal bağımsızlığını desteklemektedir çünkü Libya'da olanlar sadece bu ülkeyi değil, tüm bölgeyi ve Türkiye'yi yakından etkilemektedir.

Bu tezkereyle, Akdeniz'de mavi vatanımızı koruyor, haklarımızın gasbedilmesini engelliyor, kardeş ülke Libya'nın istikrarına ve bölgesel barışa katkı yapıyoruz. Masada oluşan realite, bu tezkereyle sahada da perçinlenecektir. Türkiye, Doğu Akdeniz'de meselelere ve gelişmelere mahkûm değil, hâkim konumdadır ve bu konumunu sürdürmeye kararlıdır. Türkiye, Libya'ya savaşmak için değil, barış ve huzurun tesisi ve Birleşmiş Milletler kararlarında öngörüldüğü üzere, meşru Ulusal Mutabakat Hükûmetine destek vermek için gitmektedir.

Konuşmama burada son verirken bu tezkereye Milliyetçi Hareket Partisi olarak "kabul" oyu vereceğimizi beyan ediyorum. Muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, şimdi de söz sırası, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Tulay Hatimoğulları Oruç, Adana Milletvekilinde.

Buyurun Sayın Hatimoğulları Oruç. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve ekranları

başında bizi izleyen değerli yurttaşlarımız; ben herkesin yeni yılını kutluyorum. Bizler milletvekilleri olarak, siyasiler olarak mesajlar yayınladık; barış ve huzur diledik Türkiye'ye ve coğrafyamıza ancak yılın 2'nci gününde ne yazık ki bir savaş tezkeresiyle karşı karşıyayız ve görünen o ki iktidar, savaş siyasetinden ve savaş merkezli dış politikadan vazgeçmeyeceğini daha senenin 2'nci gününde Türkiye ve dünya kamuoyuna deklare etmiş oldu.

Evet, birkaç hafta önce bir mutabakat muhtırası geldi Meclise: Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası. Biz, HDP olarak buna "hayır" dedik çünkü o bulutun bu yağmurları getireceğinin gayet iyi farkındaydık ve dedik ki: "Bunun akabinde mutlaka ve mutlaka askerî anlaşmalar ve tezkereler gelecek." Nitekim, yanılmadık ve çok kısa bir zaman zarfında haklılığımız ortaya çıktı. Yine, alelacele bir biçimde Libya'yla güvenlik ve askerî iş birliği anlaşması geldi; yine, Meclis, neredeyse olağanüstü koşullarda bir toplantıyla bunu Genel Kuruldan AKP ve MHP oylarıyla geçirdi. Yine, aynı biçimde -ben İç Tüzük tartışmasını bir kenara bırakarak söylüyorum- Meclisin bu şekilde, olağanüstü bir şekilde toplanmasını yadırgadığımı belirtmek isterim.

Bakin, bugün, az önce bir yoklama oldu ve iktidar partisinin sıraları tıka basa doluydu ama bütçe görüşmelerinde, Türkiye'deki 82 milyonu ilgilendiren bir meselede ne yazık ki aynı ilgiyi göstermedi iktidar partisi, iktidar partisinin milletvekilleri.

Evet, değerli arkadaşlar, biz şunu baştan ifade etmek istiyoruz: Bu tezkereye net bir biçimde "hayır" diyoruz çünkü bu tezkere bu iktidarın dış siyasette muhteşem başarısızlığının ve değerli yalnızlığının bir kez daha tescil edilmesi anlamına geliyor.

Yakın tarihe bakmak zorundayız, Suriye'de bu iktidarın neler yaptığına. Bakın, 2011'de Suriye'de savaş başladığından beri IŞİD, El Kaide, onun uzantıları Nusra çetelerine çok açık bir biçimde destek verildi ve meşru Suriye Hükûmetiyle diyalog bıçakla keser gibi ortadan kaldırıldı. En nihayetinde, burada, bu kürsüden çok ifade ettik Suriye'de yapılan yanlışlıkları. Geline nokta neler oldu? Komşularla sıfır sorun politikası kendini komşularla sıfır barışa terk etti. Zeytin Dalı, Fırat Kalkanı, Barış Pınarı Harekâtı derken 911 kilometrelik sınıra ekilmiş düşmanlık tohumları kaldı geriye ve 4 parça küristanda yaşayan Kürt halkıyla küskünlükler derinleştirildi, Arap halkının nefreti kazanıldı. Suriye'de yüz binlerce insan yaşamını kaybetti bu savaşta, milyonlarcası göç yolunu tuttu; yüz binlerce ev yakıldı, yıkıldı, geriye işte, bu savaş serüveninden bunlar kaldı. Biz, o zaman da şunu ifade ettik: Türkiye, bir komşu ülke olarak Suriye'de çatışmaların durması, barışın ve huzurun tesisi için rol üstlenebilirdi. Ama dinleyen kim?

Evet, şimdi, ekranları başında bizi izleyen değerli vatandaşlarımız şu soruyu soracaklar bize: "Siz konuşuyorsunuz da iktidar partisi yine bildiğini yapacak, sizleri mi dinleyecek?" Bizi dinlemediklerini zaten biliyoruz ama bizler kendi barışçıl, eşitlikçi, demokratik, özgürlükçü ve adaletli siyaset anlayışımızın dış politikada da dış siyasette de etkin olması için sözümüzü Mecliste de Meclisin dışında da söylemeye devam edeceğiz.

Evet, 2020'ye girerken el verdiğimiz bu Libya savaşında sunulan gerekçeler üzerinde biraz durmak istiyorum. "Dünya artık küreselleşti ve bizler sınırları sıfır noktasından koruyamayız, önleyici savaş politikaları yürütmeliyiz, kara ve mavi vatani sınırın çok ötesindeki ülkelerin topraklarına girerek -bunun özellikle altını çiziyorum- hukuku, sınırı ihlal ederek yapacağız." diyorsunuz. Şunu hatırlatmak isteriz: Sizin sınırlarınızın, bu ülkenin sınırlarının ötesinde başka ülkelerin sınırları başlar. Ve sizin asker gönderdiğiniz... Türkiye'de insanlar sınır boylarında nasıl yaşıyorsa ve biz şu an Ankara'nın göbeğinde yaşamlarımızı nasıl sürüyorsak işte Libya halkının böyle yaşam sürdüğü, Suriye'de, Afrin'de halkların öyle yaşam sürdüğü yerlere asker göndermeye çalışıyorsunuz. Bu, yayılmacı siyasetin ta kendisidir. Bunun uluslararası literatürde diğer bir adı "işgal etmek"tir; uluslararası literatürde adı "iç müdahale"dir, "yayılmacılık"tır. Bunu böyle bilmek lazım. Bu iktidar bu ülkenin tarihine böyle kara sayfalar eklemeye devam ediyor.

"Denizlerin korunması" deniyor. Doğu Akdeniz, şimdi bütün dünya kamuoyu açısından, ülkeler açısından önemli bir gündeme dönüştü; doğrudur. Doğal gaz rezervleri emperyalist güçlerin tamamının iştahını kabartmış durumda ve burada iktidar, kendi deniz yetki alanlarının da ötesini aşmak ve gerilim besleyerek Doğu Akdeniz'de inisiyatif almak istiyor. Bizler daha önce de ifade ettik; deniz yetki alanlarının sınırı dâhilinde doğal gaz rezervi arama hakkı her ülkeye ait olduğu gibi Türkiye'nin de hakkıdır, bunu yapmalıdır ama şu an Türkiye, burada başka bir şeyi zorluyor, gerilimi buradan tırmandırmak istiyor ve bu gerilimden içeride, iç siyasette beslenmek istiyor.

Bir diğer noktaysa hiç hesaplanmamaktadır. Deniyor ki: "Yine Doğu Akdeniz'de kendi güvenliğimiz..." Bakın, Libya iç savaşında taraf olarak Hafter'i destekleyen -Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Fransa, Yunanistan- ülkeleri karşısına almakta hiçbir beis görmüyor bu iktidar. Haklı olduğunuz ortamda elbette herkesi karşımıza alalım ama bu haksız ve hukuksuzlukla daha fazla düşman kazanmanın peşini bırakmak durumundasınız.

Ayrıca da şunu belirtmeliyiz: Libya'yla bir sınırimız yok ama yarın bu iktidar kamuoyunu ikna etmek için "Libya sınırlarımız tehlike altındadır." derse hakikaten hiç şaşırılmak, gülüp geçmek lazım.

Gelelim meşruluk meselesine... Bu iktidar, şu an, sürekli, nakarat hâlinde, Trablus'daki Ulusal Mutabakat Hükûmetinin Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği ve meşru gördüğü bir hükûmet olduğunu iddia ederek buradan kendisine meşruluk sağlamak istiyor. Şunu söylememiz gerekiyor ki evet, Birleşmiş Milletler, 2015'te Suheyat Anlaşması'nda -bir yıllık bir anlaşmaydı- bu hükûmetin meşru olduğuna dair söylemler geliştirdi ama bu, tek başına kuru bir söylem değil, bununla beraber şu olmalıydı: Ulusal birlik konferansları başlayacaktı ve Tobruk merkezli Hafter'in etkin olduğu Libya Temsilciler Meclisinin onayını alacaktı. Bunlar gerçekleşti mi? Hayır, hiçbir gerçekleşmedi ve dolayısıyla bu İhvancı Trablus hükûmetinin meşruluğu, hem Türkiye hem de dünya kamuoyu açısından bir tartışma konusudur.

Birleşmiş Milletler sürekli arkasına alarak konuşan iktidara şu soruyu sormak istiyoruz: Uzun zamandan beri Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin Libya'ya her iki taraf için de silah göndermeme kararı var, silah ambargosu kararı var çünkü silaha erişilmeyince çatışmaların derinleşmeyeceği kanaati var. Ama bunu ilk delen kim? Türkiye. Sadece bu sene değil, yıllardan beri Türkiye'nin, İhvancı Trablus hükûmetine her anlamda destek sağladığını, Serrac'a her anlamda destek sağladığını biliyoruz. Gerek güvenlik ve askerî iş birliği anlaşması gerekse şu anki tezkere zaten olanı biraz daha açık hâle getirmek, mevcut desteği meşrulaştırmak için yapılmaktadır.

Bakin, kazanımlarımızı görebilmek bakımından İdlib örneğinden devam etmek istiyorum, İdlib ve Libya'yla bir bakışımı inceleme yapmayı öneriyorum. İdlib'te özellikle Rusya'yla devam eden görüşmelerde Soçi ve Astana'da çıkan kararlar sonucunda Türkiye'ye 12 gözlem noktası verildi. Doğru mudur? Doğrudur. Türkiye oraya yerleşti mi? Yerleşti. Peki, ne oldu? Şu an geline nokta, Libya'daki gelişmeleri de fırsat bilen Rusya ve Suriye Hükûmeti İdlib'te tamamen hâkimiyet kurmak için çatışmalarını artırmış, operasyonlarını artırmış durumda. Peki, Türkiye'nin elinde ne kaldı? 12 gözlem noktasını teker teker terk etmek kaldı. Peki, Rusya burada neyi gerçekleştirmiş oldu? Rusya, Türkiye'nin, özellikle AKP iktidarının yanlış dış siyasetinden faydalanarak İdlib'te kendi çizgisini sürdürdü. Türkiye'ye kalan hiçbir şey yoktur.

Yine, değerli arkadaşlar, şu vurgu çok önemlidir: Türkiye'nin organizasyonu, özellikle gerek Türkiye'den gerekse Afrin'de kurulmuş olan 4 tane merkezden, Suriye Millî Ordusuna bağlı Feylak el-Şam, Sultan Murat Tugaylarından

ve daha şu an ismini saymadığım çeşitli örgütlerden insanlar Libya'ya savaşmak üzere gönderiliyor ve maaş vaatleri 2 bin dolar. Aynı şekilde, burada SADAT'ın benzer vaatlerde bulunduğu ve paramiliter güçlerin yani şirketlerin artık savaşacağı bir dönemi, Türkiye'nin bu savaşla beraber resmen başlatacağı bir örneği şu an yaşamaktayız. Evet, burada çeşitli savaş suçları işlenmektedir ve bu savaş suçlarını örtmek için bu tezkerenin gerekçesinde Libya'daki çatışmaların IŞİD ve El Kaide'yi güçlendirmesi tezini ortaya atıyorlar ama tam tersi -şu ana kadar anlattıklarımız- bu örgütlerin gerek Libya'daki gerek Suriye'den Fas'a kadarki İhvacı çizginin güçlenmesini destekleyecek, sağlayacak adımlar olduğunun altını özellikle çizmek isteriz.

Peki, bütün bu gelişmeler ışığında şu an geriye ne kaldı İdlib'ten? Bunu neden soruyorum çünkü yarın "Libya'dan ne kaldı?" sorusunu burada yine biz soracağımıza inanıyoruz. O yüzden şu soruyu soruyorum: İdlib'ten geriye ne kaldı? Yangın yerine dönen Suriye kaldı, İhvacı ve türevlerinin her an baş verebileceği bir ortam kaldı, Kürtlerle hasımlık kaldı, yoksulluk derinleştirildi, Türkiye'de baskı rejimi güçlendi ve bu iktidarın icatları bu hediyeleriyle beraber ne yazık ki tarihin kara sayfalarında kocaman lekeler olarak kalmaya hak kazandı.

Burada Rusya'nın tutumunun ve Rusya'nın tutumuna bağlı olarak yine bu iktidarın -Rusya'yla el tuttuğu için özellikle altını çizmek istiyorum- kendi dış siyasetini belirlerken nelere dikkat etmediğinin altını çizmek istiyorum. Mesela Rusya, bütün yumurtaları aynı sepete koymayan bir siyaset izliyor yani bizim coşkulu Hükümet gibi her şeyi bir anda ortaya koyan, işte yılbaşının hemen akabinde, alelacele, yangından mal kaçırırçasına Meclisi toplaması gibi; ana akım medyanın, yandaş medyanın 7/24 "Libya'da savaş var, tezkere çıkacak; o olacak, bu olacak." gibi fevranlarla hareket etmiyor. Beraber çalışıyorsanız bunu da o siyasetleri de incelemenizi önermekteyim; doğru yaptığından ve savunduğundan değil... Mesela, Rusya, Türkiye'nin Libya'ya girmesiyle burada ne yapacaktır? İhvacılarla diyalogu Türkiye üzerinden kuracaktır ve Türkiye'nin oraya girmesiyle beraber Hafter güçlerinin Rusya'ya olan ihtiyaçlarını artıracak; dolayısıyla Rusya, Libya'da daha fazla kökleşmek için bir bakıma iktidarın bu siyasetini kullanmış olacaktır; böylece, enerji piyasasında, rakip havzada daha fazla inisiyatif sahibi olacaktır. Yani biz, burada, bu tezkereyle beraber, Libya'nın küresel ölçekteki emellerinin önünü açan ama en nihayetinde hiçbir şey sahip olmayan bir ülke konumuna getirilmek isteniyoruz.

Tunus'un ne yaptığına bakmamız gerekiyor elbette. "Büyük oyun kurucu" diye iddialarla çıkıyor ya bu iktidar ve muhalefeti "oyun kurmayı beceremeyen, miskin" olarak değerlendiriyor ya... Bakın Cumhurbaşkanı, programını iptal ederek alelacele, davetsiz bir biçimde Tunus'a gidiyor; Tunus'un 500 kilometre sınırı var Libya'yla, orayı bir üst olarak kullanmayı hedefliyor ama karşılığında "Hayır." yanıtını alıyor. Gerçekten bir akıl tutulması... Tunus, Libya'yla 500 kilometre sınırı olduğu hâlde açık bir biçimde bir tarafı tutarak destek olmuyor. Cumhurbaşkanı'nın en fazla güvendiği, El Nahda'nın lideri ve Temsilciler Meclisinin Başkanı Gannuşî çok net bir biçimde şunu söylüyor: "Tunus, Libya'daki savaşın tarafı değildir, Libya'da barışı arayan iyi bir ara bulucudur." Demek ki Tunus'tan, Gannuşî'den alınacak dersler varmış.

Yine Tunus'u şu bakımdan ikna etmek istediler: Önümüzdeki süreçte Almanya'nın girişimiyle Libya masası oluşturulacak Berlin'de, orada da taraftarını artırmak istiyor yani bir yandan sahada, bir yandan -sözüm ona- diplomaside... Ama sahaya böyle paldır küldür indiğiniz zaman elinizde diplomasiye ait hiçbir şey kalmaz, kalmadığının da en açık örneği Tunus'tan alınan cevaptır.

Evet, bu savaşın, ne Arap Birliğinde ne Afrika Birliğinde bir meşruluğu vardır; her yerden Libya'nın müdahalesine dair kınama açıklamaları, karşıt açıklamalar geliyor; iktidar dönüp bunu değerlendirmek zorundadır.

Bugün, bu savaşın ülke ekonomisine maliyetini daha önce çokça ifade ettik. Bakın, güvenlik ve askerî iş birliği anlaşmasında "Gönderen taraf bütün maliyetleri karşılar." ibaresi geçiyordu, şimdi ise Türkiye'de yoksul halk çocuklarından oluşan askerler oraya gönderilecek ve orada, o çöllerde kanlarının akmasının önü açılacak.

Evet, bu rejim kesinlikle tıkanmıştır. Bu rejim, silah sanayisini güçlendirmek, pazar alanını Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da genişletmek, Bayraktarları daha da zengin etmek için Libya seferine çıkmıştır. Yine aynı şekilde, bu iktidar, bu iktidarın geliştirmiş olduğu rejim, tıkanmış bir kez daha bizlere göstermektedir; ekonomik, siyasal, sosyal, hukuksal, her açıdan tıkanmıştır. İnsan hakları ihlali, özgürlüklerin ortadan kaldırılması bu ülkede artık diz boyu. Böyle bir anlayışın kafası, elbette mantık olarak ağırlıklı bir biçimde savaş siyasetine çalışır. "Osmanlı mirası" "millî çıkar" "bölgede oyun kuruculuk" "denklem bozucu" gibi söylemlerle bir savaş ruh hâli yaratılmak isteniyor ve kendi tabanınızı konsolide etmek istiyorsunuz; sadece o değil, muhalefeti de güvenlik gerekçesiyle arkanıza dizmek istiyorsunuz ama artık bu nakarat çok bayatladı, muhalefetin de Türkiye halklarının da iddia ediyorum sizin seçmeninizin de artık bu laflara karnı tok.

Bakın, Hitler'in Nazi Almanyası "Birinci Dünya Savaşı'ndaki anlaşmalarla hesaplaşacağız." diye İkinci Dünya Savaşı'nın önünü açan adımlar attı. Ne oldu? Koca bir yıkım ve İkinci Dünya Savaşı'nın bütün dünyada nelere mal olduğunu hepimiz biliyorsunuz.

Evet, bu tabloda Libya'ya savaş seferi düzenlemek, ülkeyi ateş çemberine atmaktır. Bu tabloya bizler izleyici kalmayacağız çünkü bu ateş çemberinde savaşa gönderilen yoksul halk çocukları, yoksul ailelerin çocukları var çünkü bu ateş çemberinde Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da halklar var; kadınlar, çocuklar, yoksullar, doğa var çünkü bu ateş çemberinde kan, gözyaşı ve göç var ve Akdeniz'in mavi suları göç yolundaki sayısız çocuğa, kadına ve insana mezar oldu. Bu coğrafyada toprağın ve suyun altında petrol ve doğal gazdan daha fazla insan bedeni, insan kanı, insan canı var. İbni Haldun "Coğrafya kader." demiş, ne güzel demiş İbni Haldun. Coğrafyanın elbette dağı, taşı, toprağı bir insana karakterini, bir topluma asabiyesini verir. Ama İbni Haldun'u yanlış yorumlayanlar yüzyıllardan beri sömürge olan bu coğrafyaya kan revanı, gözyaşını, sömürgeciliği reva görmüştür; bizler bunun karşısındayız. Bizler diyoruz ki bu coğrafyanın makûs talihini hep beraber değiştirebiliriz; mesela, bu tezkereye "hayır" diyerek buradan başlayabiliriz. Bizler siyasetin ve diplomasiyin uluslararası siyasette acilen tesis edilmesi gerektiğini vurguluyoruz.

Cihatçı savaş turizminin, özel şirketlerin savaş seferlerinin, askerlerin, yoksul halk çocuklarının Libya'da ölüm serüvenlerinin önüne bu Meclis "hayır" diyerek geçebilir.

Teşekkür ediyorum. (HDP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Ahmet Ünal Çeviköz'dedir.

Buyurun Sayın Çeviköz. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, hanımefendiler, beyefendiler; Libya'ya asker gönderilmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, yeni yılın ilk Genel Kurul toplantısı olması nedeniyle yeni yılınızı en içten dileklerle kutluyorum.

Sayın Başkan, bu yıl Meclisimizin açılışının 100'üncü yılını kutlayacağız. Sizin bunu ne kadar önemseyişinizi biliyorum. Biz de Cumhuriyet Halk Partisi olarak çok önemsiyoruz. Onun için bu yılın bu ilk toplantısında olabildiğince yüksek

bir katılımla burada mevcudiyetimizi gösteriyoruz. Genel Kurulda alınacak kararların da 100'üncü yıl ruhuna olduğu kadar yüce Meclisimizin kuruluş ilkelerine ve bu kuruluşun tarihî arka planına da uygun olmasını temenni ediyorum. Ancak bu durumun sadece temenniyle kalacağını daha bugünkü gündemden maalesef anlıyoruz. Adalet ve Kalkınma Partili milletvekillerinin, Genel Kurulun, Meclisimizin 100'üncü yılının kutlanacağı yılındaki ilk oturumunda daha kalabalık bir şekilde, muhalefetin görüşlerini dinlemek için burada hazır bulunmalarını dilerdim; keşke mümkün olsaydı.

Değerli milletvekilleri, bugün, ülkemizin, yurttaşlarımızın, Silahlı Kuvvetlerimizin geleceğini çok yakından ilgilendiren, önemli, hatta belki de tarihî bir karar ve bir tezkere üzerinde görüşmek üzere olağanüstü bir toplantıya davet edilmiş bulunuyoruz: Libya'ya Silahlı Kuvvetlerimizin gönderilmesi konusu. Önemli çünkü iktidar, bu kararla Türkiye'yi çok büyük bir tehlikenin içine atmak üzere. Tarihî çünkü Türkiye'nin şimdiye dek Silahlı Kuvvetlerini daha önceki örneklerde rastlamadığımız ve daha önceki örneklerle kıyaslanmayacak bir maksada yönelik olarak başka bir ülkenin topraklarına gönderme kararı alıp almamanın eşiğindeyiz.

Kısaca, bazı gelişmeleri tarih sırası içinde siz değerli milletvekillerimize hatırlatmak isterim:

İktidar, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle 27 Kasım tarihinde 2 mutabakat muhtırası imzaladı.

10 Aralık tarihinde, Sayın Erdoğan, televizyonlarda canlı yayında Libya yönetiminin ya da halkının talep etmesi durumunda Libya'ya asker gönderileceğini söyledi. Ortada henüz tezkere yok, hatta daha imzalanan mutabakat muhtıraları da Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiş değil. Ama ne var? Saraydan bir sipariş var, deniyor ki: "Bizi davet edin, davet edin ki biz de gelebilelim."

11 Aralık tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu toplantısında Dışişleri Bakan Yardımcısı, gündemde olmadığı hâlde, Libya'yla imzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakat Muhtırası hakkında Komisyon üyelerine bilgilendirme yaptı. Bu bilgilendirme sırasında sorduk: Libya'yla 2 mutabakat muhtırası imzalandı, haberlerde Libya'ya asker gönderileceği sözleri dolaşıyor, 2'nci muhtıra nedir? Bunun hakkında bilgi vermeyecek misiniz? Hatta, Deniz Yetki Alanları Mutabakat Muhtırası'nı imzalamak için Güvenlik ve Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası'nı Libya tarafı mı istedi diye de endişelerimizi dile getirdik. Bizlere ikisinin birbiriyle alakasının olmadığı açıklaması yapıldı.

12 Aralık tarihinde, bu defa Dışişleri Komisyonu olağanüstü toplantıya çağırıldı ve deniz yetki alanlarıyla ilgili mutabakat gündeme koyuldu. Biz, bu mutabakat muhtırasına Doğu Akdeniz'deki dengeler nedeniyle olumlu baktığımızı belirttik. Beri taraftan, Türkiye'nin Libya'da anlamsız ve tehlikeli bir maceraya sürüklenmemesi için uyarılarımızı da yapmaya devam ettik.

14 Aralık tarihinde, sözde gündemde olmayan ve önemsenmiyormuş havasıyla geri planda bırakılan Güvenlik ve İş Birliği Mutabakat Muhtırası, Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edildi; ardından da 16 Aralık tarihinde, Dışişleri Komisyonu olağanüstü bir toplantıya çağırılarak gündeme alındı. Orada da itirazlarımızı dile getirdik; her şeyden önce muhtıranın uluslararası hukuka ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına aykırı maddeler içerdiğini, bu mutabakat muhtırasının Türkiye'yi Libya'da savaşa sokacak nitelikte olduğunu açık açık dile getirdik. Hatta o zaman, Türkiye'nin Libya'ya muharip askerî güç göndermesine kapı aralanıyor dedik. Bu uyarılarımız da dikkate alınmadı ve mutabakatın sadece bir eğitim ve iş birliği öngördüğü, muharip güç göndermeyi öngörmediği açıklaması yapıldı.

Değerli milletvekilleri, özetle, bugün önümüzde bulunan tezkere metni, önceden planlanmış, sarayın siparişiyle Silahlı Kuvvetlerimizi Libya çöllerinde savaşa göndermek üzere hazırlanmış bir felaket çağırısıdır. Bunun altını kuvvetle çizmek isterim. Bu tezkere, Türkiye'nin şimdiye dek uzak coğrafyalara asker gönderme kararı alırken özen gösterdiği insani yardım maksatlı bir asker gönderme tezkeresi değildir, Türk askerini Libya'ya savaşmak üzere gönderecek olan bir savaş tezkeresidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, hele kuruluşunun 100'üncü yıl dönümünde olağanüstü toplantıya çağırılmak suretiyle iktidarın oldubittiye getirme politikalarına ve sarayın siparişlerine araç olarak kullanılmamalıdır. Burada, bu kürsüden yemin ederek göreve başladık, milletimizin oylarıyla milletin vekili olduk, şerefimizle milletin vekili olmaya devam edelim.

Değerli milletvekilleri, bu tezkerenin, dolayısıyla Libya'ya askerlerimizi göndermenin bir ulusal güvenlik gereği olduğunu düşünenleriniz olabilir. Bir yanılgıya düşülmemesi için vurgulamak isterim, bu tezkere metninde askerlerimizin bir yıl süreyle Libya'ya harekât ve müdahalede bulunmak üzere gönderilmesi için sıralanan gerekçelerde asla millî güvenlikten söz edilmiyor, "millî çıkar" ifadesi kullanılıyor. Nedir bu "millî çıkar"lar, kim tarif ediyor "millî çıkar"ları? Savaşa davetiye çıkaran ve asker göndermek için sipariş verenler mi? Bu tezkere metninin hiçbir yerinde ve hiçbir şekilde tehdit veya risk altındaki ulusal çıkarlarımız tarif edilmiyor. Bu, neden önemlidir biliyor musunuz? Libya'ya askerî kuvvet gönderiyorsunuz, askerlerinizi bir iç savaşın hüküm sürdüğü yabancı bir ülkenin topraklarında can güvenliği tehdidinin tam ortasına atıyorsunuz yani bir askerî harekâta kalkışıyorsunuz fakat siyasi hedefiniz belli değil. Her askerî harekâtın bir siyasi hedefi vardır. O siyasi hedef de ulusal çıkarlara göre belirlenir. Dolayısıyla, gönderilecek askerî gücün büyüklüğü, tipi, hedefleri de bu ulusal çıkarların korunmasını garanti altına alacak şekilde belirlenir. Burada ulusal çıkarların ne olduğu belli olmadığı gibi gönderilecek askerî unsurlarımız "şümül, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde" ifadesiyle ucu açık, muğlak ve belirsiz bırakılmıştır. Yani sipariş listesi sarayın elindedir. Yüce Meclisimizin kuruluşunun 100'üncü yılında bir savaşa taraf olmak üzere yurt dışına asker gönderme kararı alması istenirken üzerinde "Sen kararı al, gerisini merak etme." şeklinde bir baskı oluşturulmaktadır. Ulusal egemenliğimizi temsil eden yüce Meclisimizi de bu şekilde işlevsiz bırakan bir kararı onaylamamız asla mümkün değildir. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Silahlı Kuvvetlerimiz kimsenin özel güvenlik gücü değildir. Vatan evlatları Libya çöllerine bu şekilde sorumsuzca sevk edilemez. Libya'dan bir şehit haberi gelince ne yapacaksınız? Aileleri, sıradan bir kazaymışçasına "Oğlunuzun ölümü kader." diyerek mi teselli edeceksiniz?

Değerli milletvekilleri, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetinin uluslararası meşruiyeti Aralık 2015'te imzalanan Suheyrat Anlaşması'na ve bu anlaşmaya atıf yapan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2259 sayılı Kararı'na dayanmaktadır. Ancak Suheyrat Anlaşması'nın birçok maddesi bugün uygulanmadığı gibi bu anlaşma uyarınca görevleri tanımlanmış olan Temsilciler Meclisi de Tobruk'ta bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin daimî üyelerinden Rusya ve Fransa, Libya'da savaşan taraflardan biri olan Hafter'i güçlü bir şekilde desteklemekte; Amerika Birleşik Devletleri de Hafter'le yakın ilişki kurmaktadır. Bütün bunlar, Ulusal Mutabakat Hükûmetinin uluslararası meşruiyete sahip olduğu görüşünün sağlam dayanaklardan yoksun olduğunu ve Trablus'taki hükûmetin kırılğan bir zemin üzerinde durduğunu göstermektedir. Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tek ve meşru hükûmet olarak tanınsa bile bu meşruiyet ciddi şekilde sorgulanmaktadır.

Şimdi, bir yandan bu tezkerede Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2259 sayılı Kararı'na atıf yaparak Libya'ya asker göndermek için sözde uluslararası hukuka dayalı bir meşruiyet yaratmaya çalışılıyor ama bir yandan da aynı Birleşmiş Milletlerin Libya'ya silah gönderilmesini yasaklayan 1970 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı'na aykırı bir şekilde Libya'ya silah,

teçhizat, malzeme ve asker gönderilmeye kalkışılıyor. Bunlar Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde karşı karşıya kaldığı güvensizlik, istikrarsızlık, itibarsızlık ve hukuksuzluk algılarını daha da keskinleştiriyor ve daha da yalnızlaşmamıza yol açıyor.

Sayın milletvekilleri, bu tezkere kendi içinde çelişkilerle dolu. Bir yandan Libya'daki insani durumun giderek kötüleştiği ve IŞİD başta olmak üzere, El Kaide uzantılı örgütlerin verimli bir hareket sahasına kavuştukları söyleniyor, bu gelişmelerin de Libya ve bölge ülkeler için tehdit oluşturduğu söyleniyor; bir yandan da Türkiye'nin bu tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbiri alacağı dile getiriliyor. Bölge ülkeleriyle kapsamlı bir istişarede bulundunuz mu? Bizim gördüğümüz kadarıyla, Tunus, Libya'ya askerî bir müdahalenin doğru olmadığı görüşünde. Mısır'la bir istişare yapıldı mı? Cezayir'le, Sudan'la, Çad'la, Nijer'le bir istişare yapıldı mı? Hadi bunlardan geçelim, İtalya'yla, Fransa'yla, Yunanistan'la bir istişare yapıldı mı?

"Ben yaptım oldu" zihniyetiyle devlet yönetilmez. Sayın milletvekilleri, bu zihniyetle Türkiye Büyük Millet Meclisine tahakküm edilemez. Diploması yeteneğini kaybetmiş, çözümünü kuvvet kullanımında arayan, bu kuvvet kullanımına da vatan evladını kurban etmeye hazırlanan bir zihniyetle karşı karşıyaysak bu zihniyete geçit vermemek, işte bu içinde bulunduğumuz, "Gazi" unvanını kazanan yüce Meclisimizin görevi olmalıdır. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Sürekli olarak Libya'ya yabancı unsurların kaydırıldığı, farklı uçakların Trablus'a indiği; bunların İdlib'den, Suriye'nin başka bölgelerinden gelen, Silahlı Kuvvetlerimizin desteklediği paralı askerlerden oluştuğu haberleri dolaşıyor. Türkiye bölgedeki başka ülkelerin vekâlet savaşlarına alet olmamalı, paralı asker ticaretine girmemelidir. Bugün Suriye'de, özellikle İdlib'de yaşadığımız sıkıntıyı görmüyor muyuz? Libya'ya Suriye'deki cihatçıları göndererek mi El Kaide'yle mücadele edeceğiz? Bu tezkere metninde geçen "sözde Libya Ulusal Ordusu" ifadesindeki "sözde" sıfatıyla ne kastedilmektedir? Bu ifadeyi kullandığınız zaman, iktidarın Suriye'de desteklediği Suriye Millî Ordusu için de aynı ifadenin kullanılmasına zemin hazırlarsınız, kendinizi temize çıkarmak için de söyleyecek tek bir sözünüz kalmaz.

Değerli milletvekilleri, yurt dışına askerlerimizin gönderilmesine izin verilmesi, Anayasa'mızın 92'nci maddesi uyarınca gerçekleşir. Bu tezkere 92'nci maddeye aykırıdır. Tezkere talebi "milletlerarası hukukun meşru saydığı hâllerde" ifadesini karşılamamaktadır çünkü bu tezkere, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarını ihlal ediyor. Yine 92'nci maddede geçen "Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhâl karar verilmesinin kaçınılmaz olması..." gibi bir durum da söz konusu değildir. Her şeyden önce Libya'daki insan ve göçmen kaçakçılığını, Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine getirilen bir tezkereyle ilişkilendirmek akla ve mantığa uygun değildir. Libya kaynaklı insan ve göçmen kaçakçılığı öncelikli olarak Avrupa ülkelerinin sorunudur. Onlar bile Türkiye kadar öne atılmamışken bizim bu gerekçeyi kullanmamız en hafif tabiriyle sorunludur, sorumsuzluktur. Ayrıca, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirileceği gerekçesi, çatışmaların daha da artacağı nedeniyle boşa çıkmaktadır. Suriye'de güç politikası işletmek isterken göç politikasına maruz kalan iktidar, bu hatayı şimdi bir de Libya'da yapmaya hazırlanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Libya Ulusal Ordusunun ve komutanı Hafter'in Türkiye karşıtı bir pozisyonunda bulunduğu söyleniyor. Bu durum diplomasıyla mı yoksa Libya'ya asker göndererek mi düzeltilebilir? Sorarım size, Türkiye'yle karşıt pozisyonunda olanları tek tek arayıp, bulup onlarla savaşmak mı akıllı ve dirayetli bir dış politika uygulamasıdır? Bütün dünya bilmektedir ki Libya'nın bir bölümünü Türkiye'ye düşman eden, iktidarın taraf tutan politikalarıdır. Libya'da ateşkes ve barışın sağlanması için ülkeye asker göndermek en son yapılacak iştir. Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetinin destek talebinin içeriği nedir? Basına yansıdığına göre, kara, hava, deniz unsurlarının tamamını içerecek şekilde destek isteniyor. Türkiye'nin vereceği askerî destek Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Rusya ve Fransa başta olmak üzere Hafter'i destekleyen ülkelerin Libya Ulusal Ordusuna sağladıkları desteğin artmasına neden olacaktır. Üstelik askerlerimizi bir de bu saydığımız ülkelerle karşı karşıya getirecektir.

Değerli milletvekilleri, tezkere metninde, askerî müdahalede bulunabilmek için çok fazla gerekçe sıralanmıştır. Bu da yetmemiş, tezkere metni "her türlü tehdit" "her türlü tedbir" gibi ifadelerle ucu açık bir niteliğe kavuşturulmuştur. Türkiye'nin Libya'ya askerî müdahalesinin tek adamın kararına sıkıştırılması da ülkemizdeki rejimin niteliğini göstermesi bakımından çok manidardır.

Türkiye'nin Libya müdahalesinin meşruiyeti uluslararası hukuk bakımından tartışmalıdır. Her şeyden önce, buna onay veren bir Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı yoktur. Ayrıca, uluslararası bir şemsiye bulunmamaktadır. Üstelik iç savaş içindeki taraflardan birinin çağrısı da böyle bir harekâta girişmek için yetersizdir.

Ulusal Mutabakat Hükûmeti Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Muhammed el Kablavi, Alman DIE WELT gazetesine yaptığı açıklamada "Merkezî yönetim şu ana kadar Libya topraklarında yabancı asker bulunmasına karşı çıkıyor." ifadesini kullanmıştır. Bunun yerine, yaşanan iç savaş bitirmek için Almanya'nın ara buluculuğuna devam etmesini istediklerini kaydeden el Kablavi, Berlin'in çatışmanın bir tarafı olmadığı ve oldukça ön yargısız olduğu için ara bulucu olarak diğer ülkelere göre daha fazla kabul gördüğünü de dile getirmiştir. Yani bu sözlerden de anlaşılacağı gibi, Türk askerinin Libya'ya gitmesi konusunda Libya'da dahi kafa karışıklığı vardır. Ulusal Mutabakat Hükûmeti, Libya'ya asker göndermemizi ne kadar şevkle istiyor acaba? Sipariş geldikten sonra elbette şevki artmıştır. Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımlar Birleşmiş Milletler kanalıyla ulaştırılabilir; bu, bir tezkere konusu değildir. Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımların temini için tezkereye gerek yoktur.

Değerli milletvekilleri, telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için, tezkere istemek yerine, tıpkı büyük devletler gibi, Rusya veya Almanya gibi, her iki tarafla da temas kurulmalı, diploması kanalları açık tutulmalıydı.

Türkiye bir saplantıyla hareket ederken diğer devletler sahadaki gelişmelere göre manevralarını belirlemektedirler. İtalya buna bir örnektir. Libya sadece iç savaşın içinde olan bir ülke değil, aynı zamanda aşiretlerin de oldukça güçlü olduğu ve aşiret çatışmalarının oldukça şiddetli olduğu bir ülkedir. Libya'nın muharip güce ihtiyacı vardır. Bizim de kesinlikle muharip güç olarak Libya'da bulunmamamız gerekmektedir. Ulusal Mutabakat Hükûmetinin taleplerinin nasıl karşılanacağı konusunda iktidar tarafında kafa karışıklığı vardır. İktidar, Libya'yla tarihsel bağlar kurarak vekâlet savaşına taraf olmak istemektedir fakat Mustafa Kemal Atatürk Libya'da vekâlet savaşlarına karşı mücadele ederek "Gazeteci Şerif Bey" olarak tarih sahnesine çıkmıştır, bunu bilmeniz gerekir ve o Mustafa Kemal 1923'te şu sözleri söylemiştir: "Savaş zorunlu ve hayatî olmalıdır. Hakikî düşüncem şudur: Ulusu savaşa götürünce vicdan azabı duymamalıyım. 'Öldüreceğiz.' diyenlere karşı 'ölmeyeceğiz' diye savaşa girebiliriz ancak ulusun hayatı tehlikeye girmedikçe savaş bir cinayettir." (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Ülkemizin sosyolojik yapısı göz önüne alındığında iktidar etnik ve mezhepsel hassasiyeti olan ülkelerin iç işlerine kesinlikle taraf olmamalıdır. Arap milliyetçiliğinin yeniden nüksettiği, Barış Pınarı Operasyonu'nda ortaya çıkmıştır, bu tezkereyle birlikte bu durum daha da belirgin bir hâle gelecektir. Doğu Akdeniz'de yeniden Türkiye karşıtlığının güçlenmemesi için Türkiye'nin taraf olmaması, hele hele askerlerimizi iç savaşa göndermememiz gerekmektedir.

"Libya'da ne işimiz var?" sözü dar bir bakış açısı değil, bizzat dış politikamızın temelini oluşturan "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesinin bir gereğidir. Dar bir bakış açısı varsa o da Türkiye'yi dış politikada dar bir alana sıkıştırarak ülkemizi derin bir yalnızlığa hapseden iktidarın bakış açısıdır. Yine, dar bir bakış açısı varsa Ulusal Mutabakat Hükûmetine Birleşmiş Milletler nezdinde bir meşruiyet sağlanırken yine Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararının, 1970 sayılı Kararı'nın hiçe sayılmasıdır, dar bakış açısı bizzat bu tezkere metnidir.

İktidarın ikircikli, taraf tutan, ideolojik, mezhepçi dış politikası, Libya'daki Ulusal Mutabakat Hükûmetini Birleşmiş Milletler tanıyor diye meşru kabul edip Suriye'deki Şam Yönetimini Birleşmiş Milletler tanıdığı hâlde meşru kabul etmemesinden bellidir ama Suriye'deki muhalefeti tüm dünya meşru olarak görmezken bunu destekleyen, bu muhalefeti oluşturan paralı askerleri himaye eden ve nasıl bir tarif ise bunlara "Suriye Millî Ordusu" yakıştırmayı yapan aynı iktidar, Libya'daki Libya Ulusal Ordusunu "sözde" diye küçümseme gayreti içindedir. İktidarın uygulamalarının İhvan dayanışması odaklı olduğu da işte buradan bellidir. Ne hazindir ki bu çifte standartçı ama tek yanlı, miyop dünya görüşü tüm bölgede ve dünyada Türkiye'yi yalnızlığa sürüklemekten başka bir sonuç doğurmamaktadır. Diyeceksiniz ki: "Sizin çözüm öneriniz ne?" Bakın, diplomasi derken inisiyatif almaktan söz ediyoruz. Mademki Libya'da Ulusal Mutabakat Hükûmetini Birleşmiş Milletlerin tanıdığı meşru hükûmet olarak görüyorsunuz, o zaman Birleşmiş Milletleri göreve davet edin. Bir Birleşmiş Milletler üyesi olarak Türkiye'nin, Birleşmiş Milletleri, bir Birleşmiş Milletler Barış Gücü oluşturulmasına ve bu konuda bir karar alınmasına çağırma ve önyak olma hakkı vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çeviköz, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (Devamla) - Çağırın ve deyin ki: "Biz Türkiye olarak Birleşmiş Milletlerin böyle bir barış gücü kurmasına ve Libya'ya göndermesine izin veriyoruz, destekliyoruz ve barış gücüne katkı vermeye de hazırız." İşte bunu söylediğiniz zaman siz de saygın bir uluslararası aktör olarak kabul edilebilirsiniz. Bunu yapmaya niyetiniz yok mu? O zaman biz bu kürsüden sizin bu çağırını yapıyoruz.

Kuruluşunun 100'üncü yıl dönümünde, yüce Meclisimizin, şanına layık ve "Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur." düsturuna uygun bir davranış sergilemesini bekliyoruz. Bu davranış, tüm yurttaşlarımızın beklentisidir; bu davranış, tüm vatan evladı asker annelerinin beklentisidir.

Bütün bu saydığımız gerekçeler nedeniyle bu tezkereye olumsuz oy vereceğimizi belirtiyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şimdi söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sivas Milletvekili İsmet Yılmaz'a ait. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Buyurun Sayın Yılmaz.

AK PARTİ GRUBU ADINA İSMET YILMAZ (Sivas) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bölgemizde huzur ve güvenliğin sağlanmasına yönelik Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerinde AK PARTİ Grubumuzun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, sizleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın hemen başında, tüm şehitlerimizi rahmetle, minnetle ve şükranla yâd ediyorum. Hayatta olan gazilerimize de Allah'tan sağlıklı, uzun ömürleri diliyorum. Ülkemizin huzur ve güvenliği için büyük bir inanç, cesaret, kararlılık ve fedakârlıkla görevini yapanlara teşekkür ediyorum; Allah yüzlerini ak eylesin.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Libya'da Arap Baharı sürecinde Şubat 2011'de başlayan protestolar iç savaşla dönüşmüş, NATO'nun krize müdahalesini müteakiben yaşanan gelişmeler sonrası kırk iki yıllık Kaddafi rejimi çökmüştür. Takip eden süreçte, demokratik kurumların inşa edilmesine yönelik çabalar artan silahlı çatışmalar sebebiyle akamete uğramış, ülkede parçalanmış bir yapı ortaya çıkmıştır.

Bu parçalanmış yapıya bir son vermek için Libya'da barış ve istikrarın tesisini teminen Birleşmiş Milletler aracılığıyla Libya'daki tüm tarafların katılımıyla yürütülen ve yaklaşık bir yıl süren Libya siyasi diyalogu sonucunda 17 Aralık 2015'te Fas'ta Libya Siyasi Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma uyarınca oluşturan Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2015 yılındaki 2259 sayılı Kararı'yla Libya'yı temsil eden tek ve meşru hükûmet olarak tanındı.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu kararında, üye ülkelere, 13 Aralık 2015 tarihinde Roma'da düzenlenen, ülkemizden de Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu ile Ankara Milletvekilimiz Emrullah İşler'in katıldığı, aralarında Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanının da bulunduğu 17 ülkenin bakanı, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Arap Birliği ve Afrika Birliğinin temsilcilerinin de katıldığı Roma Konferansı'nda taahhüt edilen, Libya'ya teknik, ekonomik, güvenlik desteği verilmesi ve teröre karşı mücadelede yardımcı olunması çağrısında bulunulmuştur.

Bu kararda, uluslararası barışa ve güvenliğe tehdit olan teröre karşı mücadelede Ulusal Mutabakat Hükûmetine, talep etmesi hâlinde gereken desteğin üye ülkelere verilmesi istenilmiş ve yine bu kararda, Akdeniz'deki insan kaçakçılığına yönelik olarak da Libya Hükûmetiyle iş birliği içerisinde olunması da istenilmiştir.

Bu kararda, anlaşmada belirtilenlerin dışında meşruiyet iddiasında bulunan paralel kuruluşlara desteğin verilmemesi ve bunlarla temasın kesilmesi de üye ülkelerden istenilmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Libya Siyasi Anlaşması'nda yeri bulunmayan –biraz önce hatiplerden birisi "Niçin 'sözde' diyorsunuz?" dedi- ve bu çerçevede gayrimeşru olan sözde Libya Ulusal Ordusunun, 4 Nisan 2019 tarihinde başkent Trablus'u ele geçirmek ve Ulusal Mutabakat Hükûmetini devirmek amacıyla başlattığı saldırıları devam etmektedir. Sivilleri ve sivil altyapıyı hedef alan bu saldırılar, Libya'da insani durumu giderek kötüleştirmektedir. Çatışmalar ve istikrarsız durum, DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütlerinin eylemleri için uygun ortamın oluşmasına sebebiyet verdiği gibi Libya topraklarının ve kara sularının Akdeniz'de insan ve göçmen kaçakçılığında kullanılmasına da yol açmaktadır. Bütün bu gelişmeler, Libya ve Türkiye dâhil, bölge için tehdit oluşturmaktadır. Gayrimeşru Libya Ulusal Ordusuna bağlı unsurlarca, Libya'da faaliyet gösteren Türk şirketlerinin, Libya'da yaşayan Türk vatandaşlarının ve Akdeniz'de seyreden Türk bandıralı gemilerin hedef alınacağı yönünde açıklamalar da yapılmaktadır. Libya Ulusal Ordusunun saldırılarının durdurulmaması ve çatışmaların yoğun bir iç savaşa dönüşmesi hâlinde Türkiye'nin gerek Akdeniz havzasındaki gerek Kuzey Afrika'daki çıkarları olumsuz yönde etkilenecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ile Libya arasında imzalanan ve yürürlüğe giren Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'yla esasen deniz yetki alanları konusunda hem Türkiye'nin hem Libya'nın uluslararası hukuktan doğan hakları korunmaktadır. İki ülke arasındaki tarihî, sosyal, siyasi ve ekonomik köklü ilişkiler dikkate alındığında, Libya'da barışın tesisine istikrarın sağlanmasının Türkiye açısından büyük önemi haizdir. Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle Güvenlik ve Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası imzalanmış olup bu Mutabakat Muhtırası, güvenlik kurumlarımız arasında eğitim ve öğretim programlarının düzenlenmesi, teknik bilgi ve tecrübe paylaşımı, terörizmle

ve yasa dışı göçle mücadele gibi konularda iş birliğimizin hukuki zeminini oluşturmaktadır.

Bu Muhtıra vesilesiyle, Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle güvenlik alanında geliştirilecek iş birliği, Berlin Süreci başlıklarından biri olan Libya'da güvenlik alanında reformların gerçekleştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti, tüm bölgeyi etkileyebilecek, Libya'nın bütünlüğü ve istikrarına yönelik tehditler, DEAŞ, El Kaide ve diğer terör örgütleri, yasa dışı silahlı gruplar ile yasa dışı göç ve insan ticaretiyle mücadelede Türkiye'den askerî destek talebinde bulunmuştur. Kendisini Afro-Avrasya ülkesi kabul eden Türkiye'nin tarihî, sosyal ve kültürel bağları bulunan Libya'ya karşı ilgisiz, seyirci veya destek çağırısına sessiz kalması beklenilemez. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Haddizatında Libya'ya yönelik Türkiye Büyük Millet Meclisine yetki istenilen ilk tezkere bu da değildir. 24 Mart 2011 tarihinde yine Libya'yla ilgili bir tezkere Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine gelmiştir. Libya'daki şiddet ortamının sona erdirilmesini teminen, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlar çerçevesinde, Libya'da istikrarın ve güvenliğin yeniden tesisine yönelik olarak katkıda bulunmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi ve bununla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması hususunda Hükûmetimize yetki verilmesine ilişkin tezkere bu Mecliste kabul edilmiştir.

MURAT EMİR (Ankara) – Alınan karar var, karar; Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun kararı var.

İSMET YILMAZ (Devamlı) - Tezkerenin gerekçesinde "Libya'nın geleceğiyle yakından ilgilenen ülkemiz, uluslararası çabalar çerçevesinde de Libya'nın yanında olmaya devam etme kararlılığına sahiptir. Ülkemizin bölgeyle siyasi, ekonomik, tarihî ve kültürel ilişkileri çerçevesinde, anılan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanmasına askerî katkı da dâhil destek verilmesi ulusal çıkarlarımızın bir gereğidir." denilmiştir. Bu gerekçe bugün için de geçerlidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2011 yılında Libya'da güven ve istikrarın yeniden tesisine yönelik olarak katkıda bulunan Türkiye, son gelişmeler de dikkate alındığında, bugün Libya'ya evleviyetle destek vermemelidir. Bugün oylanacak tezkereyle Libya'ya sağlanacak destek, hem uluslararası hukuka hem de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uygun olup Türkiye'nin Libya devleti ve halkıyla kurduğu tarihî ve kültürel geçmişinin de bir gereği olacaktır.

Libya, 1.780 kilometre sahip şeridiyle Orta Akdeniz'e hâkim, Doğu Akdeniz için kritik bir öneme sahiptir. Doğal zenginlikleriyle birçok emperyal gücün de ilgisii çekmektedir. Gayrimeşru bir gücün sivilleri, hastaneleri, okulları ve tüm altyapıyı hedef aldığı bir ortamda, Libya halkının temsilcisi meşru Libya Hükûmetinin hayatta kalma ve halkını yaşatma mücadelesine bigâne kalmamız ne vicdana ne de devletler arası ilişkilere sığar.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; iki ülke arasındaki ilişki, tarihî dostluk ve güven esasına dayalı bir ilişkidir. Libya, bizim için uzun tarihî ve kültürel bağlarımızın olduğu, deniz ülke sahası bakımından komşumuz olan vefalı, dost bir ülkedir. 20'nci yüzyılın başlarını Gazi Mustafa Kemal'in Libya halkının emperyalizmle olan mücadelesine verdiği destek hâlâ hafızalarda taptaze yer almaktadır.

1911 İtalya işgaline karşı Libya'da savaşan subaylarımızdan biri olan Topçu Yüzbaşı Ali Haydar Efendi, Balkan Savaşlarından sonra Çanakkale savaşında görev yapmış ve burada şehit olmuştu. Yayınlanan anılarında Libya halkının subaylarımızı nasıl karşıladığını şu şekilde ifade eder: "8-10 bin kişinin alkışlarıyla 'Yaşasın Türkiye' nidalarıyla beş saat devam etti."

Birinci Dünya Savaşı'nda, Çanakkale'ye, Trablus'tan, Bingazi'den, Derne'den Mehmetçikler geldi. 18 Mart 1915 Boğaz Muharebesi'nde itilaf devletlerinin en önemli hedeflerinden biri olan Dardanos Bataryası'nda ağır obüs taburu 1'inci Bölük takım subayı olarak görev yapan Trablusgarplı Teğmen Mehmet Mevsuf Efendi görevi başında şehit oldu. Dardanos Bataryası, o günden sonra Hasan Mevsuf Bataryası olarak anılır oldu. Trablusgarplı Mehmet oğlu yedek subay Abdülhamid Efendi, Bingazili Hacı Ali Mehdi oğlu Teğmen Hüseyin Remzi Efendi, Trablusgarplı Abdullah oğlu er Ahmet, Trablusgarplı Mehmet oğlu Yüzbaşı Ali Sabir Efendi, Trablusgarplı Mehmet oğlu Yüzbaşı Ali Ulvi Efendi, Libya'nın evlatları, Cemaller, Hüseyinler, İsmailler, Hakkılar, Mahmut Azizler, Yusuf Cemaller Türkiye devletinin paytahtı düşmesin, düşman bu ülkeye girmesin diye birlikte mücadele ettiler, bizim kan kardeşimiz oldular. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yine, Libya'nın 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda ülkemize yönelik Amerika Birleşik Devletleri ambargosu sürecinde bize sunduğu destek de unutulamaz. Görüldüğü üzere, iki devlet ve halk bugüne kadar ortak tarih bilinciyle hareket etmiştir. Bugün Libya'nın meşru Hükûmeti ve halkı Türkiye'nin yardımını talep etmektedir. Bu tarihî dostluk ve vefa Libya'nın iç istikrarının ve barışının sağlanmasını teminen Türkiye'ye sorumluluklar yüklemektedir. Türkiye'nin millî menfaatleri için de, bölgenin istikrarı ve uluslararası barış için de Türkiye bugün Libya'ya destek olmalıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye'nin Libya'yla imzaladığı Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası, Türkiye'yi kendi kara suları ile sınırlandırarak çalışan, Türkiye'yi Antalya Körfezi'ne mahkûm etmek isteyen Yunanistan'a ve onu destekleyen ülkelere karşı verilen çok önemli bir cevaptır. Türkiye'nin ve Libya'nın Doğu Akdeniz'deki haklarının ve menfaatlerinin korunmasında ülkemizle aynı hukuki bakış açısına sahip Libya'nın huzuru ve istikrarı, bölgenin huzuru ve istikrarıdır. Bekliyoruz ki o anlaşmaya destek olanların buna da destek olması gerekir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Libya sadece Türkiye'nin ulusal menfaatleri açısından değil, bölgenin istikrarı ve uluslararası barış için de hayati öneme sahiptir. Libya, Kuzey Afrika ve Sahra Altı Afrika'nın Akdeniz'e açılan kapısıdır. İstanbul'dan çıkan bir konteyner Libya üzerinden Nijer'in başkenti Niamey'e yedi günde ulaşırken, istikrarın ve barışın olmadığı bir ahvalde, Libya'nın yer almadığı bir rotada İstanbul'dan çıkan bir konteyner Süveyş Kanalı ve devamında Ümit Burnu'nu aşip Benin üzerinden Niamey'e yetmiş günde varmaktadır. Bu örnek dahi, Libya'nın Türkiye ekonomisi, bölge ticareti ve istikrarı için önemini göstermektedir.

Düzensizliğin ve istikrarsızlığın devam ettiği Libya, bugün Türkiye'nin mücadele ettiği DEAŞ gibi terör örgütleri için de bir barınma alanı olmaktadır. Terörün kökünün kazınması için de Türkiye Libya'ya destek vermemelidir, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de bunu ister. Ana hatlarıyla ifade edilen bu hususlar göstermektedir ki Türkiye, dost ve vefalı Libya halkının ve onların temsilcisi Ulusal Mutabakat Hükûmetinin resmî davetine cevap vermemelidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; biz Türkiye olarak, başından bu yana Libya'daki soruna askerî bir çözümün mümkün olmadığını, mevcut sorunların, Birleşmiş Milletler himayesinde Libyalı tüm kesimlerin katılımıyla bizzat Libyalılar tarafından yürütülecek bir siyasi süreçle kalıcı çözüme kavuşabileceğini savunduk. Libya'da çatışan kardeş kabilelerin kaderleri ortaktır, ortak bir geleceği de birlikte kuracaklardır. Türkiye'nin asli vazifesi de bu kardeşliğin devamına katkıda bulunmak ve kardeş kabileleri bir araya getirerek barışın kaybedeninin olmayacağını göstermektir. Uluslararası camiaya ve Libya'daki tüm muhataplarımıza da bu yönde mesajlar verdik, vermeye de devam ediyoruz. Diplomatik çabaları destekledik, aktif olarak katıldık, bundan sonra da katılacağız. Hedefimiz, ülkedeki siyasi sürecin başarılı bir şekilde nihayete erdirilmesi, Akdeniz ve Kuzey Afrika'da istikrarın bir an evvel sağlanmasıdır. Bu tezkereye bir ad verilecekse bu tezkerenin asıl amacı Libya'da ateşkes ve istikrarın sağlanmasına katkı tezkeresidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MURAT EMİR (Ankara) – Savaşarak mı Sayın Bakan, savaşacak mısınız? Savaşarak mı ateşkes yapacaksınız?

İSMET YILMAZ (Devamla) - Tezkere, ateşkesin sağlanmasına katkıda bulunarak siyasi çözüm için uygun ortamı oluşturmaktadır. Her alanda köklü ilişkilere sahip olduğumuz Libya'da ateşkes ve barışın tesisine yardımcı olmak üzere Ulusal Mutabakat Hükûmetinin talebine olumlu yanıt verilmesi ulusal çıkarlarımızla da uyumludur. Tezkeremizin Gazi Meclisimizce kabulü hâlinde ülkemiz meşru hükûmete destek sağlayarak bölgeyi istikrarsızlığa sürükleyecek, insani trajedilere yol açacak ve millî çıkarlarımıza hâlel getirecek oldubittilerin ortaya çıkmasını önleyecektir. Türkiye, tezkerenin kabulü hâlinde uluslararası toplumda Libya'da meşruiyetin korunması için daha kararlı bir pozisyon alacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Libya, sadece duygusal bağımızın olduğu bir coğrafya değildir; sahip olduğu kaynaklardan dolayı teröre bulanmış, meşru hükûmeti tehdit altına alınmış olan Libya, Türkiye'nin de içinde olduğu bölgeye istikrarsızlık yayar. Bu konu, bir parti meselesinden çok ülke güvenliğini, geleceğini, kazanımlarını ilgilendiren bir konudur. Yarının Türkiye'sine daha büyük tehdit ve tehlikeleri miras bırakmamak için, sorunları torunlara havale etmemek için bugün bizden bekleneni yapmalıyız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Misakımillî sınırlarının güvenliği sınırların ötesinde başlamaktadır. Teröre karşı mücadele her ülkenin hakkıdır, uluslararası hukuk da buna cevaz verir.

Libya birilerine uzak gelebilir. Libya bizim deniz komşumuzdur. Libya, bizim sadece deniz bağlarımızın olduğu bir yer değil, aynı zamanda Kuzey Afrika'nın en belirleyici ülkelerinden biridir. Kuzey Afrika'da bir kriz olduğunda bundan bütün Akdeniz ülkeleri etkilenir ve buna Türkiye de dâhildir. "Libya'da ne işimiz var?" sözü, tekrar söylüyoruz, dar bir bakış açısını ifade eder.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; "Risk var." diyorlar. Eğer risk var diye hiçbir adım atmazsanız evlatlarınızı çok daha büyük risk ve tehditlerle karşı karşıya bırakırsınız. "Dış politikada makas değiştirildi." diyorsunuz; dış politikada 360 derecelik bir perspektifle politikamızı yürütüyoruz, öyle olduğu için de Afrin'de Rusya'yla, Barış Pınarı'nda Amerika'yla birlikte anlaşılabilir başarıları göstermiş bir ülkedir Türkiye. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Tabi oluruz, tabi!

İSMET YILMAZ (Devamla) – Sayın Başkanım, yine deniliyor ki "Türkiye yalnız kaldı." Türkiye hiçbir zaman yalnız değildir. Öyle olsaydı geçen yılın kasım ayında IMO'nun konsey üyeliğine Türkiye seçilmezdi ve elli üç yıl sonra, ilk defa, UNESCO 40'inci Genel Konferansı Başkanlığına bir Türkiye büyükelçisi seçilmezdi. Türkiye güçlüdür, Türkiye saygındır, zaten öyle olmasaydı Libya Hükûmeti sizden yardım da istemezdi.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bir sayın milletvekili, Türkiye'nin vereceği desteğin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kararlarına aykırı olduğunu ifade etti, bunun da doğru olmadığını ifade etmek isterim çünkü Ulusal Mutabakat Hükûmetini Libya'yı temsil eden meşru hükûmet olarak tanıyan 2259 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'nda, üye devletlerin hepsinin, güvenlik ve asayişin temininde Ulusal Mutabakat Hükûmetine yardımda bulunmaları ve bu çerçevede Ulusal Mutabakat Hükûmetinin yardım taleplerine yanıt vermeleri, terörle mücadelesini desteklemeleri istenmektedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yani "Hem güvenliğini güçlendir -kapasite- hem de terörle mücadelesine destek ol." diyor. Bu başka türlü olmaz. Peki, Güvenlik Konseyinin nedir oradaki kararı? 1970 sayılı Kararı ise silahların terör örgütlerinin eline geçmesinin önlenmesine yöneliktir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu mülahazalar ışığında, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimeşru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risk ve tehditlere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre hudut, şümul, miktar ve zamanı belirlenerek kullanılması, risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak bu düzenlemelerin Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılması hususundaki tezkereye destek olacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bu tezkerenin adının geçmesi bile bölgede farklı bir hava estirmeye yetmiştir.

ÜMİT DİKBAYIR (Sakarya) – Karabağ'da da o havayı estirin, Kırım'da da o havayı estirin.

İSMET YILMAZ (Devamla) – Bugüne kadar Trablus'u ele geçirmeye çalışan gayrimeşru güçlere destek verenler şimdi Libya'da siyasi bir çözümün olmazsa olmaz olduğunu ifade etmektedirler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu dahi tezkerenin olumlu neticelerinden biridir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, buyurun.

İSMET YILMAZ (Devamla) – Türkiye, toprak bütünlüğünü sağlamış, istikrarlı, güvenli ve tüm Libya vatandaşlarını kucaklayan bir Libya'yı desteklemektedir. Türkiye'nin tarafı, Libya halkının tamamıdır. Libya'da kapsayıcı siyasi bir çözüm, söz konusu ülke ve bölgeye istikrar getirecektir. Ülke olarak biz, bölgemizde barış, Libya'da siyasi istikrar ve çözüm istiyoruz. Bu süreçte siyasi partilerimizin ortak bir irade ve hassasiyet göstermesi önemlidir. Bu tezkerenin Gazi Meclisten güçlü bir destekle geçmesi, hem Libya'lı kardeşlerimizin haklı mücadelesine verecek kıymetli bir katkı olacaktır hem de ülkemizin Akdeniz'deki çıkarlarının milletimiz tarafından sonuna kadar savunulacağını ifade edecektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu düşüncelerle tezkereye destek olacağımızı belirtiyor, yüce Meclis tarafından da bu tezkereye destek verileceğine inanıyor; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, şimdi söz sırası, grubu bulunmayan siyasi parti temsilcilerinde.

İstanbul Milletvekili ve Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Sayın Erkan Baş.

Buyurun Sayın Baş. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar)

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Genel Kurulu ve bizleri ekranları başında takip eden, ülkemizin alın teriyle, emeğiyle yaşayan tüm yurttaşlarını sevgiyle saygıyla, yürekten selamlıyorum.

Maalesef, bir kez daha, ülkemiz çocuklarının, gencecik kardeşlerimizin iktidarın maceraları uğruna kilometrelerce ötedeki bir ülkeyle savaşmak için gönderilmesi üzerine konuşmak durumundayız.

Sözlerime başlarken Türkiye İşçi Partisinin, ilkesel olarak, herhangi bir ülkenin başka bir ülkeye dönük her tür askerî operasyonuna karşı olduğunu paylaşmak istiyorum. Emperyalist kuvvetlerin "Türkiye'nin en ucuz ihraç malı askerdir." anlayışının bir yansıması olan tüm savaş yanlışlı politikaları reddediyoruz.

Açık söylemek gerekirse hep sözde vatanseverlik ya da -yakın dönemki ifadesiyle- beka edebiyatıyla, ülkemiz sağ iktidarlarının karakteristik bir özelliğiyle, ta Kore'ye asker gönderen Adnan Menderes'e kadar uzatabileceğimiz bir sürecin son halkasıyla karşı karşıyayız. Peki, Kore'ye askerlerimiz gittikten sonra sonuç ne oldu? Evet, o dönemki iktidarın istediği oldu ve Türkiye, NATO'ya, Amerika Birleşik Devletleri'ne tam bağımlı hâle geldi ve altmış yetmiş senedir de ülkemiz bu beladan kurtulamıyor. Buradan bir ders çıkartmamız gerekmiyor muydu? Tarih bize Türk dış politikasının bir kuralını gösteriyor; Türkiye ne zaman emperyalist emellerle bir savaşa sürüklenmek istense aslında iktidar ülkemizi emperyalizme daha bağımlı hâle getiriyor, bugün karşı karşıya olduğumuz da buna benzer bir şey. İşte, yakın tarihte Suriye: Hatırlayın, 2012'de "Şam'a gireceğiz, Emevi Camisi'nde namaz kılacağız." diyerek Suriye'deki parçalanma sürecine dâhil olmuştuk, bugün hem Amerika'ya hem Rusya'ya daha bağımlı bir ülke hâlindeyiz.

Şöyle bir soruyla devam edelim: Dünyanın herhangi bir yerinde, başka bir ülkenin askerlerinin girdiği herhangi bir ülkede, huzur, mutluluk, refah olmuş mudur? Bunun tek bir örneği var mıdır? Mesela, bakın, biz Adalet ve Kalkınma Partisi'nin dış politikasıyla ilk ne zaman tanışmıştık? 2002. Irak Amerika Birleşik Devletleri tarafından işgal edildiğinde, yüz binlerce masum Iraklı öldürüldüğünde, milyonlarca insanın yaşamı mahvolduğunda Tayyip Erdoğan ne yapıyordu değerli arkadaşlar? "Kahraman genç kadın ve erkek Amerikan askerlerinin olabilecek en az kayıpla evlerine dönmeleri için dua ediyorum." diye, o zaman New York'ta, The Wall Street Journal'da yazılar yazıyordu.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – 100 defa tartıştık bu konuyu, 100 defa tartıştık. Ayıptır ya!

ERKAN BAŞ (Devamla) – Yazılmış yazı, ben söylemiyorum, Sayın Tayyip Erdoğan söylüyor.

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Komünist arkadaş, yakışmadı sana bu!

ERKAN BAŞ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, yeri gelmişken söyleyeyim, madem merak ediyorsunuz: Bence on yedi yıllık iktidarınız özde Amerikancı, özde ABD'yle iş birliği içerisinde ama hamasette de sözde ABD karşıtlığını yapıyorsunuz. Ama açık konuşalım, Türkiye tarihinin gördüğü en Amerikancı hükûmetle karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlar, aynı milliyetçi hislerinin bir sonucu olarak ne deniyor? "Libya'ya asker göndermemiz bizim orada, Doğu Akdeniz'deki ekonomik bölgelerle ilgili yaptığımız anlaşmanın bir yansımasıdır." deniyor, böyle bir millî kamuoyu yaratılmaya çalışılıyor. Sanki asker oraya ekonomik bölgelerimizi korumak için gidecek, böyle bir hava yaratılıp toplumsal destek alınmaya çalışılıyor.

Oysa bakın, yine Tayyip Erdoğan'a atıf yapalım: "Bizim Libya'nın petrollerinde gözümüz yok, amacımız insani yardım." diyerek Libya'ya yaptığı ziyarette, yanında -çok ilginç- Dışişleri Bakanı var, anlırsınız başka bir ülkeye giderken ama Enerji Bakanı var, Sanayi Bakanı var, bir uçak dolusu iş adamı var. Acaba iş adamları hayır kuruluşları açmaya mı gittiler oraya ya da Enerji Bakanı kütüphane mi açmak istiyordu? Neden bu Bakanlar tercih ediliyor; bu, bir şeyi gösteriyor.

Hepimiz biliyoruz ki Adalet ve Kalkınma Partisinin Libya'ya ilgisi insani değil, Libya'nın petrolleriyle ve Libya'daki İslamcı güçlerin kaybetmek üzere olduğu hâkimiyeti yeniden kurma çabasıyla ilgilidir.

Erdoğan "Libya'da ne arıyorsunuz?" diye soranlara "Soruyorum: Mustafa Kemal Trablusgarp'ta ne arıyordu?" diyor. İnsan gerçekten bildiğinden şüphe etmeye başlıyor. Trablusgarp o zaman Osmanlı toprağı değil miydi? Bir subay vatanını korumak için gitmeyecek mi? (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar) Yani siz bu zihniyetle Viyana'ya kadar gidersiniz. Viyana'ya kadar yolunuz var böyle yaparsanız. Ama bir uyarıda bulunayım: Hani Mustafa Kemal'i taklit etmeye çalışırken sonunuz Enver Paşa'ya benzeyecek, o maceracı eğilimlerle ülkeyi bir yıkıma doğru sürükleyeceksiniz. (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN BAŞ (Devamla) – Toparlamaya çalışayım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Baş.

ERKAN BAŞ (Devamla) – Tabii, bu ilginç benzetmeler devam ediyor. Ben gözlerime inanmadım, dün Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı -basına düştü, birkaç yerden de teyit etmeye çalıştım- şöyle diyor: "Sonunu düşünen kahraman olamaz." Efendiler, ciddi olun. Film mi çeviriyoruz burada ya, dizi mi oynuyoruz; insanların hayatlarından söz ediyoruz. Böyle film sahnelerine atıf yapılarak savaş politikaları olur mu? Merak ediyorum, hiç şu haritaya bakan oldu mu içinizden? Bu, Libya haritası; arkadaşlar, bugünkü Libya haritası. Anlaşma yaptığımız iddia edilen, bizi çağırdığı iddia edilenlerin bölgesi şu yeşil bölge, şurası. Bu neye benziyor, biliyor musunuz? Çok açık söyleyeceğim; biz bu iç savaşta bir taraf değiliz, siz bizi taraf yapmaya çalıştığınız için karşı çıkıyoruz. Sadece benzetme olsun diye söyleyeceğim; 1920'de Anadolu'nun dört bir yanında Ankara Hükûmeti egemenliğini ilan ederken padişah bir güce "Gel, bana yardım et." dediğinde oraya giden ne yapıyorsa siz de şimdi aynısını yapıyorsunuz. Böyle bir yaklaşım olamaz. (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Devam ediyorum. Diyorsunuz ki: "Birleşmiş Milletlerin tanıdığı meşru Hükûmet "E, hadi, ciddi olalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Baş, toparlayalım lütfen.

Buyurun.

ERKAN BAŞ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

"Birleşmiş Milletlerin tanıdığı meşru Hükûmet" deniliyorsa o zaman "Birleşmiş Milletlerin tanıdığı Suriye'de bizim ne işimiz var?" diye sormazlar mı size? Burada bir iç tutarlılık aramazlar mı? Lütfen, değerli arkadaşlar, biz biraz ciddi olmak durumundayız çünkü ülke yönetiyoruz. Söz konusu olan bu ülkenin gencecik insanların, çocuklarının hayatı olacak ve biliyorsunuz savaş, dünyanın her yerinde lanetlenen bir şeydir.

Eğer emperyalistler, sömürgeciler ülkemize saldırırsa buna karşı bir savunma savaşı tabii ki verilir ve bu, haklı bir savaş olur. Ama benzer yaklaşımlar, bugün Hükûmetin uyguladığı tezkereler, haklı savaşlar değildir ve açık söylüyorum: Değerli arkadaşlar, işgale karşı mücadeleyle kurulmuş bir ülkenin evlatları, işgalci pozisyona giremezler ve işgalciler her zaman kaybetmiştir.

Şimdi, bize sadece Libya tezkeresine "Evet" mi diyorsunuz, 'hayır' mı diyorsunuz?" diye sormuyorlar aslında. Ben size bir şey daha sormak istiyorum: "Evet" mi diyeceğiz, "hayır" mı? Ankara'da Libya askeri görmek ister misiniz? Türkiye'deki Amerikan askerlerinden memnun musunuz? Ya "evet" deyin ya "hayır" deyin. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, şimdi söz sırası, Saadet Partisi Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'da.

Buyurunuz Sayın Karaduman. (CHP sıralarından alkışlar)

ABDULKADİR KARADUMAN (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz adına hayati önemi olan meseleler görüşülürken dikkat edilmesi gereken en önemli husus elbette ki istişaredir. Bu doğrultuda, Libya tezkeresi hakkında Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun siyasi parti liderlerine yaptığı bilgilendirme ziyaretini önemli buluyoruz ancak bu süreçte 2 tane hata yapılmıştır: Birincisi, bu sürecin asıl muhatabı ve sorumlusu olan

milletvekilleri bilgilendirilmemiştir, ikincisi ise bugüne kadar, başta Suriye olmak üzere, ikaz ve uyarılarında haklı çıkan Saadet Partisi ziyaret edilmemiştir; bunlar ciddi yanlışlıklardır.

Dış politikadaki istikrarsızlık ve S-400 ile F-35 arasına sıkışmışlıktan kurtulamamanın en önemli sebebi de sorunları istişareyle değil inatlaşmayla çözmeye ısrarını sürdürmenizdir. Bugün, Libya'yı bu duruma düşüren sebepleri masaya yatırmak zorundayız. Elbette ki sadece Libya değil, Irak, Suriye, Yemen'i bölüp parçalayan sebepleri de konuşmak mecburiyetindeyiz. ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi neydi? Bugüne kadar bu kapsamda kaç ülke parçalandı, kaç masum katledildi ve kaç insan mülteci konumuna düşürüldü? Bütün bunlar aydınlatılmadığı sürece atılacak adımların hangi amacı gerçekleştirmek için atıldığını bilmek mümkün olmayacaktır.

Kıbrıs Barış Harekâtı'nda dünya sırtını bize dönmüşken lojistik destek veren Libya, yanlış politikalar neticesinde istikrarsızlık ve çatışma ülkesi hâline gelmiştir. "NATO'nun Libya'da ne işi var?" dediğiniz günün ertesinde "NATO, Libya'nın Libyalılara ait olduğunu tescil için Libya'ya girmelidir." dediğiniz zaman da ikazlarımızı yapmıştık ama ne yazık ki NATO'nun Libya'yı parçalamasına giden yolu sizin izandan yoksun politikalarınız açmış oldu. Nitekim, NATO uçakları İzmir'den havalanıp Libya'yı bombaladı. Neticede, Libya'da farklı gruplar arasında yıllarca sürececek bir çatışma başlamış oldu, tıpkı Irak'ta ve Suriye'de olduğu gibi. Orta Doğu ve İslam coğrafyasının bölünüp parçalanmasına giden yolda birer yolcu olmaktan öteye ne yazık ki geçilemedi.

Ancak bütün bunlar ışığında, dün olduğu gibi bugün de uyarılarımızı yapıyoruz. Elbette ki ülkemiz her türlü dış tehdit ve saldırıya karşılık verme hakkına sahiptir ancak Libya dâhil İslam ülkelerine yönelik politikalarında tarihsel tecrübesine ve bölgesel ağırlığına uygun bir sorumlulukta hareket etmelidir. Libya konusunda daha önce düştüğü hatalara düşmemeli, sıcak çatışmaların bir tarafı olmamalıdır. Ara buluculuk rolü üstlenmelidir.

Savaşı başlatmak kolay ama elbette ki bitirmek zordur. Şartlar ne olursa olsun, barış için diplomatik kanallar sonuna kadar zorlanmalıdır. Coğrafyamızda yeni bir savaş ortamı oluşturmak isteyen küresel oyunlara karşı uyanık ve dikkatli olunmalıdır. Atılacak her adım ülkemizin tarihî tecrübesine uygun bir hassasiyet ve teenniyle atılmalıdır. Libya'da kalıcı bir istikrar ve barış ortamının silahla değil, taraflar arasında diyalog ve müzakereyle sağlanacağı asla unutulmamalıdır. Bu süreçte Türkiye'yi sıcak bir savaşın içerisine sürüklemek isteyen küresel plan ve oyunlar göz ardı edilmemeli, provokasyon ihtimaline karşı dikkatli olunmalıdır.

Bölgemiz üzerinde Büyük Ortadoğu Projesi uzun zamandır yürürlüğe konulmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede, bölgemizde yaşanacak yeni bir sıcak çatışma Müslümanlara değil, böl-parçala-yut politikasını uygulayan küresel güçlere hizmet edecektir. Türkiye, şu an, İslam İşbirliği Teşkilatı, D-8 ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi üç önemli kuruluşun Dönem Başkanlığını yapmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karaduman, buyurun.

ABDULKADİR KARADUMAN (Devamla) – Bu, elbette ki büyük bir imkândır. Bu önemli platformlar harekete geçirilmeli ve sorunlara bu kapsamda çözüm yolları aranmalıdır. Dış politikadaki bu hassas gelişmeler kesinlikle ama kesinlikle bir iç politika malzemesi yapılmamalı, bir seçim malzemesi gibi kullanılmamalıdır. Bu süreç de diğer birçok konu gibi kutuplaştırma sebebi hâline getirilmemelidir. "Cuma namazını Şam'da kılacağız." hamasetinin Suriye'yi getirdiği nokta ortadayken bundan ders çıkarılmalıdır. "Sonunu düşünen, kahraman olamaz." gibi akla ziyan açıklamalarla bu meselenin çözüme kavuşamayacağına; zira, aklın bir işin sonunu düşünmek olduğuna inanana bir geleneğin mensuplarıyız. Bu sebeple, kahraman olma hayalleriyle atılacak hiçbir adımın bu coğrafyaya huzur getirmediği açıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Karaduman, tamamlayalım lütfen.

ABDULKADİR KARADUMAN (Devamla) – Bütün bunların neticesinde, Libya'da yapılacak yanlışların vebali mevcut iktidarın omuzlarında olacaktır. Biz bu vebale ortak olmayı kesinlikle düşünmüyoruz. Libya'ya asker gönderilmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresini kabul etmediğimizi Saadet Partisi adına ifade etmek istiyorum. (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sana helal olsun! Arkasına düştüler Saadet Partisinin, eyyamcı muhalefet yaptılar, şimdi alkışlıyorlar. Bravo!

ABDULKADİR KARADUMAN (Devamla) – Ve bu vesileyle, hepinizi 1 Mart ruhuyla selamlıyorum. (CHP, HDP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Bravo sana! Yakışanı yaptın!

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi söz sırası Demokrat Parti Genel Başkanı ve Afyonkarahisar Milletvekili Gültekin Uysal'da.

MURAT EMİR (Ankara) – Siz de reddedeceksiniz zaten, rahat olun.

BAŞKAN – Arkadaşlar söz vermedim.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Bravo sana!

BAŞKAN – Sayın Aşkın Bak, söz vermedim sana. İç Tüzük öyle diyor "Söz almadan konuşamaz." diyor.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) – Sayın Başkanım, ritüeller var efendim, laf atmak bir sanattır, lütfen yani... Bir gerçeği tespit ettik efendim. Saadet Partisini alkışlıyor muhalefet, CHP, İYİ PARTİ, HDP; tebrik ediyoruz. Onlar da bizi şaşırtmadı.

BAŞKAN – Lütfen dışarıda konuşun.

Buyurun Sayın Uysal.

GÜLTEKİN UYSAL (Afyonkarahisar) – Çok Kıymetli Başkan, çok değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen aziz milletim; öncelikle, hepinizi bu yeni yılın ikinci gününde, hayırlara vesile olmasını temenni ettiğimiz bir yılın ilk günlerinde saygıyla selamlıyorum.

Uzun yıllara dayanan dış politik tercihlerimizdeki yanlışların neticesinde önümüzde Libya tezkeresi var, bunu müzakere ediyoruz. Topyekûn Orta Doğu'ya, Kuzey Afrika'ya deli gömleği giydirme teşebbüsüyle karşı karşıya kaldığımız bu on yıllık zaman zarfı içerisinde kendi kendini tüketen, kendi kaynaklarını yok eden, kendi içinde savaşan pek çok ülke ile beraber 2 tane çökmüş ülkeye Türkiye bugün komşu hâlde ve bedelini ödemek durumunda kaldı. Bugün çok aktörlü, çok bilinmeyenli, yerel dinamikleri itibarıyla çok karmaşık bir uluslararası krizle ilgili değerlendirmeler yapıyoruz.

Çok değerli milletvekilleri, Doğu Akdeniz'in kilidi diyebileceğimiz, imparatorluğun bakiyesi olarak ilgi ve etki sahamız dâhilinde bulunan Libya'nın bugün içine düştüğü hâl ve topyekûn Orta Doğu'yla ilgili, AKP iktidarının yürüttüğü politikalarla beraber, hem genelde hem özelde değerlendirmeler yapmak istiyorum. "Tehdidini ikaya muktedir." olmak diye bir söz vardır. Türkiye, maalesef AK PARTİ iktidarı boyunca ortaya koyduğu iddiaları amaç, araç uyumu noktasındaki tenakuz dolayısıyla oluşan açmazların ürettiği bedelleri bugün ödemek mecburiyetinde kalmıştır. Uygulanan siyasetin neticesinde

topyekûn, bölgede ölümler arasında bir ölüm tercih etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bir tarafta İsrail, ABD, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, Libya mevzusunda Yunanistan ve Rum kesiminin de bu çizgide bulunduğu... Diğer taraftan Rusya ve İran arasında sıkışmış bir politikayı yürütmek mecburiyetinde kalmıştır. Bugün maalesef Orta Doğu masasında oturmadığımız için kendimize yer açmak adına Suriye’de Rusya’nın müsaade ettiği kadar ve iktidarın yanlış tercihlerinin bedellerini Fırat Kalkanı, Afrin, Barış Pınarı Harekâtı’yla beraber şehit vermek pahasına ödedik ve o masada kendimize yer açmaya gayret ediyoruz. Bugün, Libya meselesinde de durum bundan farklı değildir. Geldiğimiz noktada Akdeniz’in doğusunda hidrokarbon konusunda, münhasır ekonomik bölgeler, deniz yetki alanları konusunda, dahası nimet-külfet dengesinin bu çerçevede korunmadığı bir iklim içerisinde bu değerlendirmeleri yapıyoruz.

Birey olarak insanlar hata yapar ama devletlerin hata yapma lüksü yoktur. Bugün, ülkede öğrenme maliyetinizin bedelini Türk milleti ödemektedir. Üç yüz senelik ömrümüz yok ki sizin deneme yanılma metoduyla öğrenmenize tahammül edelim. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar) İşte, böyle bir dönemde “Bana güven, gerisini merak etme sen.” anlayışı içerisinde sıkıştırılmış, ifade edildiği gibi, Cumhurbaşkanı Yardımcısının çok düşük profilili bir anlayış içerisinde, sözleriyle hapsedildiği bir anlayış içerisinde bu değerlendirmeleri yapıyoruz.

Bugün, böyle bir millî menfaat gündemde olmasına rağmen, Doğu Akdeniz’de menfaatlerimiz mevzubahisen dahi Libya’ya asker gönderilmesi hususunda endişelerimiz vardır. “Neden bu ülkede millî menfaat algısı bu hâle gelmiştir?” diye ister istemez kendimize soruyoruz. Meseleyi tane tane izah etmek, kamuoyunu, muhalefeti bilgilendirmek dururken “hayır” diyene “hain” deme hasletleri ve bu konudaki maharetleri dolayısıyla bugünkü iktidar sahipleri kendisini kimseye bir şey anlatmak zorunda hissetmemektedir. Böyle bir önemli konuda, böyle bir müzakerenin yapıldığı Meclis zemininde Hükûmetin temsiliyet düzeyi de Büyük Millet Meclisine atfettikleri değeri ortaya koymaktadır. Bugün fiilen açıklamalar yapılmış, gemilerin -edindiğimiz intibalar ve bilgiler- yolda olduğu ortadadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Uysal, buyurun.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) - O nedenle, biz, birilerinin aksine “Libya’da ne işimiz var?” demiyoruz, İhvan retoriğine hapsedilen bir analitik değerlendirme içerisinde değiliz, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması anlaşmasını çok önemli buluyoruz ama müzakere metninde ortaya konulan hedeflerin açık olmadığı -açık uçlu- Cumhurbaşkanına hudut, şümül, miktar ve zamanı tayin etme yetkisinin verildiği bu noktada Türkiye’nin daha büyük felaketler yaşamaması için, ülkemizi yönetenlerin şahsi zafiyetlerinin Türkiye Cumhuriyeti devletinin millî güvenlik açığına dönüştüğü bir dönemde böyle bir sorumluluğa ortak olmak istemediğimizi beyan ediyorum. İnşallah... Burada, Hükûmetin, müzakere edilen bu tezkereyle ilgili yetki istemesi noktasında gücü zaten vardır. Ülkemizin millî menfaatlerinin korunduğu, defimazarratın celbimenafiden evla olduğu anlayışı içerisinde, bu bölgede Türk Silahlı Kuvvetleriyle beraber bir darboğazın içine düşülmemesini temenni ettiğimi ifade ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi söz sırası Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı ve Ankara Milletvekili Mustafa Destici’de.

Buyurun Sayın Destici. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUSTAFA DESTİCİ (Ankara) – Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; öncelikle sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Yeni yılın şahsınız, aileleriniz ve ülkemiz için hayırlara vesile olmasını Yüce Rabb’imden niyaz ediyorum.

Üzerimde bir selam var, onu cümlenize iletiyorum: Hafta sonu, programlarımız kapsamında Şanlıurfa, Mardin ve Diyarbakır’daydık. Diyarbakır’daki ziyaretlerimiz içerisinde, “Diyarbakır Anneleri” diye nam salan ve evlatları HDP eliyle ya da başka araçlarla PKK’ya kaçırılan ya da kandırılarak götürülen çocukların annelerinin, ailelerinin hepinize selamları var; sizleri de bekliyorlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ve alkışı da hak ediyorlar, evet, Meclisimizden alkışı da hak ediyorlar. Bu bir iktidar-muhalefet meselesi de değil. Gerçekten çok yürekli ve cesur bir mücadele veriyorlar.

Değerli milletvekilleri, Libya’da yaşananlar bir iç savaş boyutunu çoktan aşmıştır. Burada yaşananlar, sebepleri ve geldiği nokta itibarıyla Suriye’yle benzerlikleri olduğu gibi, çok farklı özellikleri de taşımaktadır. Libya’da Suriye’de olduğu gibi vekâlet savaşları sürdürülmektedir. Burada da meşru Hükûmete karşı savaşanlar, kendilerini silahlılandırarak uluslararası güç odaklarının menfaatlerinin takipçiliğini yapmaktadırlar. Bunun yanında Libya’nın petrol ve doğal gaz rezervlerinin durumu Suriye’ye göre farklılık arz etmektedir. Libya’da Ulusal Mutabakat Hükûmeti, kendi kaynaklarını kendi değerlendirebilecek durumdadır ve Libya’da Türkiye’nin stratejik ortak olarak varlığı Libya’da Libya halkını hiçe sayarak hesap yapanları rahatsız etmiştir; konunun özü kısaca budur. Türkiye, insani gerekçelerle de enerjide dışa bağımlı bir ülke görüntüsüne son vermek için de bu tip hamlelere mecburdur. Bugün Akdeniz’deki haklarımızı, Libya’daki meşru Hükûmetle yaptığımız iş birliği ve mutabakattan kaynaklanan imkân ve avantajlarımızı nasıl koruyacağız? Elbette her devlet haklarını nasıl koruyorsa biz de öyle koruyacağız.

Bugün emperyalist ülkeler, binlerce kilometrelik mesafelerden içinde bulunduğumuz coğrafyaya niçin geliyorlar, ne için askerî ve istihbari hamlelerle hatta taşeron örgütleri kullanarak bizim ve çevre ülkelerin beka parametrelerini tehdit ediyorlar? Buralara demokrasi getirmek için mi? Niye burada olduklarını hepimiz biliyoruz ve herkes, tüm askerî varlıklarıyla bu coğrafyada iken bizim yüzümüzü başka tarafa dönerek ısılk çalmamız sadece bizim geleceğimizi başkalarının insafına bırakmak olacaktır. Yalnız şu husus unutulmamalıdır: Bugün Türkiye’nin Libya’daki varlığına karşı çıkanlar, bu coğrafyanın yer altı ve yer üstü kaynaklarını tarumar etmek için cumhuriyetimizden önceki devletimiz Osmanlı’yı parçalayanlar Türk ve İslam topraklarını işgal edip yağmalayanlardır. 1550’den yani Turgut Reis’in Libya’yı fethinden 1911’e kadar toprağımız olan Libya’ya yardım elimizi uzatmamızı, yaptığımız askerî, siyasi ve ekonomik iş birliğini ve ondan doğan haklarımızı korumamızı “maceraperestlik” olarak adlandıran zihniyeti de anlamakta güçlük çekiyorum.

Değerli milletvekilleri, küresel emperyalizmin etkisizleştirme politikasıyla Türkiye’nin etrafı sarılmaya çalışılıyor. Türkiye, uluslararası hukuk tahrir edilerek Akdeniz’de Antalya Körfezi’ne sıkıştırılmaya çalışılıyor. Türkiye, aleyhinde yapılan bütün planları bozabilecek güçlü bir ülkedir ancak karşılaştığınız her problemde olduğu gibi gereğini yapmıyorsanız netice alamazsınız, haklarınız ve haklı olmanız eğer haklarınızı koruyamıyorsanız hiçbir işe yaramayacaktır. Bu tablo içinde Doğu Akdeniz’de kurulan Yunan-İsrail-Sisi ittifakına bir alternatif oluşturmamanın ağır bedellerini görmekte zorundayız. Bu yüzden stratejik veya jeopolitik anlamda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden sonra mevzi tahkim edebileceğimiz yegâne ülke Libya’dır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye-Libya deniz sınırları anlaşması çok önemli ve değerli bir anlaşmadır. Meşru Libya Hükûmeti emperyalistlerin kuklası Hafter güçleri karşısında zor günler geçirmektedir. Türkiye için Libya’daki Birleşmiş Milletler tarafından tanınan resmî Hükûmete destek olmak önemli bir görev ve sorumluluktur, aynı zamanda tarihi bir mesuliyettir. Biz Büyük Birlik Partisi olarak Libya’daki müttefikimiz Ulusal Mutabakat Hükûmetinin askerî olarak desteklenmesini de bir zaruret olarak görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Destici, buyurun.

MUSTAFA DESTİCİ (Devamla) – Bu konuda Türkiye'deki tüm partiler net olmak ve birlik olmak zorundadır. Ülkemiz tek ses olmalıdır çünkü bu konu Türkiye'nin önündeki en az elli yılını doğrudan ilgilendiren bir karar olacaktır çünkü bu konu Türkiye'nin Akdeniz'deki varlığını doğrudan ilgilendiren bir karardır.

Değerli milletvekilleri, bu konu vesilesiyle Muhammed Mursi'yi de hatırlamamız ve rahmetle anmamız gerekir. Şayet Mursi'ye darbe yapılmıyorsa ve bugün Mursi'nin ya da o zihniyetin başında olduğu bir Mısır olsaydı bugün durum çok daha farklı olurdu hem bizim açımızdan hem de bölge halkları açısından. Bugün Mısır'daki, Mısır'ın başındaki yönetimin varlık sebebinin en iyi Mısır'ın emperyalizme verdiği tavizler izah etmektedir.

Özetle, Türkiye Libya'da Birleşmiş Milletlerin tanıdığı meşru Libya Hükûmetiyle yaptığı anlaşmayla Akdeniz'de haklarını güvenceye almıştır. Türkiye'nin Libya hamlesini, Kıbrıs Barış Harekâtı'yla başlayan, daha sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla devam eden, Suriye ve Akdeniz politikalarıyla şekillenen bir bütünün parçası olarak görüyoruz ve görmeliyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen tamamlayalım Sayın Destici.

MUSTAFA DESTİCİ (Devamla) – İnşallah, bu stratejik hamlelerimiz sonrasında Akdeniz'den Türkiye'yi silme heveslerine son vermiş olacağız.

Tekrar ediyorum, bu, bir devlet meselesidir ve devletimizin yanındayız, onun için de Libya tezkeresine “evet” diyeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Allah kahraman ordumuza ve tüm güvenlik güçlerimize zeval vermesin. (AK PARTİ sıralarından “Âmin!” sesleri) Tuzak kuranların ve tuzak bozanların en mahiri ve en iyisi olan Allah hasımlarımıza fırsat vermesin, onların tuzaklarını ve oyunlarını yerle yeksan edip Türkiye'mizin birliğini daim etsin ve her alanda bizlere başarı, muvaffakiyet ve zafer nasip etsin diyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi şahıslar adına sözleri veriyorum.

Arkadaşlarımızın mutabakatıyla bir sıra değişikliği oldu.

İlk söz Ankara Milletvekili Emrullah İşler...

Buyurun Sayın İşler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

EMRULLAH İŞLER (Ankara) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; öncelikle sizleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz vatandaşlarımızı saygıyla sevgiyle selamlıyorum. 2020 yılının hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Biraz önce Libya'ya asker göndermeyle ilgili Cumhurbaşkanlığı tezkeresi hakkında partilerimizin grupları konuşmalarını yaptılar, diğer parti temsilcileri de burada konuşmalarını yaptılar. Doğrusu, Libya'da ne yapıyoruz, kısaca özetlemek istiyorum. Ben, burada karşınızda hem Ankara Milletvekili hem Türkiye Cumhuriyeti'nin Libya Özel Temsilcisi olarak beş yılı aşkın bir zamandır görev yapıyorum. Burada Türkiye ne yaptı bugüne kadar, bundan sonra ne yapacak, kısaca onlara değinmek istiyorum. Eylül 2014 itibarıyla özel temsilcilik ihdas edildi ve o gün ilk görevimizi, ilk ziyaretimizi 28 Eylülde Tobruk tarafına yaptık. Tobruk tarafında Meclis Başkanı Sayın Akile Salih ve milletvekilleriyle görüştük, orada şu mesajları verdik:

“1) Libya'da siyasi bir kriz var. Bu krizin çözümünün de diyalog yoluyla olması lazım.

2) Türkiye, dış müdahalelere karşıdır.

3) Türkiye, Libya'nın toprak bütünlüğünden yanadır, Libya'nın toprak bütünlüğünü savunmaktayız.

4) Türkiye, Libya'da herkese eşit mesafededir.

5) Taraflar isterse Türkiye ara buluculuğa hazır.” dedik.

Bizim bu ara buluculuk teklifimizi şiddetle reddettiler ve dediler ki: “Birleşmiş Milletlerin girişimi var. Biz Birleşmiş Milletlerin girişimine tabiyiz.” Biz de Türkiye Cumhuriyeti olarak Birleşmiş Milletlerin girişimini desteklediğimizi ifade ettik ve o günden bugüne kadar, hâlâ Birleşmiş Milletlerin girişimini destekledik ve onun doğurmuş olduğu Libya Siyasi Anlaşması'nın ortaya çıkarmış olduğu meşru Ulusal Mutabakat Hükûmetinin bugüne kadar da arkasında durduk. Bu Hükûmetin uluslararası toplum nezdinde gerekli desteği görmesi konusunda da ilgili ülkelere her daim mesajlarımızı ilettik.

“Libya'da herkese eşit mesafedeyiz.” dedik. Bu konuya biraz değinmek istiyorum. Bakınız, Libya'yı çeşitli defalar ziyaret ettim; 3 defa doğu tarafını ziyaret ettim; Tobruk'u, Beyda'yı ziyaret ettim ve Kubbe'yi ziyaret ettim en son 2017 yılında. Buna karşılık, Tobruk'ta bulunan Meclis Başkanı ülkemize davet ettik; bize söz verdiler, 14 Ocak 2016'da ülkemizi ziyaret edeceklerdi ama gelmediler, son gün iptal ettiler. Ben kendisini telefonla aradım, dedim ki: “Davetimiz geçerlidir, ne zaman isterseniz buyurun, gelin; burada meseleleri karşılıklı oturup konuşalım.” Özellikle Başbakanları basın üzerinden Türkiye'ye saldırıda bulunuyordu. Bu saldırılara son vermelerini istedik. “Elektriğe ihtiyacınız var. Libya'nın başka şeylere ihtiyacı var.” dedik. O konularda Türkiye olarak her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu kendilerine ifade ettik.

Biz bunları yaparken birtakım generaller, Türkiye'nin uçaklarını vuracakları tehditlerini savurdular; öbür taraftan, siyasiler ise Türkiye'ye karşı açıklamalarını, maalesef, hem de en üst düzeyde, en ağır ifadelerle yaptılar. Ama şunu biliyoruz ki... Ben Türkiye'de onlarca, yüzlerce Libyalıyla görüştüm, heyetler hâlinde görüştük. Libya Tobruk Meclisinden bir heyet Türkiye'yi ziyaret etti, Sayın Cumhurbaşkanımız da kabul etti, son derece verimli bir görüşme yapıldı. Libya'nın doğusunda, batısında, güneyinde bulunan herkes şunu çok iyi biliyor ki Türkiye Libya'daki herkese eşit mesafededir, Türkiye açık kapı politikası izlemiştir; her gelene kapımızı açmışız, herkesle aşımızı, ekmeğimizi paylaşmışız, görüşlerimizi paylaşmışızdır.

Sayın milletvekilleri, bakınız, diyalogdan yanayız dedik ve diyalog sonucunda oluşan Libya Siyasi Anlaşması'na destek verdik. Önce Roma'daki toplantıya katıldık, sonra Suheyra'daki toplantıya katıldık. Biraz önce Değerli Bakanım da ifade ettiler; o toplantıya 17 ülke destek verdi, uluslararası kuruluşların hepsi destek verdiler. Efendim, burada diyorlar ki: “Birleşmiş Milletlerin tanıdığı...” vesair sözler ifade ediliyor.

Bakın, uluslararası politikada büyük bir çifte standart uygulanıyor. Bu anlaşmaya destek veren ülkeler, maalesef, bu anlaşmanın hayata geçirilmesi için hiçbir adım atmadılar. Biz de onlar gibi iki yüzlü mü olsaydık? Onlar gibi çifte standart mı uygulasaydık? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Libya Siyasi Anlaşması kapsamında oluşan Ulusal Mutabakat Hükûmeti, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2259 sayılı Kararı uyarınca uluslararası toplum tarafından Libya'yı temsil eden tek ve meşru hükûmet olarak tanınmıştır.

Yine bu karar, 2259 sayılı Karar, anlaşmada yer almayan ve meşruiyet iddiasında bulunan paralel kuruluşlara desteğin ve bunlarla temasın kesilmesi için çağrıda bulunmaktadır. Biz, bu anlaşmaya ve Birleşmiş Milletlerin bu çağrısına, bu kararına elimizden gelen desteği verdik. Bakınız, Libya'daki Siyasi Anlaşma, bu anlaşmadan önceki ikili yapıyı sona erdirdi. Diyorlar ki: “Türkiye, İslamcılara, cihatçılara, şunlara bunlara destek veriyor.” Peki, tırnak içerisinde söylüyorum: Bu

anlaşmadan önce o iddia ettiğiniz hükümet Trablus'ta vardı ama bu anlaşma, o hükümetin varlığını sona erdirmiş ve Libya'da tek bir hükümet ortaya çıkmıştır, bu da Ulusal Mutabakat Hükümetidir, uluslararası toplumun tanıdığı yegâne, meşru Hükümettir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Efendim "Libya'da meşru hükümeti destekliyorsunuz, Suriye'de neden desteklemiyorsunuz?" gibi ifadeler kullanıldı burada. Bakınız, biz, Suriye'de Esad rejimine neden karşı çıktık? Yüz binlerce vatandaşını öldürdüğü ve hâlâ da öldürmeye devam ettiği için karşı çıkıyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz Türkiye olarak, Ulusal Mutabakat Hükümetinin Libya'da göreve başladığı 2016 yılı Mart ayından itibaren Ulusal Mutabakat Hükümetine güçlü destek verdiğimiz gibi, Ulusal Mutabakat Hükümetinin altını oyan girişimlere karşı tedbir alması için Birleşmiş Milletlere telkinde bulunduk. Libya Siyasi Anlaşması'nın hayata geçirilmesi, Ulusal Mutabakat Hükümetinin öncülüğünde bir geçiş sürecinin tamamlanarak ülkede bir anayasa ve seçim süreciyle demokrasinin tesis edilmesi noktasında Fas ve Roma'da dünyayla vardığımız mutabakatın uygulanması için ciddi bir çaba sarf ettik.

(İzmir Milletvekili Kemal Kılıçdaroğlu'nun Genel Kurul Salonu'nu teşrifi sırasında CHP sıralarından ayakta alkışlar)

EMRULLAH İŞLER (Devamla) – Öte yandan, Libya Siyasi Anlaşması'na destek veren Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Fransa ve nihayetinde Rusya, illegal bir aktör olan Hafter'e silah ambargosunu da delerek destek verdiler. Bir yanda terör ve savaş suçu işleyen illegal bir aktör, öte yanda Libya Siyasi Anlaşması'na göre oluşan, uluslararası toplum tarafından tanınan meşru Ulusal Mutabakat Hükümeti; işte biz, bu Hükümeti destekliyoruz.

4 Nisanda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kapsamlı bir konferans öncesinde görüşmelerde bulunmak üzere Trablus'tayken, Hafter ve ona bağlı güçler kapsamlı bir saldırıya kalkıştılar ve biz bu saldırı neticesinde Ulusal Mutabakat Hükümetinin yanında yer aldığımızı ifade ettik ve ona desteğimizi sürdürdük.

Burada Tobruk'taki Meclisten bahsedildi. Libya Siyasi Anlaşması 3 aktör ortaya koydu. Biri Başkanlık Konseyi ve Ulusal Mutabakat Hükümeti ve onun Başkanı Sayın Serrac, diğeri Tobruk'ta bulunan Temsilciler Meclisi; bir de Ulusal Kongrenin Yüksek Devlet Konseyi hâline dönüşmesiyle istişari bir organ oluştu. Biz bunlarla çalışmalarımızı sürdürdük. Tobruk'taki Mecliste ise 172 milletvekili vardı ancak 4 Nisan saldırısından sonra bu 172 milletvekilinden 72'si Trablus'ta toplanarak orada alternatif bir parlamento oluşturdular, başkanını da seçtiler. Geriye kalan 100 milletvekili de Tobruk'ta toplantı falan yapamıyorlar. Onlardan bir kısmı da gelip ülkemizde yaşıyor, bunu da sizlerin bilgisine sunuyorum.

Berlin sürecini destekliyoruz. Libya'da siyasi çözümden yana olduğumuzu ifade ettik. Libya Siyasi Anlaşması'na kadar olan ve ondan sonraki süreçleri hep destekledik. Şimdi Berlin süreci başladı. Berlin süreciyle birlikte 5 toplantı yapıldı. Ülkemiz bu 5 toplantıya katıldı ve gelinen noktada şimdi Libyalılar ile Genel Sekreterin Özel Temsilcisi Sayın Ghassan Salame 3 toplantı yapacak; ekonomik konularda, askerî konularda ve siyasi konularda. Askerî konularda "5+5" toplantılar planlandı ama bugüne kadar Hafter'in ve onun yanlılarının isim vermediğini görüyoruz. Bu da şunu göstermektedir: Bunların tek istediği askerî çözümdür. Biz Türkiye olarak askerî çözüme karşı olduğumuzu her ortamda ifade ettik, siyasi çözümden yana olduğumuzu dile getirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın İşler, buyurun.

EMRULLAH İŞLER (Devamla) – Yapmış olduğumuz güvenlik ve askerî iş birliği anlaşmasıyla biz Libya'daki güvenlik sektörünün reform edilmesi için, ıslahı için Türkiye olarak elimizden gelen desteği vereceğiz. Türkiye oraya bir güç gönderecek. Bu güç tabii ki muharip bir güç olma niyetiyle gitmiyor. Türkiye'nin orada askerî varlığının yeterince caydırıcı olacağını bu milletin kürsüsünden ifade etmek istiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türk Bayrağı'nın orada dalgalanacak olması elbette ki birileri için caydırıcı olacaktır, bunu önümüzdeki günlerde göreceğiz ama birileri hadsizlik eder de Türkiye Cumhuriyeti devletinin askerlerine saldırıda bulunursa en güçlü karşılığı da elbette ki alacaklardır.

Birileri burada Libya haritasından bahsetti. Libya haritasına baktığınız zaman nüfusun üçte 2'sinin o "küçük alan" dediğiniz yerde yaşadığını görürsünüz ama burada esas itibarıyla ilkesel olmak önemlidir, demokrasiden yana olmak önemlidir, özgürlüklerden yana olmak önemlidir, insan haklarından yana olmak önemlidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Türkiye olarak biz bunların yanındayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın İşler, tamamlayalım lütfen.

EMRULLAH İŞLER (Devamla) – Sayın Başkanım, bir dakika daha verin.

BAŞKAN – Buyurun.

EMRULLAH İŞLER (Devamla) – Bir de şunun altını çizmekte fayda görüyorum: Biz orada müdahil bir güç olarak bulunmuyoruz, Libya'ya dış müdahalede bulunmuyoruz, bunun altını çizerek söylüyorum. Libya'nın meşru hükümeti Türkiye dâhil 5 ülkeye davette bulunmuştur; Amerika'ya, İtalya'ya, İngiltere'ye ve Cezayir'e aralarında anlaşma bulunan ülkeler olarak davette bulunmuştur. Bu davete Türkiye icabet etmektedir. Bizim kardeşlik hukukumuzdan kaynaklanan bir husustur. Bakınız, 1551'den 1912'ye kadar üç yüz altmış bir yıl- bir kardeşliğimiz söz konusudur.

Atatürk'ün 26 Temmuz 1920'de Hâkimiyet-i Milliye'de bir yazısı çıkıyor; orada şu tespitte bulunuyor, diyor ki: "Aynı emperyalist devletler, aynı derecede şiddetle Türk'ün de Arap'ın da Irak'ın da Anadolu'nun da Suriye'nin de düşmanlarıdır. Şu hâlde Anadolu'nun, Irak'ın, Suriye'nin hayatı ve menfaatleri pek sıkı bir tarzda birleşmiş bulunuyor." Biliyorsunuz, Mustafa Kemal 1911'de görevli olarak, oraya bir tüccar olarak, askeri görevinden istifa ederek gidip orada İtalyanlara karşı gerekli direniş hareketine geçirmek için faaliyette bulunmuştu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

Başkan – Sayın İşler, tamamlayalım lütfen.

EMRULLAH İŞLER (Devamla) – Bitiriyorum efendim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün gerçekleştireceğimiz tezkere oylamasına vereceğiniz destekle, başta Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de uluslararası hukuk ve millî çıkarlarını gözetme hakkıyla aldığı kararların ve attığı adımların bir tamamlayıcısı olan Libya'da birlik, beraberlik ve bütünlüğün sağlanması hedefine büyük katkı sağlayacaksınız. Uluslararası hukuktan ve Birleşmiş Milletlerden meşruiyetini alan Ulusal Mutabakat Hükümetinin illegal silahlı gruplarla, terör örgütleriyle ve DEAŞ gibi devletimizin de mücadelesi ettiği küresel terör yapılanmasıyla mücadelesine destek olacaksınız.

Libya'da İtalyan işgaline karşı mücadele eden başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Enver Paşa, Kuşçubaşı Eşref, Yakup Cemil ve Süleyman Askeri Bey olmak üzere ecdadımızın sahip olduğu vatanperver ruha ve tarihten ilham alarak attığımız adımlarımıza arka çıkacaksınız.

Bölgemizi dikta rejimleri altında inleyen ya da kriz ve çatışma ortamına sürükleyen, hatta milyonları katletmekten geri durmayan dar bir zümrenin hukuksuz girişimlerine karşı duracaksınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EMRULLAH İŞLER (Devamla) - Gazi Meclisimizin alacağı tarihî kararı bugün bizler, milletimiz ve dünya takip

ederken kuşkusuz bu karar, yarın tarihin sayfalarında hak ettiği yeri alacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken siz değerli milletvekillerine ve ekranları başında bizleri izleyen yüce milletimize saygılarımı sunuyorum; tezkerenin ülkemize hayırlar getirmesini Cenab-ı Hakk'tan niyaz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, şahsı adına, Sakarya Milletvekili Engin Özkoç.

Buyurun Sayın Özkoç. (CHP sıralarından alkışlar)

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bugün önemli bir tezkereyi görüşüyoruz fakat şu ana kadar olan rakamı vereyim: Mecliste siyasi parti temsilcileri olarak 10 siyasi parti temsilcisi bulunuyor. Bunlardan 7'si bu tezkereye "hayır" dedi, 3'ü sadece "evet" diyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Ülkeyi yaklaşık on sekiz yıldan beri yönetiyorsunuz. Bunu çok iyi yaptığınız söylenemez. Ciddi hatalar yapıyorsunuz, kandırıldığınızı ve bu hataları kandırıldığınız için yaptığınızı söylüyorsunuz fakat bu doğru değil. Bu hataları yapıyorsunuz çünkü o günkü çıkarlarınız bunu gerektiriyor -ülkemizin çıkarları değil, iktidarın çıkarları- fakat bunun bedelini on sekiz yıldan beri masum insanlar ödüyor.

İktidarın çıkarları masum insanlara bedel olarak ödetilirken Suriye'de "Barış koridoru kuracağız." diye yola çıktınız, kendi toprağımızı terk ettiniz. Süleyman Şah Operasyonu'nu da sayarsak 4 operasyon sonunda koridordan vazgeçtiniz, orada bir cephe yetinir duruma geldiniz. PYD ve YPG'nin, Türkiye'den taş atma mesafesinde bulunan Kobani'deki, Kamışlı'daki tüm idari yapılanması hâlâ yerli yerinde duruyor. İdlib'de kurulan 12 Türk gözlem noktasından 8 tanesi şu anda gerçekten vahim durumda. 9 gözlem noktasında Mehmetçik, Esad ordusu tarafından kuşatılmış durumda. Daha acı olan, Mehmetçik'in 9'uncu gözlem noktasında korumasını Rus askerî polisi üstlenmiş durumda. İdlib'de 2 gözlem noktası daha aynı duruma düşmek üzere. Biz size bunun için mi tezkere izni verdik? Orada bulundurduğumuz Mehmetçik'in can güvenliğini koruyun, ülke sınırlarımızı koruyun, terörü bertaraf edin diye tezkere izni verdik. Yanlış ve beceriksiz dış politikanız Türkiye'de 4 milyon Suriyeli göçmeni barındırmamıza neden oldu. Olan, Suriye topraklarında şehit düşen evlatlarımıza ve evine ateş düşen annelerimize ve babalarımıza oldu. Kendinizce en büyük başarınız, göçmenleri Avrupa'ya karşı tehdit olarak kullanma başarınızdır. Yine insanların yaşamı üzerinden bir pazarlık yürütüyorsunuz çünkü elinizde başka güç kalmadı.

Şimdi sıra Libya'da. Türkiye, Doğu Akdeniz'de sıkışmış durumda. Siz Rauf Denktaş'ı itibarsız hâle getirmeye çalışırken Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Kuzey Kıbrıs dış politikasında siz çuvalarken Doğu Akdeniz'de Rum ve Yunan kol kola girip cephe oluşturdu. Türkiye'nin haklı egemenlik davasında bizi tek başımıza bıraktırdınız. Şimdi mecbur kaldığınız için, iç savaşın yaşandığı Libya'ya asker göndermeyi son çare olarak görüyorsunuz ve bir iç savaşa taraf olmak istiyorsunuz.

Ne uğruna? Mehmetçik'in canı uğruna. Ne uğruna? Yüzlerce Müslüman'ın birbirini katletmesi, evsiz kalması, yurtsuz kalması uğruna. Ne uğruna? Ülkemize yeni göçmenlerin göç etmesi uğruna. Ne uğruna? ABD, Rusya, Mısır, Avrupa, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudilerle karşı karşıya gelme uğruna. Bizim, sizin diplomasiden yoksun, yanlış dış politikanıza verecek bir tek Mehmetçik'imizin canı asla yoktur. (CHP sıralarından alkışlar)

Türkiye'nin milyonlarca yeni göçmeni kaldırmaya sabrı da yoktur. Türkiye'nin yeni bir maceraya atılma gücü de yoktur. Libya'da gözü dönmüş emperyalist güçlerin tek bir derdi var, o da petrol. Petrol için Orta Doğu'yu ateşe verdiler. Milyonlarca Müslüman'ın kanını akıttılar, çocukları katlettiler, kadınlara tecavüz ettiler, ülkeyi parçaladılar. İşte, bu projenin başkanı Amerika, bu projenin eş başkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Hadi oradan!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi oradan!

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Hadi oradan!

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Amerika Libya'yı bombalayıp Müslüman lider Kaddafi'yi öldürmek için emir verdiğinde, binlerce masum Libyalının ölmesini umursamadan uçakların Türkiye'den kalkmasına izin verdiniz. Nasıl yüzünüz kızarmıyor? Nasıl buradan çıkıp da Libya'yla ilgili "Dost Libya, Kıbrıs savaşında bize destek olan Libya..."

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Yalan söylüyorsunuz!

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) - O Libya'nın başında Kaddafi vardı. O Libya'nın çocuklarını bombalayan uçakları siz gönderdiniz, o emri Recep Tayyip Erdoğan verdi; hâlâ burada utanmadan konuşuyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar)

Yetmedi, şimdi Libya'da kardeş kardeşi öldürüyor, buna taraf olacaksınız öyle mi? Müslüman kanı akıtmaya hâlâ doymadınız mı? Emperyalistlerin maşası olmaktan kurtulamıyor musunuz? (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yürütemediğiniz diploması, yanlış dış politikanız için, Mehmetçik bu politikalar uğruna daha ne kadar bedel ödeyecek? Biz diyoruz ki: Geldiğimiz nokta açık, Doğu Akdeniz'de yalnız kaldık, bu yalnızlık bir çözüme muhtaç. Çözüm, diploması yoluyla mı olmalı, bir iç savaş tarafı olarak mı? Sizin bugün masaya koyduğunuz, bu ülkenin iç savaşa taraf olmasıdır. Bunu daha önce yaptınız, Suriye'de taraf oldunuz, kaybettiniz; Mısır'da taraf oldunuz, kaybettiniz; Türkiye de kaybetti, iki ülkeyle diplomatik bağımız yok, büyükelçilerimiz yok. Libya'yla Münhasır Ekonomik Bölge Anlaşması yapmak -Cumhuriyet Halk Partisi destek verdi- doğrudur. Ancak, bu diplomatik kazanımı korumanın yolu iç savaşa taraf olmak değildir. Bu diplomatik kazanımı yine diploması yoluyla güçlendirmek gerekir. Bu yol daha henüz tükenmemiştir. Libya'da bir ulusal hükümet var mı? Var. Birleşmiş Milletler bu hükümeti tanıyor mu? Evet, tanıyor. Liderimiz Kemal Kılıçdaroğlu'nun belirttiği gibi, derhâl Birleşmiş Milletlere başvurun. İç savaşın sona erdirilmesi ve ülkede akan kanın durdurulması için Birleşmiş Milletler Barış Gücünün vakit geçirmeden bölgeye gönderilmesine önyak olun. Türkiye, bölgede istikrarın sağlanması için katkı vermeli, tüm diplomatik çabasını bu yönde ortaya koymalıdır. Libya'nın toprak bütünlüğünden, barıştan yana taraf olalım. Bunu hepiniz gönülden istiyorsunuz. O zaman buna cevap verirken "hayır" deyin. (CHP sıralarından alkışlar) Diploması önerilerine kulak tıkayarak iç savaşa taraf olmak, Türkiye gibi bölgesinde güçlü bir ülkenin tek çaresi olamaz, olmamalıdır. Çocuklarımızı, ülkemizi sonucunu öngörmediğimiz bir iç savaşın tarafı hâline lütfen getirmeyelim arkadaşlar. Arap çöllerinde yitirebileceğimiz tek bir evladımız yok. Bugüne kadar iddialı olduğunuz birçok konuda yanıldığınızı ve aldatıldığınızı kendiniz zaten söylüyorsunuz. Çocuklar üzerinden yeni bir yanılgıya tahammülümüz yok. Ülkemizin diploması geleneğini, itibarlı, barışçıl, ara bulucu konumunu yanlış dış politikalarla mahvetmeyiniz. Bölgemizde yalnız kaldık, Doğu Akdeniz'de sıkıştırıldık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT TURAN (Çanakkale) – Orası Arabistan değil, orası Afrika.

BAŞKAN – Sayın Özkoç, buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Teşekkür ederim.

Diploması masalarında yerimiz kalmadı. Şimdi "Sıkıştık, Libya'ya asker gönderelim." diyorsunuz. Siz, Doğu Akdeniz'de sıkıştığınız için mi Libya'ya asker gönderiyorsunuz yoksa Es Serrac "Gel benim jandarmalığımı yap, karşılığında sana Akdeniz'de bir yer açayım." dedi, onun için mi asker göndermeye kalkıyorsunuz?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yazık! Yazık!

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Diplomasınız yok ama pazarlığınız maşallah çok. Desteklediğiniz tarafın Libya'da kaybetmesi hâlinde yaşanacak senaryo ne yazık ki herkes tarafından biliniyor. Türkiye'yi uluslararası çıkarları konusunda daha çok zor duruma düşürmüş olacaksınız. Bu bir yurt savunması olsaydı o zaman biz, ne askerimiz ne yurttaşlarımız sonuna kadar bunu düşünmezdik. Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi "Ya istiklal ya ölüm!" der sonuna kadar giderdik. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özkoç, buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Bu sıralar çok andığınız Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk Nutuk'unda "Yemen Çöllerinde kavrulup yok olan Anadolu evlatlarının sayısını biliyor musunuz?" diye soruyor. Nutuk'u okudunuz mu? Yemen Türküsünün her söylenişinde Mustafa Kemal Atatürk'ün gözlerinden yaş akıyor, biliyor musunuz? Yemen türkülerinin neredeyse tümünde, Yemen'e gönderilen vatan evlatlarının yaşadığı kötü tecrübeler var; evlatlarının hasretini çeken annelerin babaların, sevdalıların hüznü ve endişesi var.

Yüz yıl sonra annelerimize yeni Yemen türküleri yaktırmayın. Mehmetçik'imizi Libya çöllerinde helak ettirmeyin. (CHP sıralarından alkışlar) Birleşmiş Milletler üzerinden barış koridoru önerimizi dikkate alın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ÖZKOÇ (Devamla) – Bu yanılsa, bu tezkereye Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz "hayır" diyoruz. Bedelini Mehmetçik'in canıyla ödeyeceği bu karara kesinlikle "hayır" diyoruz.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Bostancı...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, teşekkürler.

Sayın Engin Özkoç'un davudi bir ses tonuyla yaptığı konuşmada dile getirdiği fikirlere hiçbir şekilde katılmıyorum. "İktidarın çıkarları..." diyor. Hayır, iktidarın çıkarları değil, Türkiye'nin, mazlumların ve uluslararası hukuka yaslanan insanlığın çıkarları; burada konuştuğumuz budur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

İkicisi: Doğu Akdeniz'deki kavgayı herkes biliyor, arkadaşlar da konuştular. Oradaki saflara dikkat edeceğiz, ona göre oy kullanacağız. O safları görmek lazım.

Üçüncüsü: Hepimizin görevi ülkenin çıkarlarının savunmaktır, hepimizin görevi budur. Atılan her adımın, bugünkü insanlara ve gelecek kuşaklara hesabı vardır. Bugünkü tezkere, Türkiye'yi Alanya'nın sahil şeridinde gömmek isteyen iradeye karşı bir itirazdır, bir meydan okumadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Son olarak şunu söylüyorum: Hangi mesele söz konusu olsa değerli konuşmacılar muhakkak Sayın Erdoğan'a sürekli ve pekiştirerek bir atıfta bulunuyorlar, nereye baksalar Sayın Erdoğan'ı görüyorlar, bu da onlara yeter.

Saygılarımla. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özkoç, buyurun.

8.- Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ENGİN ÖZKOÇ (Sakarya) – Sayın Hocamın nezaketle bahsettiği davudi sesim bana ait olan bir ses değildir, milletimize, evlatları için feryatlarını yükselten annelere, babalara ait olan bir sestir; kendisine bildiririm.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

IV.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

A) Tezkereler (Devam)

2.- Cumhurbaşkanlığının, Türkiye'nin millî çıkarlarına yönelik her türlü tehdit ve güvenlik riskine karşı uluslararası hukuk çerçevesinde her türlü tedbiri almak, Libya'daki gayrimişru silahlı gruplar ile terör örgütleri tarafından Türkiye'nin Libya'daki menfaatlerine yönelebilecek saldırıları bertaraf etmek, kitlesel göç gibi diğer muhtemel risklere karşı güvenliğin idame ettirilmesini sağlamak, Libya halkının ihtiyacı olan insani yardımları ulaştırmak, Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti tarafından talep edilen desteği sağlamak, bu süreç sonrasında meydana gelebilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, gelişmelerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumda karşılaşmamak için süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere hudut, şümul, miktar ve zamanı Cumhurbaşkanınca takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerektiği takdirde Türkiye sınırları dışında harekât ve müdahalede bulunmak üzere yabancı ülkelere gönderilmesi, bu kuvvetlerin Cumhurbaşkanının belirleyeceği esaslara göre kullanılması ile risk ve tehditlerin giderilmesi için her türlü tedbirin alınması ve bunlara imkân sağlayacak düzenlemelerin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecek esaslara göre yapılması için Anayasa'nın 92'nci maddesi uyarınca bir yıl süreyle izin verilmesine dair tezkeresi (3/1044) (Devam)

BAŞKAN – Değerli milletvekili arkadaşlarım, böylece Cumhurbaşkanlığı tezkeresi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

(3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin oylamasının açık oylama şeklinde yapılmasına dair bir önerge vardır, önergeyi okutup imza sahiplerini arayacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

(3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi'nin oylamasının açık oylama şeklinde yapılmasını arz ve teklif ederiz.

İstanbul Milletvekili Engin Altay? Burada.

Manisa Milletvekili Özgür Özel? Burada.

Sakarya Milletvekili Engin Özkoç? Burada.

İstanbul Milletvekili Ahmet Ünal Çeviköz? Burada.

İstanbul Milletvekili Emine Gülizar Emecan? Burada.

Denizli Milletvekili Haşim Teoman Sancar? Burada.

Antalya Milletvekili Aydın Özer? Burada.
Niğde Milletvekili Ömer Fethi Güler? Burada.
İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi? Burada.
Trabzon Milletvekili Ahmet Kaya? Burada.
Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun? Burada.
İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal? Burada.
Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur? Burada.
Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül? Burada.
Gaziantep Milletvekili İrfan Kaplan? Burada.
Karabük Milletvekili Hüseyin Avni Aksoy? Burada.
İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi? Burada.
İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır? Burada.
İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan? Burada.
Antalya Milletvekili Çetin Osman Budak? Burada.
Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin? Burada.

Değerli arkadaşlar, açık oylamanın şekli hakkında Genel Kurulun kararını alacağım.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince açık oylama elektronik cihazla yapılacaktır.

Oylama için üç dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını ve Genel Kuruldan ayrılmamalarını rica ediyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylamaya başlandı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi açık oylama sonucu:

“Kullanılan oy sayısı	:	509	
Kabul	:	325	
Ret	:	184	(x)

Kâtip Üye
Barış Karadeniz
Sinop

Kâtip Üye
Mustafa Açıkgöz
Nevşehir

Tezkerenin hayırlı olmasını Cenab-ı Hak’tan diliyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

VIII.- ÖNERİLER

A) Danışma Kurulu Önerileri

1.- Danışma Kurulunun, Genel Kurulun 2 Ocak 2020 tarihli olağanüstü birleşiminde (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin görüşmelerinin tamamlanmasından sonra çalışmasına devam etmesine; 2 Ocak 2020 tarihli birleşiminde denetim konuları görüşülmeyle günden’in “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesine ve bu kısmın ilk sırasında yer alan 131 sıra sayılı 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu’nun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalara devam olunmasına ve yapılacak görüşmede konuşma sürelerinin siyasi parti grupları için onar, şahıslar adına beşer dakika olmasına; Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına 7 Ocak 2020 tarihinden başlamak üzere üç gün ara verilmesine ilişkin önerisi

2/1/2020

Danışma Kurulu Önerisi

Danışma Kurulunun 2/1/2020 Perşembe günü yaptığı toplantıda aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması önerilmiştir.

Mustafa Şentop
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Özlem Zengin
AK PARTİ
Grubu Başkan Vekili

Engin Özkoç
CHP
Grubu Başkan Vekili

Hakkı Saruhan Oluç
HDP
Grubu Başkan Vekili

Erkan Akçay
MHP
Grubu Başkan Vekili
Öneriler:

Dursun Müsavat Dervişoğlu
İYİ PARTİ
Grubu Başkan Vekili

1) Genel Kurulun 2/1/2020 tarihli Olağanüstü Birleşiminde (3/1044) esas numaralı Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi’nin görüşmelerinin tamamlanmasından sonra çalışmalara devam edilmesi,

2) 2 Ocak 2020 tarihli Birleşimde, denetim konuları görüşülmeyle gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesi ve bu kısmın ilk sırasında yer alan 131 sıra sayılı 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu’nun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalara devam olunması,

3) 131 sıra sayılı 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu’nun görüşmelerinde konuşma sürelerinin siyasi parti

(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.

grupları için onar dakika, şahıslar adına beşer dakika olması,

4) Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına 7 Ocak 2020 tarihinden başlamak üzere üç gün ara verilmesi, önerilmiştir.

BAŞKAN – Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.41

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.59

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Barış KARADENİZ (Sinop), Mustafa AÇIKGÖZ (Nevşehir)

---0---

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 41'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince, gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında yer alan işlerin görüşülmesine başlıyoruz.

Bu kısmın ilk sırasında yer alan, 131 sıra sayılı 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu'nun görüşmelerine başlıyoruz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler

1.- 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/2) (S. Sayısı: 131) ^(x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 131 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerinde yapılacak görüşmede, İç Tüzük'ün 72'nci maddesine göre, siyasi parti grupları adına birer üyeye, şahıslar adına da 2 üyeye söz verilecektir. Ayrıca, grubu bulunmayan siyasi parti temsilcilerine de takdiren beşer dakika konuşma süresi vereceğim. İstemi hâlinde Komisyona söz verilecek, bu suretle Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşme tamamlanmış olacaktır.

Alınan karar gereğince, konuşma süreleri, Komisyon ve siyasi parti grupları için onar dakika, şahıslar için beşer dakikadır.

Rapor üzerinde söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini okuyorum:

Gruplar adına: İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Fahrettin Yokuş, Konya Milletvekili; Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ruştü Tiryaki, Batman Milletvekili; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Taytak, Afyonkarahisar Milletvekili; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Mahmut Tanal, İstanbul Milletvekili; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ve şahsı adına Sayın Ahmet Salih Dal, Kilis Milletvekili.

Grubu bulunmayan siyasi parti temsilcileri: Saadet Partisi adına Abdulkadir Karaduman, Konya Milletvekili.

Şahıslar adına: Sayın Servet Ünsal, Ankara Milletvekili.

İlk söz, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Fahrettin Yokuş'un.

Buyurunuz. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi şahsım ve İYİ PARTİ Grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Devletleri oluşturan bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korumak hukuk devletlerinin temel görevidir. Vatandaşların kamu kurum ve kuruluşlarına karşı korunması ve güvence altına alınmaları demokrasinin en belirgin özelliğidir. Anayasal sistemlerde bireyin ve toplumun hukuki haklarının güvence altına alınıp, yasalarla korunup kollanması ve bu yasaların zamanına göre revize edilmesi, hukukun üstünlüğü ilkesine inanan demokratik devlet sistemlerinin en önemli ve en temel özelliklerinin başında gelir.

İnsanlık giderek gelişmekte, büyümekte ve çoğalmaktadır. Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkesinde hukuki, idari mekanizmalar yetersiz kalmakta ve adalet, bazen, ne yazık ki yerini bulmamaktadır. Hukukun temel amaçlarından biri, vatandaşları devlete karşı korumakla yükümlü olmasıdır. Türkiye'de işler, maalesef, tam tersi şekilde işlemektedir yani hukuk kuralları, devleti vatandaşlara karşı korumakla uğraşmaktadır; bundan dolayı Türkiye'de idare ile vatandaş arasında genellikle sağlıklı bir ilişki vardır. Bu uyumsuzluktan dolayı vatandaş koruyacak bir sisteme ihtiyaç doğmuştur. İşte, burada, Kamu Denetçiliği Kurumunun en önemli özelliği karşımıza çıkmaktadır.

Bilindiği üzere, Kamu Denetçiliği Kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı bir kurum olup, gücünü yüce Meclisin manevi şahsiyetinden almaktadır. Vatandaşların avukatlığını üstlenmekte, hukuki ve idari alanlarda yapılan hatalar karşısında vatandaşın hak ve hürriyetlerini koruma bilinciyle hareket etmektedir. Ombudsmanlık kurumunun istisnasız olmazsa olmazı yasama ve yürütme mercilerinden tamamen bağımsız hareket etmesi, kuruluş felsefesinin en önemli özelliğidir.

Kamu denetçiliği, diğer denetim mekanizmalarına ilave olarak, bireylerin haklarının korunması adına ikincil bir garanti mekanizmasıdır. Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvurular basit, hızlı ve masrafsızdır. Ayrıca, bu Kurum her türlü etkiden uzaktır. Kamu Denetçiliği Kurumu, olaylara sadece insan hakları yönünden yaklaşması nedeniyle, bugün, Türkiye'de değil dünyada da tercih edilen bir denetim mekanizması hâline gelmiştir. Tüm bunların yanı sıra, Kamu Denetçiliğine yapılan müracaatlar, yürütme ve yargının işleyişindeki bozukluklar ve maruz kalınan adaletsizliklerle ilgilidir. Yapılan müracaatlar incelenirken, öncelikli olarak hakkaniyet, eşitlik ilkeleri göz önünde bulundurularak hukuk ilkeleri ve kuralları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Kamu Denetçiliğine yapılan başvurular incelenirken idarenin yaklaşım ve davranışının hukuk çerçevesinde olup olmadığına, uluslararası anlaşmalara, kanunlara, yönetmeliklere ve ilgili ülke anayasasına uygunluğuna bakılmaktadır. Yapılan incelemeler ve alınan kararlar neticesinde ikna ve inandırma yolunu tercih eder, tavsiye ve öğütlerde bulunur.

Ombudsmanlık kurumunun var olmasının en temel nedeni; vatandaşları güçlü ve tek taraflı kararlar alabilen yönetimin hukuk dışı, keyfî uygulamalarına karşı korumak, vatandaşların hak ve özgürlüklerine ilişkin olası sınırlamalara ve tehditlere karşı bir güvence oluşturmaktır. Ombudsmanlık kurumunun temel esasları göz önünde bulundurulduğunda,

^(x) 131 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

öncelikli genel işlevleri; yönetsel saydamlığı sağlamak, idari yargıya katkı sağlamak, önleyici, eğitici ve düzeltici işlevlerde bulunmaktadır.

Kısacası, Kamu Denetçiliği Kurumu için “halk koruyucusu” yahut “vatandaş denetçisi” diyebiliriz. Kamu Denetçiliği Kurumunun özellikle son yıllarda daha etkin ve fonksiyonel çalışmakta olduğunu görmekteyiz. Halkın derdini dinlemekte ve avukatlığını yapmakta, idareye de kararlarıyla yol göstermektedir. Halk ile idare arasındaki sorunları dostane çözüm yöntemleriyle çözmeye çalışmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu, yargının iş yükünün azalmasına daha da fazla katkı sağlanması, vatandaşın sorunlarının daha etkin çözülmesi, hak arama kültürünün yaygınlaştırılması, idarenin hizmet kalitesinin artmasının sağlanması ve hukuk devleti ilkesinin yerleştirilmesi hedeflerine yönelik çalışmalarına titizlikle devam etmektedir. Kurumun tavsiye kararlarına uyum oranı 2013 yılında yüzde 20’lerde iken 2017 yılında yüzde 65’e, 2018 yılında yüzde 70’e, 2019 yılında ise yüzde 75’e kadar yükselmiştir.

Bakınız, bu durumu bir örnek ile ifade etmek isterim: 2012 ve 2013 yılları arasında, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencileri, çeşitli davalar açarak ellerinden alınan kazanılmış haklarının iadesini istemişlerdi. Bu hususta Kamu Denetçiliği Kurumuna yüzlerce başvuru da yapılmıştı. Kurum, 2013 yılında öğrencileri haklı bulmuş ve üniversiteye tavsiye kararını bildirmişti. Bu karar Anayasa ve hukuk kurallarına uygundu, eğitimde fırsat eşitliği ve hakkaniyete göre verilmişti ancak Anadolu Üniversitesinin o dönemki idarecileri bu kararı tanımamış, yüz binlerce öğrenciye kazanılmış hakları verilmemiş ve mağduriyet yaşanmıştı. Şimdi gelinen noktaya baktığımızda, aynı üniversitenin öğrencileri farklı mağduriyetler yaşamış ve 2018 yılında Kamu Denetçiliği Kurumuna müracaat ederek haklarını aramış; bu kez, idare, Kamu Denetçiliğinin verdiği tavsiye kararını uygulamıştır. Yani zaman ilerledikçe Kurumun daha da etkin olduğu görülmektedir.

Bilindiği gibi, kamu denetçilerine hiçbir organ, makam, merci veya kişi, görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. Bu hususta bazı kurumların Ombudsmanlık kurumumuzun kararlarını tanımadığı, bazısına cevap verip bazısına cevap vermediği görülmektedir. Bu durumu bir örnek ile açıklamak isterim: Futbol Federasyonu Başkanlığı ve Ombudsmanlık teşkilatımız arasında bir anlaşmazlık olmuştu. Federasyon “Biz kamu yararına kurum değiliz, kamu hizmeti vermiyoruz.” ifadeleriyle Kamu Denetçiliği Kurumuna istediği ölçüde cevap verip istemediğine de cevap vermemiştir.

Bilindiği üzere, Kurumun tavsiye kararları, ilgili idarenin isterse uyacağı isterse uymayacağı kararlar niteliğinde değildir. Bunlar, yapılamayacak, uygulanamayacak tavsiyeler de değildir. Bununla birlikte, bazı üniversite rektörlüklerinin, belediyelerin, ÖSYM’nin ve bazı bakanlıkların ne yazık ki Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarına uymadığını görmekteyiz. Bu kurumların keyfiyetini kabul etmemiz mümkün değildir. Demokratik hukuk devletinde, ilgili idare, fiilen uygulanabilir nitelikteki Kamu Denetçiliği Kurumu kararını uygulamakla mükelleftir. Kamu Denetçiliği Kurumunun, dostane çözüm girişimleri ve verdiği kararlarla, yargının iş yükünü hafifletme yönünde ülkemize katkısı tartışılmaz.

Bu Kurum, iyi yönetim ilkelerine uyulması yönünde verdiği önerilerle idarenin iyi işleyişine katkıda bulunduğu gibi, vatandaşın yönetime bizzat katılmasını sağlamış; mevzuat değişikliğiyle, geniş kitleleri ilgilendiren problemlerin çözümüne katkıda bulunmuş; bireysel nitelikteki başvurularda vatandaşın problemini doğrudan çözmekle kalmamış, aynı zamanda benzer durumdaki kişilerin de hukuki durumlarını açıklığa kavuşturmuştur. Hak arama kültürünü yaygınlaştırmış ve idare aleyhine açılacak on binlerce davayı önlenmiş, vatandaşın derdine derman olmuş bir kurumdur.

Değerli milletvekilleri, bununla birlikte, Kamu Denetçiliği Kurumu çocuklara da kapılarını açmıştır. Çocuk dostu yaklaşımlarıyla, çocukların hak arama bilincini geliştirme yönündeki çalışmalara devam etmektedir. Bu hususta daha fazla kamuoyu oluşturulması ve okullarda da hak arama kültür bilinciyle ilgili etkinliklerin ve bunların yaygınlaşması için çalışmaların artırılması doğru olacaktır.

Bu çalışmalarından dolayı Kamu Denetçiliği Kurumu doğrudan demokrasinin bir aracı olmuştur ve demokrasinin güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun hedefleri arasında iyi yönetim ilkelerinin tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca benimsenmesinin sağlanması ve yaygınlaştırılması vardır.

İdari yargıda iş yükünün azaltılması için, Kamu Denetçiliği Kurumunun etkinliğinin artırılması projesinin hayata geçirilmesi şarttır. Şikâyetlerin daha hızlı ve etkin sonuçlandırılması ile hak arama kültürünün yaygınlaştırılması gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FAHRETTİN YOKUŞ (Devamla) – Bir dakika daha alabilir miyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

FAHRETTİN YOKUŞ (Devamla) – Sonuç olarak, insanlar, sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan sürekli olarak daha iyi bir hayatın, saygın bir yaşamın ve hukuki açıdan çok daha iyi koruyucu haklara ulaşmanın yollarını aramaktadır. Bu hususta da mücadelesini vermeye devam etmektedir. Hukuk kurallarının da insanlar gibi belirli bir ömrü vardır. Hukukun ve devlet sistemlerinin zaman içerisinde insanlarla birlikte değişime uğraması kaçınılmazdır. Bu nedenle, Kamu Denetçiliği Kurumumuzu daha da ileriye taşımak gerektiğine inanıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumumuz, bugüne kadar oldukça başarılı bir hizmet sunmuştur. Bu nedenle, başta Başdenetçimiz olmak üzere, bütün uzman ve çalışanlarına şahsım adına teşekkür ediyor, yüce Meclisimizden bu güzide Kurumumuzun daha verimli çalışması için talep ettiği yasal düzenlemelerin en kısa zamanda karşılanmasını arz ediyor, saygılarımı sunuyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak.

Buyurun Sayın Taytak. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisi ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Dilekçe Komisyonu, Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’ne göre faaliyetlerini yürüten, vatandaşlarımız ile ilgili kurumlar ve bakanlıklar arasında köprü vazifesi gören önemli bir komisyondur. Kamu Denetçiliği Kurumu ise gelen şikâyetleri insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde, hukuka ve hakkaniyete bağlı olarak inceler, araştırır ve idareye önerilerde bulunur.

Raporda ele alınan insan hakları, insan hakları alanında yaşanan hak ihlalleri ve bu konulardaki çözüm önerilerimizi sizlerin huzurunda milletimizle paylaşmaya çalışacağım.

İnsan, diğer bütün yaratılmışların üzerinde, şerefli ve üstün bir mevkidedir çünkü onun başka canlılarda olmayan

akıl, irade ve tefekkür gibi özellikleri vardır. İnsan hakları, insanların eşit, özgür ve onurlu yaşamasını amaçlar. Herkes cinsiyet, ırk, renk, din, yaş, zenginlik gibi farklılıklar olmaksızın kanun karşısında eşittir.

Değerli milletvekilleri, dünya tarihinde ilk insan hakları bildirgesi Peygamber Efendimiz'in Veda Hutbesi'dir. Veda Hutbesi, bütün insanlara yönelik olarak temel insan haklarını içeren evrensel mesajların verildiği bir vesikadır. Orada insanların hakları ve sorumlulukları öğülenmiştir.

Değerli milletvekilleri, toplumda her kişinin temel hak ve özgürlükleri bulunmaktadır. Bu haklar, yaşama hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, inanç özgürlüğü, ibadet hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı ve ekonomik haklardır. Hak, insanların herhangi bir işi yapma yetkisidir. Özgürlük ise insanların hiçbir canlıya, insana zarar vermeden dilediği şeyleri yapmasıdır. Temel hak ve özgürlükler, doğumla başlar ölümle biter; evrenseldir, dokunulmaz, devredilemez ve vazgeçilmezdir; tamamı bir bütündür, sınırlandırılmaz. Her devlet, düzenlediği yasalarla, insan haklarını güvence altına almak durumundadır.

Değerli milletvekilleri, insanın kadını ve erkeği yoktur ve kadınlar da yaşamlarını erkeklerle eşit haklara sahip olarak sürdürmelidir. Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce ve sonra, kadına her zaman gereken değeri vermiştir. Avrupa, Afrika ve Arabistan'daki kadınlar köle olarak satılırken, Türk kadını her zaman hür ve özgür olmuştur. Hatta dünya kadın haklarından bihaberken, Mustafa Kemal Atatürk Türk kadınına 1930 yılında seçme, 1934 yılında seçilme hakkını vermiştir. Türk toplumunda kadın ailede söz sahibi olmuş, siyasi ve ekonomik ilişkilerde devlet yönetimine katılmış, kılıç kuşanmış, at binmiş ve vatani için savaş meydanlarında bulunmuştur. Halide Onbaşı, Nezahat Onbaşı, Şerife Bacı, Erzurumlu Kara Fatma, Halime Çavuş, Müslüm Ana Kurtuluş Savaşı'nda canını ortaya koyan kadın kahramanlarımızdan sadece bazılarıdır.

Türklerde ailenin temeli kadındır. Ziya Gökalp'in ifade ettiği gibi, eski ırkların hiçbir kadınlara Türkler kadar hak vermemiş ve saygı göstermemiştir.

Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir. Ne yazık ki Türkiye'de kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada yer almadığı gün yoktur. Şiddet ağır bir taş gibi ayaklarımıza bağlandı, felç gibi bedenimizi sardı, maalesef hepimizi korkunç bir girdaba doğru çekmektedir. Yasal düzenlemeler, uyarılara ve cezalara rağmen kadına yönelik şiddet artarak devam etmektedir. Kadına yönelik şiddette cezaların yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Geçtiğimiz 2019 yılında ülkemizde öldürülen kadın sayısı 474'tür. Cinayetleri işleyen kişiler yüzde 95 oranında eş, nişanlı veya arkadaşlarıydı. Öldürülen kadınlarımızın hepsinin ayrı bir hikâyesi vardı; hepsi bir candı, anneydi, evlattı, kardeşti ve hayalleri vardı ama vahşice katledildiler. Hayatlarının baharında yaşamdan koparılan gencecik kızlarımızın, kardeşlerimizin cinayetleri hepimizin yüreğini dağlamıştır. Zalimlerin elinde can veren ve bu cinayetlere kurban giden bütün mazlumlara Cenab-ı Allah'tan rahmet, acılı ailelerine sabırlar diliyorum.

Toplum vicdanını rahatsız eden kadın, çocuk cinayetleri davasında kravat takmak, takım elbise giymek, hâkime "efendim" diye hitap etmek ve göstermelik durumlarda bulunmak mahkemeler tarafından iyi hâl kabul edilememelidir. Bu durum kamu vicdanında rahatsız edici kararların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İyi hâl, istemeden bir olaya karışan kader mahkûmlarına uygulanmalıdır.

18 Aralık 2019'da Adalet Bakanlığımızın kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik yayımlamış olduğu genelgeyi ve 1 Ocak 2020 tarihinde İçişleri Bakanlığımızın Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Genelgesi'ni önemli bulmaktayız. Uygulanacak olan genelge yaptırımları umarım ki önleyici ve caydırıcı olacaktır.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin bir diğer kanayan yarası da çocuk istismarı ve çocuk cinayetleridir. Ne yazık ki ülkemizde gün geçtikçe çocuk istismarı ve cinayetleri artmaktadır. Geçenki konuşmamda, bu tür cinayetlere, toplumu rahatsız eden darp ve saldırı görüntülerine televizyonlarda ya da sosyal medya üzerinden saatlerce, günlerce yer verilmesinin doğru bir uygulama olmadığını, kötü örnek teşkil ettiğini ifade etmiştim. Bunun için, isimleri, olayları normalleştirmek için saymayacağım. Birçok şehirde çocuklarımız ve kadınlarımız alçakça istismara uğramış ve katledilmişlerdir. Çocuk istismarı, çocuk haklarının ağır bir ihlalidir. Evde, okulda, sokakta, parkta, her yerde çocuklarımız istismara uğramaktadır. Türk toplum yapısı bu sebeplerden dolayı bozulma yaşamakta, sokakta gördüğümüz çocuklara, bırakın saçını okşamayı, bir tebessüm bile edememekteyiz. Türk aile ve toplum yapısına ve hiçbir insana yakışmayan bu durum insanları birbirinden uzaklaştırmakta, toplumumuzda güven duygusunu zedelemektedir. Toplumumuzun kanayan yarısı çocuk istismarlarının engellenmesi için, istismarcılar, hiçbir durumda ceza indiriminden faydalanmamalı ve en ağır şartlarla cezalandırılmalıdır. Konuya ilişkin önlemler artırılmalı ve aile içi eğitim programları oluşturulmalıdır diye düşünüyorum.

Değerli milletvekilleri, hepimizin bildiği gibi, ülkemizde çok küçük yaşta evlendirilen kız çocuklarımız vardır. Bu evlilikler akıl dışıdır, çağ dışıdır. Çok küçük yaşta evlilikler bir insan hakkı ihlali ve halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmeli, çözümüne de bütüncül olarak yaklaşılmalıdır.

Değerli vekillerim, canlıya saygı insanlık görevlerimizin en başında gelmektedir. İslam dini, yeryüzündeki bütün canlılara karşı adaleti ve ölçülü davranılmasını, hayvanlara merhamet ve şefkat gösterilmesini emreder. Peygamber Efendimiz Uhud Seferi'nde, ordunun önüne yavrularını emziren bir kedi çıkınca, kedinin ezilmemesi için başına bir nöbetçi bırakıp ordusunu o kedinin etrafından dolaştırmıştır. Seferden döndüğünde de o nöbetçiden kediyi istemiş ve sahiplenmiştir. Bu örnek davranışı hepimiz düstur edinmeli ve hayvanlara şefkat ve merhametle yaklaşmalıyız.

Son zamanlarda sokak hayvanları vahşice katledilmektedir. Sokak hayvanları zehirleniyor, köpekler arabalara bağlanıp sürükleniyor, kuşlar boğazlanıyor ve insanlar kendi zevkleri için hayvanları dövüştürüyor, canı acıyan bağıyor ama duyan ne yazık ki olmuyor. Yaratılanı Yaradan'dan ötürü sevme bilinciyle yoğrulmuş Türk milletine ne oldu, niye bunları yaşıyoruz?

Osmanlı Devleti Dönemi'nde, bu hissiyatın vücut bulduğu mimari yapıları yapan, kuş evleri, serçe sarayları inşa eden; Selçuklu Devleti'nde, hastalanan göçmen kuşların tedavisi için vakıflar kuran, sokak hayvanlarına su içebilmeleri için suluklar yapan ecdadın torunları nasıl oldu da hayvana işkence edecek hâle geldiler? Hangi insan vicdanı, köpeği arabanın arkasına bağlayıp sürüklemeyi içine sindirebilir? Nasıl bir adalet, bu şahsı 6.477 lira karşılığında serbest bırakabilir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Taytak.

Buyurun.

MEHMET TAYTAK (Devamla) – Hayvana işkence ve şiddet gibi sapkın düşünceleri zihninde barındıran bir kişinin yeri, cezaevidir. Herhangi bir canlıya bunları yapabilen birisi, insana, çocuğa neler yapmaz? Bunlar, bilge Türk liderimiz Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifade ettiği gibi, cani ruhlular, insanlığın defolu yüzleri, utanç vesikalarıdır. Unutulmasın ki merhameti olmayana merhamet edilemez.

Değerli milletvekilleri, eğitim, bir milletin temel harcıdır. Eğitim hakkı, insan hakları kapsamındadır. Kamu Denetçiliği Kurumunun bu raporda vermiş olduğu bir tavsiye kararından bahsetmek istiyorum: ALES sınavında, soru kitapçığını belirlenen zamandan önce kontrol eden bir gencimizin sınavı iptal edilmiştir. Kurum, gencimizin sınavının geçerli

sayılmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca, sınavlara trafik ve başka sebeplerden dolayı bir dakika geç kalan yavrularımızın emekleri heba edilmemelidir, bir çare bulunmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin lütfen.

Buyurun.

MEHMET TAYTAK (Devamla) – Adalet Bakanlığımızın hazırlamış olduğu ikinci yargı reformu paketinde yer alan Tüketici Kanunu'yla ilgili düzenlemelerle, bu tür olaylar direkt ara buluculukla yönetilecek, işlem süresi kısılacak, inşallah, ülkemiz için de hayırlı olacaktır. Bu düzenlemenin tüketici açısından olumlu olacağı inancındayız.

Değerli milletvekilleri, atamız Bilge Kağan'ın "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim, yoksul milleti zengin kıldım." ifadeleri Orhun Abideleri'nde yer almıştır. Ecdadımız gittiği her yere adaleti, umudu ve huzuru götürmüştür, üç kıtada tarihî ve kültürel eserleriyle mazlum coğrafyaları aydınlatmıştır. Bu anlayışı içinde özümseyen Milliyetçi Hareket Partisinin temelinde, Türk milletine millî, manevî ve insani açıdan seslenen; sevgi, adalet, barış ve güven içinde bir gelişimi amaçlayan Türk milliyetçiliği anlayışı bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

Buyurun.

MEHMET TAYTAK (Devamla) – Tamamlıyorum Başkanım.

Milliyetçi Hareket Partisinin adalette, demokraside, güvenlikte, kardeşlikte ve ahlakta ortaya çıkan problemlerde durduğu yer bellidir. Bilge Türk liderimiz, Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifade ettiği gibi, sevgide serbestlik, saygıda mecburiyet vardır. Şiddet dursun, sevgi konuşsun; kavga yerine kucaklaşalım, küslük yerine barışalım; birlikte bir millet olduğumuzu unutmayalım.

Gazi Meclisi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Mehmet Ruştı Tiryaki, Batman Milletvekili.

Buyurun Sayın Tiryaki. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumu raporu üzerinde grubum adına görüşlerimizi özetle paylaşmaya çalışacağım. Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun raporu üzerinde ayrıntılı birkaç şey söylemek istiyorum ama ondan önce, ülkemizin insan hakları, demokrasi karnesiyle ilgili birkaç şeyi paylaşmak isterim.

Şimdi, Hükûmetimiz diyor ki: "İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde bir miktar ilerledik." Doğru, bir miktar ilerledik ama bunun dışındaki her alanda neredeyse son sıradayız. Ben size birkaç örnek vereyim: 2018 Demokrasi Endeksi Raporu'nda 10 basamak birden gerileyerek 110'uncu sıraya düşmüştük. Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 180 ülke arasında 157'nci olmuşuz. Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde 126 ülke arasında 109'uncu olmuşuz. Yolsuzluk Algısı Endeksi'nde 2018 yılında 4 sıra daha gerilemişiz ve 78'inci olmuşuz. Sosyal Adalet Endeksi'nde 41 ülke arasında 40'inci olmuşuz. Yargı Bağımsızlığı Endeksi'nde 141 ülke arasında 104'üncü olmuşuz.

Kimler mi yapmış? Mesela Alman Bertelsmann Vakfı yapmış birini, World Economic Forum yapmış. Başka kim yapmış? Sınır Tanımayan Gazeteciler yapmış. Bunların hepsinin raporlarının kimler tarafından yapıldığı belli. Asıl soru şu: Bunlar kabul edilen endeksler yani bütün dünyanın saygı duyduğu, kabul edilebilir bulduğu endeksler. Yargı Bağımsızlığı'nda 141 ülke arasında 104'üncü sıradayız. İnternet özgürlüğü açısından 100 üzerinden 37 puan alarak internette özgür olmayan ülkeler kategorisinde değerlendiriliyoruz. Hangi ülkelerle birlikte? Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, Pakistan, Suudi Arabistan, Özbekistan, Sudan, Suriye, İran, Çin gibi ülkelerle aynı kategorideyiz. Kapatılan basın-yayın organı sayısı 170 ve Hükûmetin basın-yayın organlarının yüzde 95'ini kontrolü altında tuttuğunu söylüyor Uluslararası Basın Enstitüsü. Kadın, Barış ve Güvenlik Endeksi'nde de yine son sıralardayız. Peki, Demokrasi, Basın Özgürlüğü, Hukukun Üstünlüğü, Yargı Bağımsızlığı, İnternet Özgürlüğü, Yolsuzluk Algısı, Sosyal Adalet, Emeklilik, Kadın, Barış ve Güvenlik Endekslerinin tamamında neredeyse son sıralarda yer almamızın nedeni ne? Elbette insan haklarının ayaklar altına alınmış olması ve temel hak ve özgürlüklere yeterince saygının duyulmuyor olması. Vatandaş gerçekten yargı organlarına başvurduğunda uğradığı haksızlığın sonuçlarının ortadan kaldırılabileceğine inanmıyor. Vatandaş, yargı organlarına başvurduğunda uğradığı haksızlığın sebebi olan kişinin cezalandırılacağına inanmıyor.

Ben, size birkaç tane örnek vereceğim bu konuda. Bir tanesi, daha önce de söylediğim, önceki hafta, bir iki hafta önce JİTEM dosyası kapatıldı, 18 kişinin ölümünden sorumlu olanların tamamının beraatine karar verildi ve bu, bir özel harekât polisinin ayrıntılı itirafları üzerine başlatılmış bir dosyaydı. Bu dosya, devlet eliyle, devlet görevlileri eliyle işlenen cinayetlerde verilen ilk beraat kararı değildi. Son dönemde çokça beraat kararına tanık oluyoruz. Cezasızlık politikasını AK PARTİ Hükûmeti sürdürüyor. Mahkemeler de bir kısmında beraat kararı, bir kısmında da zaman aşımı kararı veriyorlar.

Ben, birkaç tanesi söyleyeyim. Kızıltepe JİTEM davası da öyle oldu, Şırnak'a bağlı Kuşkonar ve Koçağılı köylerinde 38 köylünün yaşamını yitirdiği olayla ilgili mahkeme kararı aynı şekilde sonuçlandı. Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde 1993'te 11 köylü katledilmişti, bu dosya yine adliyenin tozlu raflarında bekletildi, o mahkemeye gitti, bu mahkemeye gitti ve en sonunda beraat kararı ve zaman aşımından düşürülme kararı verildi. 1993'te Cizre'de 21 kişi gözaltına alınmış, bunlardan bir daha haber alınamamıştı. Bu dosyalarla ilgili ilginç birkaç şey söylemek isterim. Bunların hepsi, bunlarla ilgili soruşturmalar 2009'dan sonra başlatıldı. Esasen, soruşturmalar kapatılmıştı fakat Hükûmetiniz döneminde iddianame hazırlanarak davalar açıldı ama bu davaların sonucunda herkes, bütün kamu görevlileri teker teker aklandı. Hakkâri Yüksekova'da köylü Nezir Tekçi gözaltına alındı, öldürüldü, 2011'de ancak bir iddianame düzenlendi, dava Eskişehir'e nakledildi, 2015'te beraatla sonuçlandırıldı. 1993'te Şırnak Görümlü'de yapılan operasyon sonrası gözaltına alınan 6 kişiden bir daha haber alınamadı, 2013'te bir soruşturma başlatıldı ve bu soruşturmanın sonucunda da delil yetersizliğinden beraat kararı verildi. Lice'de aynı şekilde, Muş Kızılağaç'ta aynı şekilde, Muş Vartinis'te de aynı şekilde bu dosyaların tamamı kapatıldı. Bunun gibi, sayamayacağım daha çok sayıda dosya var.

28 Aralık Cumartesi günü Roboski katliamının 8'inci yıl dönümüydü. Bu dosyada da yine Genelkurmay Savcılığı tarafından başlatılan soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verildi.

Bakin, size çok önemli bir şey söyleyeceğim: Şimdi, bir sürü dosyada faili meçhul olduğu için beraat kararı verildi veya düşme kararı verildi fakat Roboski'de kalkan uçaklar belliydi, bu uçağı kullanan pilotlar belliydi, bu uçakların kalktığı hava üssü belliydi, onlara koordinatları veren kişiler belliydi, bu istihbaratı sağlayanlar belliydi, o gece orada o karakolla yapılan görüşmelerin tamamı belliydi fakat savcılık her şeyin alenen açık olduğu dosyada ne kararı verdi? Takipsizlik kararı verdi. Ne dedi? "Kaçınılmaz hatadır. Oradaki askerler verilen emri yerine getirmiştir." dedi. Ölen Kürt olunca uçakla bombalamak "kaçınılmaz hata" olarak değerlendiriliyor.

MUSTAFA HİDAYET VAHAPOĞLU (Bursa) - Alakası yok! Alakası yok!

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) - Peki, Türkiye Büyük Millet Meclisini bombalayan uçakların pilotlarına da "kaçınılmaz hata" denildi mi? Peki, Özel Harekât Komutanlığını bombalayan uçağın pilotlarına da "Verilen emri yerine getirmişlerdir." denilerek "kaçınılmaz hata" denildi mi? "Ankara Emniyet Müdürlüğünü bombalayan uçağı kullanan pilotlar verilen emri yerine getirmiştir. Kaçınılmaz hata." dendi mi? Denmedi.

MUSTAFA HİDAYET VAHAPOĞLU (Bursa) - Ne alakası var?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) - İşte, burada adaletin iki yüzü var. İşte, Türkiye'nin yargısının içler acısı durumu budur.

Kamu Denetçiliğiyle ilgili rapor görüşülürken bunları niye söylüyorum? Şunun için söylüyorum: Türkiye'de yargının durumu içler acısıdır. Türkiye'de demokrasi ciddi tartışma altındadır. İnsan hakları ihlalleri her geçen gün artmaktadır, cezasızlık politikası sürmektedir. Dolayısıyla, bütün dünyada başkaca çözüm yolları aranmaktadır. Bunlardan bir tanesi de, insanların hak arama özgürlüğünün bir parçası olarak gördüğü kurumlardan bir tanesi de Ombudsmanlık Kurumudur, Kamu Denetçiliği Kurumudur. Neden? "İdarenin her türlü işlem ve eylemi yargı denetimine tabidir." der ya Anayasa, bunun yollarından bir tanesi de Kamu Denetçiliği Kurumudur ve Kamu Denetçiliği Kurumu bu konudaki başvuruları çözebilir. Ama bu sözünü ettiği sorunları Kamu Denetçiliği Kurumu çözebilir mi? Elbette çözemez, çözeceği konusunda herhangi bir şey söylemiyorum. Ama kalıcı hâle getirilen OHAL rejimi konusunda, OHAL KHK'leriyle ihraç edilenler konusunda, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının askıya alınması konusunda, insanların protesto hakkını kullanamaması konusunda, insanların düşüncelerini özgürce ifade etmeleri konusunda Kamu Denetçiliği bazı işlemleri yapabilir diye düşünüyorum, bugüne kadar olmasa da bundan sonra umarım yapabilir.

Neden söylüyorum bu başlıkları? Çünkü raporda var, Kamu Denetçiliği Kurumu iki konuda çalışma yürütmüş. Bunlardan bir tanesi, 28 Şubat mağdurlarının mağduriyetlerinin çözümü konusunda bir çalışma yürütmüş; ikincisi de Suriyeli göçmenler konusunda bir çalışma yürütmüş. Dolayısıyla resen incelemese de bazı konularda Kamu Denetçiliğinin bir dizi çalışma yaptığını biliyoruz. Dolayısıyla bu söylediğim başlıklarda da bu tür çalışmalar yapabilir.

Evet, birkaç önerimi sunacağım bu konuyla ilgili. Birincisi bu, bu konuda bir çalışma yapmasını, söylediğim başlıklar konusunda bir çalışma yapmasını istiyorum.

İkincisi de bu bir yasal engel olabilir fakat Ombudsmanlık Kurumuna, Kamu Denetçiliğine başvurmak için yargı organlarına başvurmamış olmanız gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Eğer bir yargı organına başvurduysanız ayrıca Kamu Denetçiliğine başvuramıyorsunuz. Bence bu engeli Türkiye Büyük Millet Meclisi ortadan kaldırmalıdır. Kurumsal olarak Türkiye'ye benzeyen -idari yapı açısından- Belçika ve Fransa'da yurttaşlar hem yargı organlarına hem de kamu başdenetçiliğine başvurabiliyorlar. Ben Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bu konuda bir düzenleme yapması gerektiğini düşünüyorum. Böylece vatandaşlar temel haklar, yargı organının vereceği karar veya Kamu Denetçiliğinin verdiği karar konusunda bir seçim yapma şansı bulurlar.

Şimdi, teoride bir ombudsmanlık kurumundan söz edebilmek için üç koşulun var olması gerektiği söyleniyor. Bir: "Tarafsız olacak." deniliyor. İki: "Bağımsız olunacak." deniliyor. Üçüncü olarak da "Verdiği kararların gereğini yerine getirecek, kararları bağlayıcı olacak." deniliyor. Bizde üçüncüsü yok, kararları bağlayıcı değil. Benden önceki hatipler de söyledi; hatta bırakın kararlarının bağlayıcı olmasını, Türkiye Futbol Federasyonu gibi kurumlar bilgi ve belge bile paylaşmıyormuş Kamu Denetçiliği Kurumuyla.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Son cümlelerim, bitireceğim Başkanım müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Dolayısıyla bu kararların bağlayıcılığı konusunda düzenleme yapmak gerekiyorsa Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuda da bir sorumluluk alıp düzenleme yapması gerekir. Ama tarafsızlık ve bağımsızlık konusunda bir şey söylemek isterim. Yani bu konuda samimiyetime lütfen Kamu Denetçiliği Kurumu inansın.

Şimdi şöyle bir şey var: Kamu Denetçiliğinin yönetiminde 7 kişi olduğunu varsayalım. 1 Başdenetçi, 5 denetçi, 1 de Genel Sekreter; Kurumun başındaki kişiler bunlar. Şimdi, bakın, bu 7 kişinin tarafsız ve bağımsız olması gerekir ki herkes bu konuda gidip rahatlıkla, gönül rahatlığıyla başvurabilsin. Eğer denetçiler eski milletvekiliyse veya milletvekili eşiye veya yine aynı partiden milletvekili adayıyla o zaman gerçekten bu Kuruma dışarıdan bakış konusunda, tarafsızlık ve bağımsızlık konusunda kuşku duyar. Ben her bir denetçinin, başdenetçinin tarafsız, bağımsız davranmadığını söylemiyorum, böyle bir iddiam yok; her biri kendi alanında saygın insanlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Son bir dakika...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Fakat Kurumun algısı açısından ben bunların sorunlu olduğunu düşünüyorum. Eğer idareyi denetleyecekse eğer temel hak ve özgürlüklere uymasını isteyecekse eğer insan haklarına uymasını isteyecekse idarenin, gerçekten idareden bağımsız olması gerekir diyorum.

Birkaç şey söyleyeceğim bu başvuru raporuyla ilgili ama çok zamanım kalmadı. Sadece şu iki şeyi söyleyeyim: Özellikle karma alt komisyon kurulmasının, 14 Mayıs 2019 ve 16 Ekim 2019'da toplanmasının çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Bütün taraflar gelmiş, doğrudan dinlemişler ve sorunun çözümüne katkı sunacağını düşünüyorum. Karma alt komisyonunun bu biçimde çalışma yapmasının yararlı olacağını söylüyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Bostancı.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

9.- Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın, Batman Milletvekili Mehmet Ruştı Tiryaki'nin 131 sıra sayılı Komisyon Raporu üzerinde HDP Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET NACİ BOSTANCI (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Tiryaki, konuşmasının içerisinde Şırnak Uludere Roboski yahut "Ortasu" olarak bilinen köyde yaşanan dramatik, son derece üzücü, bütün milletçe hepimizin üzüldüğü hadiseye atıfta bulunarak "Ölenler Kürt olunca bunun bir

kıymeti yok." şeklinde kesinlikle katılmadığımız, Türkiye'nin gerçekleriyle de uyuşmayan bir değerlendirmede bulunmuştur. Bu doğru değildir. Kürt olsun, Türk olsun, her kim hayatını dramatik bir şekilde, hukukla çelişki oluşturacak tarzda kaybettiğinde onu takip etmek hukuk devletinin görevidir ve işler de o şekilde yürür. Burada insanların etnik kimliğine, kökenine bakılmaz. Hukuk devleti nosyonu ile böyle bir yaklaşım doğru değil. Bu dil de uygun bir dil değil ve esasen Halkların Demokratik Partisi hep -söylem üzerinden bakıldığında- halkların kardeşliğine atıf yapıyor. Halkların kardeşliğinin bu tür bir dille sağlanamayacağı kanaatindeyim.

Şimdi, Ortasu'da, Roboski'de yaşanan olaya ilişkin idari, adli soruşturmalar yapılmıştır. Ha, bunların yeterli olmadığı, hakkın yerine gelmediği itirazları olabilir ama "Kürt olunca bu işler böyle yapılıyor." tarzındaki şikâyet etme biçimi kesinlikle uygun değildir, bunu hiçbir şekilde kabul etmeyiz. Bunu beyan etmek için söz aldım.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Tiryaki, buyurun.

10.- Batman Milletvekili Mehmet Ruştı Tiryaki'nin, Ankara Milletvekili Mehmet Naci Bostancı'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Evet, biz halkların kardeşliğini savunuyoruz. Bu eleştirimi de hakların kardeşliğini savunduğumuz için yaptım. 2 tane somut örnek verdim Sayın Başkan, 2 somut örnek. Her ikisinde de –tırnak içerisinde- emir almış pilotların bombalama vakası vardı. Birinde kaçınılmaz hata kararı verildi, yine emir alarak bombalamışlardı; bir diğerinde ise buna kaçınılmaz hata denmedi. Bu, benim görüşüm değil. Hani tarafsız bir gözle, isterseniz, hep beraber Roboski'ye gidelim -bunların bir kısmı güvenlik korucusu, köy korucusu, onu da söyleyeyim, onların ailesi- eğer oradan böyle algılanmıyorsa ben bütün sözlerimi geri alacağım ama emin olun, oradaki vatandaşlar "Demek ki Kürt olunca bir cezasızlık var, demek ki Kürt olunca soruşturulmuyor." diye bakıyorlar. Niyet ne olursa olsun, Hükûmetiniz nasıl bakarsa baksın, sonuç itibarıyla oradaki vatandaş, yurttaş bu olayı böyle görüyor. Bunu elbette ki halkların kardeşliğine zarar vermek için söylemiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Komisyonlardan Gelen Diğer İşler (Devam)

1.- 2018 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/2) (S. Sayısı: 131) (Devam)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Mahmut Tanal.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2012 tarihinde yasası kesinleşti, 2013 yılında faaliyete başladı ve 2013 yılında faaliyetlerine başladıktan sonra Kamu Denetçiliği Kurumunun asıl amacı, hukukun üstünlüğünün yerleşmesi, demokratik standartların yükseltilmesine katkı sağlamak, keyfiliğin önlenmesi, insan haklarına saygının geliştirilmesi, halka karşı sorumluluk anlayışının hâkim kılınması şeklindeki temel ilkeler üzerine oturtulmuştu. Nitekim, Kamu Denetçiliği Kurumunun resmi internet sitesine baktığımız zaman şöyle diyor: "İnsanların en hayırlısı, insanlara en fazla faydası dokunandır." Aynı zamanda "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." ilkesini kendine rehber edinen Kamu Denetçiliği Kurumu "idarenin hizmet kalitesinin yükseltilmesine, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine, insan haklarının gelişmesine, hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, hak arama kültürünün yaygınlaşmasına; şeffaf, hesap verebilir insan odaklı bir idarenin oluşmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır." diyor. Ancak, özellikle belirtelim ki Ombudsmanlık Kurumunun faaliyetlerini sürdürdüğü yani faaliyetlerine başladığı 2013 yılından bugüne kadar, bu tablonun, baktığımız zaman, Kamu Denetçiliği Kurumu bu ülkede kurulmadan önceki hâli neydi, kurulduktan sonraki hâli nedir?

Şimdi, esasen, ülkede sadece Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmadı, Kamu Denetçiliği Kurumuyla birlikte Kişisel Verileri Koruma Kurulu ve aynı zamanda Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu da kuruldu. Bunların hepsi, 3 kurum da gerçekten, ülkede hukuk devletini egemen kılmak, insan haklarının bu ülkede hâkim kılınması, demokrasinin yerleşmesi, katılımcılığın ve şeffaflığın etkin bir hâle getirilmesi amacıyla yöneliktir.

Şimdi, tabloda görüldüğü üzere, 2011 ve 2018 yılları arasında, "Ekonomi" dergisinin 2011 tarihli Demokrasi Endeksi'ne göre Türkiye 167 ülke arasında 88'inci sırada. Peki, biz, burada tabloya baktığımız zaman, ombudsmandan sonra geriye mi gidilmiş, ileriye mi gidilmiş? Burada, bu konuşmanın içerisinde, bunun asıl sorumlusu aslında Kamu Denetçiliği Kurumu, Ombudsmanlık değil. Biraz önce bahsettiğim, Türkiye Eşitlik Kurumu, aynı zamanda Kişisel Verilerin Korunması Kurulu, Kamu Denetçiliği Kurumu bu ilkeleri yerleştirmeye çalıştığı hâlde, iktidarın kötü gidişatıyla bu güzide kurum da bunu engelleyemedi. Yani burada yapılması gereken, iktidarın ülkeyi nereden nereye getirdiği meselesi. Yani insan haklarında, basın özgürlüğünde, demokraside, hukuk devletinde, hukuk devletinde, hukukun üstünlüğünde bu kurumların gelmesiyle birlikte sürekli bir geri gidiş var. Aslında biz bu kurumları getirdik ama Avrupa Birliği'ne vaadimiz şuydu: Efendim demokrasi daha iyi işler hâle gelecek, insan hakları egemen olacak, hukukun üstünlüğü egemen olacak. Bu kurumları göstermelik yaptığımız gösteriliyor aslında yani bu tablo açık ve net ortada.

2012 yılında Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde -Dünya Adalet Projesi'nin 2012 yılı Hukuk Endeksi'nde- 97 ülke içerisinde 71'inci sıradayız, hükûmetin gücünün sınırlanmasında 68'inci sıradayız, yolsuzlukla mücadelede 35'inci sıradayız, şeffaflıkta 57'nci sıradayız, temel haklarda 76'ncı sıradayız, düzen ve güvenlikte 70'inci sıradayız, düzenleyici uygulamada 39'uncu sıradayız, sivil yargıda 44'üncü sıradayız, ceza yargılamasında 71'inci sıradayız. 2019 yılına geldiğimizde, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne göre -yine Dünya Adalet Projesi'nin 2019 Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde- Türkiye 126 ülke arasında 109'uncu sırada; geriye gitmiş.

HAYDAR AKAR (Kocaeli) – Daha önce kaçtı?

MAHMUT TANAL (Devamla) – Tabloda görülüyor zaten, bakarsanız.

Değerlendirmedeki diğer kriterlere göre ise Türkiye şu sıralamalarda yer alıyor: Hükûmetin gücünün sınırlandırılmasında 123'üncü sırada, yolsuzlukla mücadelede 57'nci sırada. Devleti yönetenler, kamu kurumları vatandaşları doğru bilgilendirmekle görevlidir ancak birçok konuda görüyoruz ki kamuoyu yanıltılıyor, doğru bilgilendirilmiyor. Açıklık, şeffaflık ve doğruluğa ihtiyacımız var fakat Türkiye, şeffaflıkta 94'üncü sırada, temel haklarda 122'nci sırada, kişilerin can ve mal güvenliğinde 96'nci sırada, hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmasında 106'nci sırada, vatandaşların adaletle

erişebilirliğinde 96'ncı sırada.

Basın özgürlüğünde geride kaldık. Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütünün yayınladığı 2012 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre, Türkiye, basın özgürlüğünde 148'inci sırada. Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütünün yayınladığı 2019 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre Türkiye basın özgürlüğünde 157'nci sırada; cinsiyet eşitliğinde 2012'de 124'üncü sırada iken, 2018'de 130'uncu sıraya düştük yani sürekli bir geri gidiş var.

Peki, Kamu Denetçisi, Sayın Ombudsman Şeref Malkoç ve diğer Kamu Denetçiliği Kurumu üyeleri yatıyorlar mı, uyuyorlar mı, ne yapıyorlar? Aslında onlara teşekkür ediyoruz, onlar çalışıyorlar. Hakikaten yoğun bir çabaları var Türkiye genelinde. Ama ne oldu? Bir, bütçeleri yetersiz; iki, personel yetersiz; üç, araç gereç yetersiz. Mevzuatın verdiği yetki gereğince Türkiye'nin her tarafında, tüm illerde şube açma yetkileri var iken bu bütçe nedeniyle bunu da yapamıyorlar tabii ki. Yani burada Kurumun çalışma arzusu, isteği bunlara yetmiyor. Buradaki sebeplerin bir tanesini biraz önce söyledim; bir başka olay, yine tavsiye kararlarına uyulmuyor; idareler, bürokrasi "Sen kimsin?" dercesine Ombudsmanlık Kurumuna tepeden bakıyor. Ombudsmanlık Kurumu idarelere sözünü dinletmiyor; ikincisi, güçleri yetmiyor. Kamu Denetçiliğinin kararlarını dikkate almayanlara yaptırım uygulanmalıdır, yaptırım yok. Kamu Denetçiliği Kurumunun kararları emredici hâle getirilmeli, Kuruma resen hareket edebilme imkânı sağlanmalıdır. Aynı zamanda bu konuda biz kanun teklifi de verdik, bunu da Genel Kurula getirmek lazım diye düşünüyorum.

Burada bir başka sorun, "iyi yönetim" diyorsak, iyi yönetimin yerleşmesini istiyor isek Kamu Denetçiliği Kurumunun mutlak suretle bu kararlarının yerine getirilmesi lazım. Yani Kamu Denetçiliği Kurumu, mevcut olan hukuk devletinin yerleşmesi ve özgürlüklerin ülkede uygulanabilmesi açısından halkın avukatı olarak tabir edilen bürokratik yapı, Cumhurbaşkanlığına karşısına alabilmelidir. Nasıl karşısına alabilmelidir? Ülkemizde adaletin yerleşmesinde, insan haklarının egemen olmasında, şeffaflıkta, yolsuzlukla mücadelede, denetimde, hesap verilebilirlikte, hukukun üstünlüğünde Cumhurbaşkanını da karşısına alabilmelidir arkadaşlar. Eğer bu cesareti, bu gücü Kamu Denetçiliği Kurumu da kendisinde bulamıyorsa, Kamu Denetçiliği Kurumunun başarılı olabilme şansı olamaz değerli arkadaşlar.

Şimdi, bu anlamda, peki diyeceksiniz ki bu eleştiriler... Kamu Denetçiliği Kurumunun evet gerçekten uygulamaya yönelik çok güzel, cesur kararları vardı. Hatırlarsanız, bu Yüksel Sokak'ta anıt vardı. İnsan hakları ihlali anlamında ben müracaat etmiştim. Kamu Denetçiliği Kurumu, o İnsan Hakları Anıtı'nın etrafının çevrilmesiyle ilgili o kararı verdi. Çok olumlu bir karardı. İçişleri Bakanlığı da derhâl ona uymak zorunda kaldı.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun hem "Amaç" kısmında 1'inci maddesinde hem 5'inci maddesinde insan haklarına bağlı kalacağına ilişkin hüküm var ama 13'üncü maddesindeki yemine baktığımız zaman, yemin metninde insan haklarına bağlı kalacağına ilişkin hüküm yok. Ve aynı zamanda yemin metni de o kadar eksik ki "Türkiye Cumhuriyeti Devletin varlığına, bağımsızlığına, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne, hukukun üstünlüğüne, hakkaniyete..." Burada eksiklikler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Devamla) – Sayın Başkanım, özür diliyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Burada yemin metninde olmayanlar: "Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığı ve bağımsızlığını" yeminde yok; "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü" yeminde yok; "Anayasa, hukukun üstünlüğü, demokrasi, Atatürk ilke ve inkılapları, laik Cumhuriyet ilkesi, millî dayanışma, insan hakları, temel hürriyetler" yeminde yok.

Peki, 2007'deki taslakta vardı, bunu niye çıkardınız? Yani bu şu demektir: Demek ki iktidarın insan haklarıyla ilgili bir duyarlılığı yok. İnsan haklarıyla ilgili bir duyarlılığı olmuş olsaydı, yemin metnine o insan haklarıyla ilgili en azından duyarlılığı hükmünün konulması lazımdı.

Şimdi, buradaki önerilerimizi şöyle sıralamak isterim ben:

1) İş mahkemelerinde işe iade davalarıyla ilgili, o kararların iadesiyle ilgili, bence, kamu kurumlarıyla ilgili Ombudsmana yetki verilmeli.

2) Yemin metnine "insan haklarına dayalı" ibaresi konulmalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Sağ olun Başkanım.

3) Ombudsmanlık Kurumuna disiplin soruşturması yapma ve dava açma yetkisiyle ilgili çok caydırıcı yetkiler verilmeli.

4) İspanya'da olduğu gibi Anayasa Mahkemesine Kamu Denetçiliği Kurumu dava açabilmeli.

5) Ombudsmanlık aynı zamanda mevzuatla ilgili tavsiyelerde bulunabilmeli.

6) Ombudsman aynı zamanda sürekli şikâyet mercisi olmamalı. Avusturya'da mesela yüzde 60'a yakın danışma mahiyetinde kararlar veriyor. Aynı zamanda, Avusturya'nın Tirol eyaletinde, o bölgede, 4 kez tur atılmış, 30'a yakın danışma kurulu yapılmış.

Aynı zamanda, Kamu Denetçiliği Kurumuna devletin tüm kurumlarını, belediye ve mahkemeleri de kapsayacak şekilde yetki verilmeli çünkü dünyada böyle örnekler var. Yani mademki biz hukuk devletini, hukukun üstünlüğünü egemen kılmak istiyorsak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım, toparlayacağım.

BAŞKAN – Bugün enerji ve zaman tasarrufu yapmıyoruz zaten.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Aynı zamanda, mevcut olan mevzuatta askerî alanlarla ilgili yetki yok. Cumhurbaşkanlığı işlemleri getirildi ama askerî alanla ilgili bence yetki verilebilirdi.

Cumhurbaşkanının işlemlerine karşı Kamu Denetçiliği Kurumuna gidilebilir mi? Gidilebilir ama işlem yapabiliyor mu? Yapamıyor. Mahmut Tanal olarak ben şikâyet ettim, dedim ki: Cumhurbaşkanını, yeminine göre tarafsız olmalı. Seçimlerde devletin başıdır Cumhurbaşkanı. Bu hukuka aykırıdır.

Benim talebimi reddettiler, Yüksek Seçime gönderdiler, Yüksek Seçim reddetti. Şimdi Anayasa Mahkemesinde. Yani ben orada cesurca davranmasını beklerdim çünkü Başkan olarak, o konuda, gerçekten, hukukla beslenen bir ombudsman var ama bunu değerlendiremedi, bilemiyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumuna Parlamente'ye yasa teklif etme yetkisi verilmeli. Var mı dünyada? Var bunun örneği.

Kamu Denetçiliği Kurumu yaptığı soruşturma ve inceleme sırasında eğer bir hukuksuzlukla karşı karşıya kalırsa dava açabilmeli ve cumhuriyet savcılığına şikâyet edebilmeli.

Çok önemli bir öneri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Çok önemli kısma geldik.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Bitiriyorum. Sabrınıza teşekkür ediyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunda bence yirmi dört saat, 7/24, sürekli telefonların başında nöbetçi bulunabilmeli. Şu anda mesai içerisinde var ama bence 7/24 buna ihtiyaç var.

İşitme engelliler için ayrıca özel bir telefon hattı bulunmalı. Kamu Denetçiliği Kurumunda bu yok. Örneğin nerede var? Örneğin İspanya'da bu konu var. Aynı zamanda ombudsman, haberli ve habersiz gözaltı yerlerini, cezaevlerini de dolaşabilmeli, hücre evlerini dolaşabilmeli. Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurmak için menfaat şartı da kaldırılmalı.

Ben sabrınız için çok teşekkür ediyorum yani burada Cumhuriyet Halk Partisi olarak sadece eleştirilerimizi değil, yapıcı, yol gösterici düşüncelerimizi de söyledik.

Son cümle şu olsun: Evet, özel rapor hazırlamışsınız; ben kutluyorum. Bu özel raporun diğer alanlarla ilgili de yaygınlaşmasını bekliyoruz çünkü kanun bu konuda da yetkiyi vermiş durumda, bu yetkinizi kullanmanızı istirham ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Gruplar adına son konuşmacı, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kilis Milletvekili Sayın Ahmet Salih Dal.

Salih Bey, sizin şahsınız adına da beş dakikanız var, süreniz on beş dakikadır.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA AHMET SALİH DAL (Kilis) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 2018 yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu hakkında Adalet ve Kalkınma Partisi Grubum adına söz almış bulunmaktayım, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Her gün büyüyen ve gelişen dünyada sosyal, kültürel, ekonomik ve birçok alanda özellikle de hayatımızın değişmez bir parçası olan teknolojik gelişmeler, toplumların sürekli değişken ve dinamik yapıları ülkeler açısından göz ardı edilmeyecek kadar önem arz etmektedir. Bu değişken ve dinamik yapı içerisinde ülkeler kendi toplumlarının bir arada yaşamalarını sağlamak, kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına almak, uluslararası evrensel insan haklarına uyum sağlamak, sınıflar arası farklılıkları ortadan kaldırmak; din, dil, ırk, mezhep gözetmeksizin herkesin adalet önünde eşit olmasını sağlamakla yükümlüdürler.

AK PARTİ, Türkiye'nin hukuk devleti olmaktan ziyade kanun devleti olma görüntüsünden sıyrılarak "devletin hukuku" yerine "hukuk devleti" anlayışının esas olması gerektiğini kuruluşundan itibaren savunmuştur; bu ilke çerçevesinde de evrensel hukuk ilkelerine uygun yeni bir anayasanın yürürlüğe girmesi gerektiğini her zaman dile getirmiştir. Bu kapsamda, yargının yürütme üzerindeki kısıtlayıcı etkisini ülke yönetimi açısından önemli bir sorun olarak gören partimiz, 12 Eylül 2010 referandumuyla kritik önemde yeni anayasa değişikliğine imza atmıştır.

Devlet-toplum ilişkilerinin hukuk temelinde işleminin en önemli kriteri, adaletin mazeretsiz tecelli etmesine imkân sağlamaktır. Doğru işleyen, anlaşmazlıklara süratle ve adaletle cevap veren bir yargı sistemi her vatandaşımızın hakkıdır. Milletimizin ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu daha güçlü demokrasi, insan hakları ve adalet talepleri göz önüne alındığında, insanımızın ve ülkemizin hak ettiği bir yargı sistemi, iyi işleyen adalet sistemi en temel arzumuzdur.

Ülkemizdeki demokratikleşme çabalarının bir tezahürü olarak hak arama yolları çeşitlenmiş ve vatandaşların kolayca erişebileceği kurumsal yapılar oluşturulmuştur. Hiç kuşkusuz ki 14/6/2012 tarihli 6328 sayılı Kanun'la ete kemiğe bürünen Kamu Denetçiliği Kurumu, kuruluşundan bu yana etkin bir hak arama mekanizması olarak vatandaşlarımıza hizmet sunmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu "İnsanların en hayırlısı insanlara en faydası dokunandır." inancıyla "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." ilkesini kendine rehber edinmiştir; hukuka, insan haklarına dayalı adalet anlayışına ve hakkaniyete dayalı olarak çalışır. Ara buluculuk görevi bulunan ombudsman, diğer denetim usullerinin eksikliklerini tamamlayıcı bir rol de üstlenmektedir. Kurum tarafından oluşturulan şikâyet mekanizmalarının ve şikâyet inceleme süreçlerinin özelliklerinden bazılarını belirtmek isterim: İdarenin işlem ve eylemleri ile tutum ve davranışı sonucu hak ve özgürlükleri veya menfaatleri ihlal edilen gerçek ve tüzel kişiler Kuruma başvuruda bulunabilmektedirler. Burada önemle belirtmek isterim ki başvuru konusu yalnızca idarenin işlem ve eylemleriyle sınırlı tutulmamış, her tür idari tutum ve davranışın da şikâyet konusu olabileceğine imkân tanınmıştır. Çocuk hakları, insan hakları, kadın hakları ve toplumun genelini ilgilendiren konularda menfaat ihlali şartı da aranmamaktadır. Kuruma başvuruda bulunabilmek için zorlaştıracı hiçbir ek şart bulunmamaktadır. Bu çerçevede, tüm bireylerin yanında, şirketler, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, sendikalar ve benzeri tüzel kişiler başvuru hakkına sahiptir. Ayrıca, tabiiyet ve mültekalibiyet şartı aranmaksızın diğer ülke vatandaşları da şikâyetlerini iletebilmektedirler. Kuruma başvurmak için hiçbir ücret alınmamaktadır.

Kıymetli arkadaşlar, Kuruma idareyle hangi konuda olursa olsun sıkıntı yaşayan, mağduriyeti bulunan vatandaşlarımızın yaptığı başvurular süratle ve öncelikle dostane çözüm yolları denenmek suretiyle incelenerek, hak ihlallerinin ve mağduriyetlerin olduğu alanlar tespit edilip tavsiye kararları verilmektedir. Kurum, aynı zamanda bir insan hakları kurumu olması nedeniyle, insan hakları, çocuk, kadın, engelli hakları, bilgi edinme hakkı, eğitim öğretim hakkı, internet üzerinden kişilik hakları ihlalleri gibi ülkemizde hassasiyet arz eden tüm konulara önemle eğilmekte, bu konudaki hak ihlallerinin giderilmesi için gerekli çalışmaları yürütmektedir. Kurum, gerek dostane çözüm yöntemiyle gerekse verdiği tavsiye kararlarıyla demokrasi ve hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, kamu hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesine ve hak arama kültürünün yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır.

Kuşkusuz ki KDK'nin başarısının bir ölçüsü de kurum tarafından verilen tavsiye kararları ve idarelerin bunlara uyum oranıdır. Burada dikkatinizi çekmek istediğim bir husus var: 2018 yılında verilen tavsiye ve kısmen tavsiye kararlarının toplamı, Kurumun kuruluşundan bugüne kadar verdiği kararların toplamından daha fazladır. Ombudsmanlığın bir kültür hâline geldiği ve güçlü yetkilerle donatılmış olduğu ülkelerde kararlara uyum oranının yüzde 80 ve 90 olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'de bu oranın yüzde 70 olması bizim açımızdan sevindiricidir. Şüphesiz ki bu süreçte, özellikle tavsiye kararlarının gereğini yerine getirmekte şüpheye düşen idarelerin sorumlularının Karma Alt Komisyona çağırılması, takip eden yılda idarelerin KDK'ye yönelik tutumlarında ciddi rol oynayacaktır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olarak, bunun KDK raporlarında tespit edilmiş olmasının haklı gururunu yaşamaktayız.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, burada, biraz da Başkanlığını yaptığım Karma Alt Komisyon çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Kurumun bilgi ve belge taleplerine olumlu yaklaşılması ya da tavsiye kararlarına uyulmaması nedeniyle 13 kurum kararı hakkında Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü, Biga Belediye Başkanlığı, Kadıköy Belediye Başkanlığı ve Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı temsilcileri çağırılmış ve yaşanan problemler müzakere edilerek çözülmüştür. Özellikle, Biga

Belediye Başkanlığı ve Kadıköy Belediye Başkanlığının burada, Komisyon çalışmalarımız esnasında verilen tavsiye kararına uymaları ve orada karar almaları bizim açımızdan güzel bir gelişmeydi ve belediye başkanlarımızı da buradan tebrik ediyorum.

Konuşmamın son bölümünde ise Kurumun daha etkin ve verimli çalışması, vatandaşın sorunlarına daha kolay çözüm bulunabilmesi adına bazı tespit ve önerilerimizi sıralamak istiyorum. KDK raporlarında "beklentiler" kısmında da yer verildiği üzere, bilgi ve belge taleplerine olumsuz yaklaşan veya gecikmeli olarak karşılık veren idarelerin sorumluları hakkında yasal yaptırım getirilmesi uygun olacaktır. 6328 sayılı Kanun'da, Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için idari başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu çok katı bir şekilde düzenlenmiştir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilmektedir. Bu durum, başvurunun nihai olarak sonuçlandırılmasını geciktirmektedir. Bu kapsamda, Kurum kanununda düzenleme yapılarak idari başvuru yollarının tüketilmesi hususunun esnetilmesinin, en azından idari yargıda dava açabilmek için ihtiyari olan idari başvuru yollarının kuruma başvurmak için de ihtiyari hâle getirilmesinin olumlu yansımalarının olacağı değerlendirilmektedir.

İdarelerin tavsiye kararlarını uygulama konusundaki olumsuz yaklaşımının nedenlerinin başında kamu görevlilerinin risk almaktan çekinmesi gelmektedir. Özellikle ilgili idare ve kamu görevlilerinin hukuki, cezai, mali veya idari anlamda sorumluluğunun doğabileceği endişesi ve bürokratik yapı ile uzlaşma kültürünün etkileşememesi kararların uygulanmasını engellemektedir.

İspanya ve Portekiz ombudsmanlarının anayasa mahkemesine kanunların anayasaya aykırılığı konusunda başvurabilmesi, İsveç ombudsmanının mahkemelerin duruşmalarına ve müzakerelerine katılabilmesi, yönetsel kuruluşların toplantı ve müzakerelerinde hazır bulunabilmesi, ayrıca dünyadaki muadil kurumlarda bulunduğu üzere, resen inceleme yetkisi verilmesi dikkate alındığında, idarenin denetiminde daha etkin hâle gelmesi amacıyla Kamu Başdenetçisinin görev ve yetkilerinin yapılacak bir yasal düzenlemeyle genişletilmesinin faydalı olacağına inanıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Dal.

AHMET SALİH DAL (Devamla) – Bu tespit ve öneriler doğrultusunda yapılacak uygulama ve düzenlemelerin hayata geçirilmesi Kurumun daha etkin çalışmasına, yargının iş yükünün önemli ölçüde azalmasına, vatandaşın sorunlarının çözümüne, hak arama kültürünün yaygınlaştırılmasında idarenin hizmet kalitesinin artmasının sağlanmasına, hukuk devletinin yerleşmesine önemli katkıları olacaktır. Bu vesileyle raporun hazırlanmasında emeği geçen Dilekçe Komisyonu Başkanımıza, Kamu Başdenetçimize ve kamu denetçilerine, Kamu Denetçiliğindeki tüm uzman arkadaşlara ve Karma Komisyonunda bulunan tüm milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Siyasi parti gruplarının söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi, grubu bulunmayan siyasi parti temsilcilerine söz vereceğim.

Saadet Partisi adına Sayın Abdulkadir Karaduman, Konya Milletvekili konuşacak.

Buyurun.

ABDULKADİR KARADUMAN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Elbette ki denetim mekanizması, devletin en stratejik konumunda ve de dokunulmaz olmalıdır. Milletin emeğinin ve kaynaklarının özel çıkar ve imtiyazlar için kullanılması elbette ki kabul edilemez. Millî kaynaklar üzerinde tasarruf hakkının ve yetkisinin yöneticilere vatandaşlarımız tarafından ödünç verildiği akıllardan çıkmamalıdır. Bugün, vatandaşlarımız işsizlik içerisindeyken ve yoksulluk toplumun geneline sirayet etmişken her zamankinden çok daha fazla hassas bir şekilde davranmaya ihtiyaç vardır.

Milyonlarca vatandaşımız bugün işsiz. Dün gece itibarıyla İstanbul Fatih'te, evsiz bir vatandaşımız ne yazık ki soğuktan donmak suretiyle yaşamını yitirdi. İnsanlarımız İŞKUR önünde asgari ücret karşılığında çalışabilmek için saatlerce kuyrukta beklerken kamu kuruluşlarında istihdam edilen kişilerde siyasi iktidar partisine mensubiyet şartı ne yazık ki aranmaktadır. İktidar, yaptığı bütün atamalarda "Ya benimsin ya da kara toprağın." anlayışıyla hareket etmektedir. Bunun yanında, üniversiteye personel alırken dahi sadece ama sadece yandaşlara has özellikler aranan şartlar arasında yer almaktadır. "Bir işi eğer başarmak istiyorsanız onu ehline teslim etmek zorundasınız. Eğer bir yerde iş ehline yani liyakat sahibine teslim edilmezse oturun, kıyametinizi bekleyin." diyen bir geleneğin mensuplarıyız.

Hukuk devletinin en önemli özelliği de siyasi tercihi ne olursa olsun bütün vatandaşlarımızın kamu kurumlarında çalışma hakkını teminat altına almaktır. Kamu denetiminin özellikle son dönemlerde iyice zayıfladığını, buna bağlı olarak da keyfî harcamaların arttığını ve israfın normalleştirildiğini görüyoruz. Denetim mekanizmasının zayıflamış olması, israfı birlikte aynı zamanda devlet kademelerinin liyakatsiz kişilerce doldurulmasına yol açmaktadır. Kamu kuruluşlarındaki atama ve terfilerin siyasi iktidara sadakat şartına bağlandığını, başarı ve çalışkanlık durumunun ikinci plana bırakıldığını da üzülerek müşahade ediyoruz.

Kamu Denetçiliğinin en önemli vazifesi, devlet ile vatandaş arasındaki engelleri ortadan kaldırmak olmalıdır. Yani kamudaki bürokrasiye takılarak devletin sunduğu imkânlardan faydalanamayan vatandaşlarımız için, hizmetler ulaşılabilir olmalıdır. Onlarca farklı yere, farklı dilekçeler hazırlayarak çeşitli kuyruklarda saatlerce bekleyen vatandaşlarımızın çilesine son verilmelidir. Çeşitli eğitim faaliyetleri ve bilgilendirme raporlarıyla vatandaşlarımız denetim mekanizmasına dâhil edilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Kurum, resmî sitesinde yer aldığı gibi, hukukun üstünlüğünün sağlanması, iyi yönetim ilkelerinin yerleştirilmesi ve halka karşı sorumluluk anlayışı içinde ve hakkaniyet temelinde Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı bir denetim mekanizması olarak faaliyet yürütmelidir. Bugün, özellikle KHK'lerle yapılan hak ihlalleri, bakanların Anayasa'yı referans almadığını beyan eden açıklamaları ve mahkemelerin keyfî kararlarına bakıldığında, Kamu Denetçiliği Kurumunun kendi misyonuna uygun çalışmadığı apaçık şekilde ortadadır.

Bakın, denetim mekanizmasından bahsediyoruz. Denetimin asli unsuru şeffaflık ve hesap verebilirlik üzerine olmalıdır. İktidara gelirken 90'lı yılların karanlık örtüsünü kaldıracağını ifade eden siyasi iktidar, önce karanlık örtüyü kaldırmış, daha sonra kendi uygulamalarının üzerini örtmek için kullanmıştır. Bunun en somut ama en somut örneğini kanun hükmünde kararnamelede görüyoruz.

Bakın, beraat ve takipsizlik almış kişilerin gereksiz bir şekilde, gereksiz bir şekilde ihraç edilmesi.

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

ABDULKADİR KARADUMAN (Devamla) – Diğer taraftan, özel sektörde çalışma haklarının dahi elinden alınmış olması. Yine, iş yeri açmak için başvurduğunda kendilerine ruhsat verilmemesi. Yurt dışına gitmek istediğinde ise pasaportunun elinden alınması bir garabetten ibarettir, insanları açlığa mahkûm etme çabasıdır.

Hukuki ve insani olmayan bunca uygulama ortadayken bakanların Anayasa'yı referans almadığı bir ortamda Ombudsmanlık Kurumunun çalışmalarını konuşmak dahi beyhude olacaktır. Bugün, nihayetinde Kamu Denetçiliği Kurumuna son altı buçuk yılda 75.715 başvuru yapılmıştır ve bu başvuruların akıbeti nedir?

Sonuç olarak, mağduriyetler ivedi şekilde giderilmeli ve tıkalı durumda olan devlet mekanizması tekrar harekete geçirilmelidir.

Bu duygu ve düşüncelerle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahıslar adına ilk ve son söz Ankara Milletvekili Sayın Servet Ünsal'a aittir.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Değerli Başkan, sevgili milletvekili arkadaşlarım, ülkemizin televizyonlardan bizleri izleyen değerli vatandaşları; hepinizi en içten duygularıyla, sevgiyle saygıyla selamlıyorum, yeni yılınızı da kutluyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Evet, gündem -benden önce arkadaşlarım da konuştu- Kamu Denetçiliği Kurumu yani Ombudsmanlık. Otuz yılını yargı içinde geçirmiş bir doktor olarak tabii, Ombudsmanlıkla ilgili konuşmam da benim için onur verici bir konu Sevgili Başkan.

Tabii, Ombudsmanlık, hak kayıplarına karşı, yaşanan mağduriyetlere karşı, her türlü olumsuz durumlara karşı, liyakatsizliklere, hukuksuzluklara karşı 29/6/2012 tarihinde kurulmuş; tarafsız, bağımsız, özerk, uzman ve güvenilir anayasal bir kurum. Evet arkadaşlar, bu Kurum yurttaşların en büyük güvencelerinden, en büyük dayanaklarından biri.

Değerli arkadaşlarım, hukukun en büyük düşmanı ayrıcalıktır yani yandaşlıktır. Sevgili Mahmut arkadaşım, eğitimde, sağlıkta, özgürlükler konusunda, insan haklarında, hak ihlallerinde, kadına şiddette, çocuk istismarı gibi bir sürü konuda konuşmalarını benden önce yaptığı için bir daha söylemek istemiyorum, teşekkür ediyorum Sevgili Mahmut'a. Ben geri kalan konuşmalarımı yapayım.

Evet, liyakatsizlik ve hukuksuzluk ya da yandaşlık Ombudsmanlığa başvuruları giderek artırıyor arkadaşlar; bu artışa göre yeni düzenlemeler yapılmalı. Bugün vatandaş ile devletin arasında 4 milyonun üzerinde dava var arkadaşlar. Kamu Denetçiliğinin etkinliği artırılmalı, hak savunma noktasında daha işlevsel hâle getirilmeli. Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulduğu 2012 yılından bu yana her sene artan bir başvuru sayısı var; bu başvuru sayısı bugünlere gelindiğinde 76 bini geçmiş durumda. Tabii ki bu artış, zaman içinde kurumun tanınırlığının arttığının göstergesidir.

Evet, değerli arkadaşlarım, başvuruların konularına bakıldığında şunları görüyoruz: En fazla görülen konular, atama ve terfi konuları, sosyal güvenlikle ilgili konular. Eğitimle ilgili sorunlar, sağlıkla ilgili sorunlar, adalet ve insan hakları sorunları en sık karşılaşılan sorunlar. Tabii, hekim olduğum için bunlardan sağlıkta şiddet konusunu biraz sonra biraz işleyeceğim arkadaşlar.

Ombudsmanlık diğer kurumlardan farklı değerlendirilmelidir. Kamu Denetçiliği Kurumu, esasında devleti, hükûmeti ya da kurumları değil yurttaşları temsil eder durumdadır, niteliktedir; yurttaşın haklarını savunur ve aslında vatandaşın avukatı görevini görür.

Evet, arkadaşlar, bilgi ve yetenek konusunda eşit düzeyde olanların görev ve pozisyonlara ulaşmada eşit fırsatlara sahip olmaları gereklidir; liyakatin tanımı bu.

Evet, vatandaşın yargıya başvurmadan -biraz önce arkadaşlarım da söyledi- Kamu Denetçiliğine başvurması zorunluluğu mutlak ve mutlak Meclis tarafından düzeltilmelidir çünkü vatandaşın ilk aklına gelen hakkını arama yeri yargıdır, Ombudsmanlık daha yeni bir kurumdur. Evet, Ombudsmanlık Kurumunun daha işlevli, daha yetkin bir hâle getirilmesi yurttaşların haklarının korunması açısından çok önemli ve gereklidir. En büyük sorunlardan biri, Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararlarının ilgili kurumlar tarafından uygulanmamasıdır.

Arkadaşlar "Yanılgılar, oluşan hakikatlerdir." der Goethe ama günümüzde yanılgılardan hiç ders alan yok niyeyse? Bu yüzden hata üzerine hata yapıyoruz. Tabii, yöneticilerin hata yapması çok daha dramatik tablolar önümüze getiriyor.

Tavsiye kararlarının dikkate alınmaması, uygulanmaması nedeniyle yurttaşların faydasına olacak bu yapı gerektiği kadar kullanılmıyor yani adalet tam uygulanmıyor. Bu da vatandaşlarımızda huzursuzluğa ve karamsarlığa neden oluyor.

Adalet, özünde sosyal mutluluktur arkadaşlar, bunu göz ardı edemeyiz.

Kararlara en fazla uymayan kurumları söyleyeceğim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERVET ÜNSAL (Devamla) – Sevgili Başkanım, özür diliyorum...

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

Buyurun.

SERVET ÜNSAL (Devamla) – Evet, Ombudsmanlıkta kararlara en fazla uymayan kurumları söylüyorum: Başta Sosyal Güvenlik Kurumu, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı olarak sıralanıyor arkadaşlar. Adaletsizliğin olması, kararlara uyulmadığı zaman, Kamu Denetçiliği Kurumunun itibarını da zedeliyor. Tabii ki itibarsızlık devlete güveni ayaklar altına alıyor. Burada, defalarca bunu gündeme getirdim.

Arkadaşlar, Ombudsmanlık Kurumuna bağlı çalışan 245 civarında personel var; yetmez. Kurumun daha etkin, daha yaygın olabilmesi açısından bu sayının ihtiyaca göre artırılması gündeme gelmeli ve bu şekilde yurttaşların yaşadığı hak kayıplarına daha hızlı müdahale edilerek mağduriyetler minimuma indirilmeli. Hepimizin bunda sorumluluğu var.

Değerli arkadaşlarım, düşen hiçbir çığda hiçbir kar tanesi kendini olup bitenden sorumlu tutmuyor. Bu anlamda, bütün vekil arkadaşlarım, hepimizin sorumluluğu var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERVET ÜNSAL (Devamla) – Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Ünsal, tamamlayın lütfen.

Buyurun.

SERVET ÜNSAL (Devamla) – Arkadaşlar, bütün bu sorunlarda ve sıkıntılarda hepimiz elimizi taşın altına sokmalıyız.

Sevgili Başkan ve değerli arkadaşlarım; konuşma biraz uzadı, sağlıkta şiddeti işleyecektim, onu hemen kısaca özetleyeyim:

AK PARTİ iktidarında, sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarında çok ciddi artış oldu arkadaşlar. 12 doktorun öldüğünü söylüyorum, birisi 30 Aralıkta -yeni- öldü. 12 bin tane sağlıkta şiddet olayı bir yılda önümüze geliyor arkadaşlar. Hastanın istediği ilacı yazmayan bir doktorun başına gelen bu arkadaşlar. Arkadaşlar, şifa veren ellere ne olur zarar vermeyin; hepinizin ailesinde doktorlar var.

Arkadaşlar, acil başvurusu 111 milyonu bulmuş yani nüfusumuzdan daha fazla.

Lümpen, saldırgan, kinci bir kültür, eğitilmiş kesimlerin şiddete maruz kalmasına neden oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Ünsal tamamlayın lütfen, son cümlelerinizi alayım.

SERVET ÜNSAL (Devamla) – Bitiriyorum.

2016 yılında, Beyaz Kod Uygulamasına 13 binden fazla şiddet olayı bildirimi olmuş ve 2 bine yakın da mahkûmiyet oluşmuştu. Ama 2019 yılının ilk yedi ayında, arkadaşlar, 10 binin üzerinde şiddet olayı oldu, mahkûmiyet sayısı 51.

Buradan, Sağlık Bakanını ve Adalet Bakanını bir daha uyarıyorum, ne yapıp edip... Doktorlar Türkiye'nin en değerli insanlarıdır, tabii, hepiniz değerlisiniz ama. Bir hâkimin, bir savcının, bir polisin 1 düğmesini koparın, hemen hapse atılırsınız ama bir doktora niye bu iş mübah oluyor. Herkes gidiyor, doktorlara şiddet gösteriyor ve doktora şiddeti olağan görüyor. Bu yüzden, bütün doktorları koruma adına Adalet, İçişleri ve de Sağlık Bakanı bir araya gelin, doktora müdahale edenin, saldıranın cezasını dört yılın üzerine çıkarın; bakın bir daha olay oluyor mu, doktora saldıran oluyor mu?

Teşekkür ediyorum. Tekrar, hepinizin yeni yılını en içten duygularıyla kutluyorum. Sağ olun. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Komisyonun söz talebi var.

Sayın Başkan, buyurun.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Karma Komisyon Başkanı olmam sebebiyle, Kamu Denetçiliği Kurumu 2018 Yılı Yıllık Raporu'nu süresinde bize sunan Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç nezdinde tüm denetçi arkadaşlarımıza, kıymetli görüşleriyle raporumuzu tekâmül ettiren tüm Karma Komisyon üyesi arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Yıllık raporun bugünkü görüşmeleri sırasında Genel Kurulda uzlaşma içinde bulunan tüm siyasi parti temsilcilerimize, konuşma yapan milletvekillerimize ayrıca teşekkür ediyorum. Bugün Genel Kurulumuzu yöneten siz Sayın Başkanımıza ve gündemi belirleyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanımıza da ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, dilekçe hakkı anayasal bir haktır. Dilekçe hakkının kullanıldığı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde denetim faaliyeti yapan 3 Komisyon var bildiğiniz gibi: Dilekçe Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonumuz. Bunların dışında, dilekçe hakkının kullanıldığı, parlamenter rejimde kurulmuş, şimdi Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde devam eden çeşitli kurumlar var. Bunlardan bir tanesi bugün raporunu incelediğimiz Kamu Denetçiliği Kurumu, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER), Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu, Kişisel Verileri Koruma Kurumumuz ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu. Bu kurumların çalışmalarını çok önemsiyoruz, vatandaşın dilekçe hakkının kullanılmasını, hak arama kültürünün gelişmesini çok önemli buluyoruz. Bu anlamda, Dilekçe Komisyonumuz, Meclis Başkanımızın olurlarıyla bir çalıştay düzenlemeye karar vermiştir. Bu sevincimizi sizinle paylaşmak istiyorum.

Bu çalıştay düzenlemekteki amacımız, hedefimiz; vatandaşımızın hak ve hürriyetlerini korumak, hak arama kültürünü daha yerleşik hâle getirmek, anayasal hak olan dilekçe hakkının daha verimli kullanılmasını temin etmek için kurumlar arasında etkin bir iş birliğini sağlamak. Bu anlamda, Kurum yetkililerimiz, Bakanlık temsilcilerimiz, akademisyenlerimiz bir araya gelerek güzel bir rapor çıkarmamızı ve çalıştayımızın başarılı olmasını şimdiden temenni ediyorum ve tüm milletvekili arkadaşlarımızı bu çalışmaya katılmaya davet ediyorum.

Sayın Başkanım, son olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Gazi Meclisimizin açılışının 100'üncü yıl dönümünün kutlanacağı 2020 yılının ülkemiz, milletimiz ve tüm insanlık için barış, huzur, esenlik ve refah getirmesi temennisiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

İyi akşamlar diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, 2018 yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşme tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, denetim konuları ve kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 14 Ocak 2020 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.30